

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ

ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Διπλωματική εργασία με τίτλο:

«Οι ελληνικοί υδρογονάνθρακες ως μοχλός ανάπτυξης για τη χώρα. Η συμβολή τους στην κάλυψη των εγχώριων ενεργειακών αναγκών και οι προοπτικές σε σχέση με τις πρόσφατες εξελίξεις στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο».

Επιβλέπων Καθηγητής: Γρηγόριος Τσάλτας

Μπαρτσώκα Βασιλική ΑΜ: 1211Μ071

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2014

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΜΕΡΟΣ 1 ^ο	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ	8
1.1. Ιστορική αναδρομή.....	8
1.2. Νομικό πλαίσιο	10
1.2.1. Σημαντικές καινοτομίες του Ν. 4001/2011.....	10
1.2.2. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.....	15
1.2.3. Η Σύμβαση της Βαρκελώνης και το Πρωτόκολλο για τις υπεράκτιες εγκαταστάσεις.....	16
1.3. Σύγχρονες εξελίξεις.....	18
1.3.1. Διεθνής δημόσια πρόσκληση για σεισμικές ερευνητικές εργασίες μη αποκλειστικής χρήσης στη Δυτική και Νότια Ελλάδα	18
1.3.2. Ανοικτή Πρόσκληση για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις περιοχές του Πατραϊκού κόλπου, Ιωαννίνων και Κατάκολου.....	19
1.3.3. Διεθνής διαγωνισμός για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε είκοσι (20) θαλάσσιες περιοχές στη Δυτική Ελλάδα (Ιόνιο) και νοτίως της Κρήτης.....	24
1.3.4. Διεθνής διαγωνισμός για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις περιοχές «Άρτα-Πρέβεζα», «Αιτωλοακαρνανία» και «Βορειοδυτική Πελοπόννησος»	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ	28
2.1. Γενικά χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού και ελληνικού ενεργειακού τομέα.....	28
2.2. Ελληνικό ενεργειακό μείγμα και σύστημα αγωγών.....	31
2.2.1. Πετρέλαιο.....	31
2.2.1.1. Αγωγοί Πετρελαίου	33
2.2.1.2. Επάρκεια εφοδιασμού.....	35
2.2.2. Φυσικό Αέριο	35
2.2.2.1. Εθνικό Δίκτυο μεταφοράς Φυσικού Αερίου υψηλής πίεσης.....	36
2.2.2.2. Σχεδιαζόμενοι διεθνείς αγωγοί φυσικού αερίου.....	37
2.2.2.3. Η Ασφάλεια του εφοδιασμού φυσικού αερίου στην ΕΕ.....	41

2.2.3.Στερεά καύσιμα.....	43
2.2.4.Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.....	43
2.3.Η έννοια της ενεργειακής εξάρτησης.....	44
2.3.1.Ενεργειακή Εξάρτηση της Ελλάδας.....	45
2.3.2Κάλυψη των εγχώριων ενεργειακών αναγκών από την εκμετάλλευση των ελληνικών υδρογονανθράκων.....	46
ΜΕΡΟΣ 2^ο	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο :ΟΙ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΕΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	50
3.1.Επιπτώσεις στην οικονομία από την εισαγωγή υδρογονανθράκων.....	50
3.2.Τι οφέλη αναμένονται από την παραγωγή υδρογονανθράκων.....	54
3.3. Case study-Εκμετάλλευση του κοιτάσματος του Πρίνου.....	55
3.4.Οικονομικός αντίκτυπος του αγωγού TAP.....	57
3.5.Επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν και πρόκειται να πραγματοποιηθούν.....	58
3.6.Δυσχέρειες στην προσέλκυση επενδύσεων.....	66
3.7.Πως θα βελτιωθεί η προσέλκυση επενδύσεων.....	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ Ν.Α. ΜΕΣΟΓΕΙΟ	73
4.1.Ανακαλύψεις κοιτασμάτων σε Κύπρο και Ισραήλ.....	73
4.2.Η ευρωπαϊκή ενεργειακή ασφάλεια και η επιλογή της Ελλάδας ως διαμετακομιστή..	77
4.3.Η Ελλάδα ως ενεργειακός κόμβος.....	81
4.4.Οφέλη για Ελλάδα, Κύπρο και Ισραήλ.....	83
4.5.Τι θα πρέπει να προσέξει η ελληνική πλευρά.....	84
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	86

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένα βασικό χαρακτηριστικό του ενεργειακού τομέα τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και της χώρας μας είναι η ανεπάρκεια των φυσικών πόρων, που δύναται να συμβάλλουν στην κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών. Παράλληλα, η ζήτηση της ενέργειας ολοένα και αυξάνεται, ενώ η αντίστοιχη προσφορά σταδιακά μειώνεται. Αυτοί οι παράγοντες καθιστούν τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και την Ελλάδα συγκεκριμένα, εξαρτημένα ενεργειακά από προμηθευτές, οι οποίοι καλύπτουν μεγάλο μέρος των ενεργειακών τους αναγκών. Οι παραπάνω προμηθευτές είναι αρκετά περιορισμένοι με αποτέλεσμα να καθίσταται ο εφοδιασμός των ενεργειακά εξαρτημένων χωρών ιδιαίτερα επισφαλής, με απρόβλεπτες συνέπειες για την οικονομία και την κοινωνία.

Όσον αφορά ειδικά την Ελλάδα, αυτή παρουσιάζει ισχυρή εξάρτηση από το εισαγόμενο πετρέλαιο και φυσικό αέριο, γεγονός που είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό για την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Επιπλέον, η περιορισμένη γεωγραφική διαφοροποίηση, ως προς τους προμηθευτές του φυσικού αερίου, που εισάγεται κατά 70% από την Ρωσία, μειώνει περαιτέρω την ασφάλεια εφοδιασμού της χώρας μας.

Σκοπός της εργασίας μου είναι να ενισχύσει την άποψη ότι οι εξελίξεις στον τομέα της έρευνας και παραγωγής των εγχώριων υδρογονανθράκων, δύναται να συμβάλλουν στη βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας της χώρας και κυρίως στην οικονομική της ανάπτυξη, ενώ το ίδιο επιτυγχάνεται εξίσου με την αύξηση της γεωγραφικής διαφοροποίησης των εισαγόμενων ενεργειακών πηγών και την ανάπτυξη των διασυννοριακών διασυνδέσεων με τις γειτονικές χώρες.

Η έντονη δραστηριοποίηση της Ελλάδας στον τομέα των υδρογονανθράκων πρόκειται να λειτουργήσει ως μοχλός οικονομικής ανάπτυξης, με διάφορους τρόπους και με πολλαπλασιαστικά οφέλη στην οικονομία και τις τοπικές κοινωνίες. Στον ενεργειακό τομέα, πρόκειται να απασχοληθεί σημαντικό εργατικό δυναμικό σε διάφορες παραγωγικές διαδικασίες, όπως οι σεισμικές έρευνες και η ανάλυση των δεδομένων, το στήσιμο τη εξορυκτικής μονάδας, η εξόρυξη των υδρογονανθράκων, η κατασκευή των αγωγών φυσικού αερίου κλπ.

Όλες οι παραπάνω παραγωγικές δραστηριότητες, προσφέρουν τεχνογνωσία και δρουν πολλαπλασιαστικά για το μέλλον, με οφέλη τόσο για τις εγχώριες παραγωγικές δραστηριότητες, όπου θα αξιοποιηθεί η προγενέστερη εμπειρία και τεχνογνωσία, όσο και με την αξιοποίηση τους και στο εξωτερικό.

Η κατασκευή αγωγών, που διέρχονται από τη χώρα μας αποτελούν σημαντικό πλεονέκτημα για την ίδια και η ενδεχόμενη συνεργασία με άλλα κράτη, συμβάλλει στο να καταστεί η Ελλάδα ενεργειακός κόμβος ή μέρος ενός νότιου διαδρόμου διοχέτευσης φυσικού αερίου σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Το γεγονός αυτό ενισχύει τη γεωπολιτική θέση της Ελλάδας και επηρεάζει τη σχέση της με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες θα προμηθεύονται το φυσικό τους αέριο μέσω των ελληνικών αγωγών, αυξάνοντας την ασφάλεια του εφοδιασμού τους.

Οι πρόσφατες εξελίξεις στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο με την ανακάλυψη αξιόλογων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, σε συνδυασμό με την δραστηριότητα της χώρας μας τόσο στον τομέα των υδρογονανθράκων, όσο και στον τομέα της ανάπτυξης διασυνδέσεων με άλλες χώρες με αγωγούς φυσικού αερίου, όπως για

παράδειγμα ο Αγωγός TAP, δημιουργούν νέες προοπτικές ως προς την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας και την βελτίωση της ενεργειακής της ασφάλειας.

Η ενδυνάμωση του γεωπολιτικού μας ρόλου στην περιοχή των Βαλκανίων, ως προς την εξασφάλιση ενεργειακών πόρων, καθώς και άλλων οικονομικών ωφελειών μπορεί να επιτευχθεί, μέσω της σύναψης συμμαχιών και συνεργασιών με διαφορετικές χώρες προέλευσης ενεργειακών πόρων.

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας παρουσιάζεται η εξέλιξη της έρευνας και της παραγωγής των ελληνικών υδρογονανθράκων διαχρονικά. Στη συνέχεια, επισημαίνονται τα κυριότερα σημεία του Ν. 4001/2011 (ΦΕΚ 179/Α), που αποτελεί το σύγχρονο νομικό πλαίσιο, που εισήγαγε σημαντικές αλλαγές σε σχέση με τον προϋφιστάμενο νομοθετικό καθεστώς και διέπει το ζήτημα της έρευνας και της παραγωγής των υδρογονανθράκων.

Στη συνέχεια, πραγματοποιείται μια σύντομη αναφορά στις ρυθμίσεις που σχετίζονται με το καθεστώς εκμετάλλευσης των υπεράκτιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στα πλαίσια του Διεθνούς Δικαίου της θάλασσας και καταγράφονται οι προβλέψεις του Πρωτοκόλλου για την Προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη Ρύπανση που προέρχεται από την Εξερεύνηση και την Εκμετάλλευση της Υφαλοκρηπίδας και του Θαλάσσιου Βυθού και του Υπεδάφους του, σχετικά με την προστασία της θάλασσας από τις υπεράκτιες εξορυκτικές δραστηριότητες.

Τέλος, αναλύονται οι σύγχρονες εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια της δραστηριότητας της χώρας μας στον τομέα των υδρογονανθράκων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο καταγράφονται ορισμένα γενικά χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού και ελληνικού ενεργειακού τομέα, και εξετάζεται το ενεργειακό μίγμα της χώρας μας, ζητήματα ενεργειακού εφοδιασμού και οι υποψήφιες συνεργασίες σε σχεδιαζόμενα έργα αγωγών, από τα οποία θα προκύψουν σημαντικά γεωστρατηγικά οφέλη.

Στη συνέχεια αναλύεται η έννοια της ενεργειακής εξάρτησης, πραγματοποιείται μια σύντομη αναφορά στην περίπτωση της Ελλάδας και τελικά περιγράφεται η δυνατότητα κάλυψης των εγχώριων ενεργειακών αναγκών από τα υφιστάμενα κοιτάσματα των υδρογονανθράκων και από την αντίστοιχη μελλοντική αξιοποίησή τους.

Στο δεύτερο μέρος, η παρούσα εργασία πραγματεύεται την συσχέτιση των ελληνικών υδρογονανθράκων με επιπτώσεις στην οικονομία της χώρας. Ειδικότερα, καταγράφονται οι επιπτώσεις της εξάρτησης της χώρας μας από τις εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου στο εμπορικό, ισοζύγιο και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Στη συνέχεια, επισημαίνεται πώς οι ελληνικοί υδρογονάνθρακες δύναται να λειτουργήσουν ως μοχλός οικονομικής ανάπτυξης, πραγματοποιείται μια περιπτώσιολογική μελέτη της αξιοποίησης του κοιτάσματος στον Πρίνο της Καβάλας και επισημαίνονται οι αναμενόμενες θετικές επιπτώσεις στην οικονομία από την κατασκευή του αγωγού TAP. Επίσης, αναλύονται οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν και πρόκειται να αναπτυχθούν προσεχώς στον ενεργειακό τομέα και ιδιαίτερα στον τομέα των υδρογονανθράκων. Επισημαίνονται οι αδυναμίες της χώρας μας όσον αφορά την προσέλκυση των επενδύσεων και τέλος αποτυπώνονται ορισμένες σκέψεις με το πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί η προσέλκυση των επενδύσεων στον τομέα των υδρογονανθράκων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι σύγχρονες εξελίξεις στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, σχετικά με τις πρόσφατες ανακαλύψεις στο Ισραήλ και την Κύπρο, καθώς και οι αντίστοιχες προοπτικές να επιλεγεί η χώρα μας ως διαμετακομιστής του φυσικού αερίου προς την Ευρώπη και να μετατραπεί σε ενεργειακό κόμβο. Επίσης, καταγράφονται τα οφέλη από την πιθανή συνεργασία Ισραήλ, Κύπρου και Ελλάδας και για τις τρεις χώρες και διατυπώνονται ορισμένες σκέψεις σχετικά με τη στρατηγική, που θα πρέπει να υιοθετήσει η Ελλάδα, προκειμένου να βρίσκεται σε ετοιμότητα και να μπορεί να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες εξελίξεις.

ΜΕΡΟΣ 1^ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ

1.1. Ιστορική αναδρομή

Η εξερεύνηση των ελληνικών υδρογονανθράκων, αν και έχει ξεκινήσει εδώ και πάνω από έναν αιώνα, μόνο πριν από μερικές δεκαετίες δρομολογήθηκε συστηματικά και στη συνέχεια σταμάτησε σχεδόν ολοκληρωτικά. Μόλις πρόσφατα, μετά από ορισμένες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις, και αντίστοιχες πολιτικές πρωτοβουλίες ξεκίνησε εκ νέου μια έντονη δραστηριοποίηση σχετικά με την ανάπτυξη των διαδικασιών έρευνας και αξιοποίησης των ελληνικών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, η οποία είναι εξαιρετικά ενθαρρυντική, καθώς ήδη υφίστανται επαρκείς ενδείξεις σχετικά με την ύπαρξη κοιτασμάτων σε διάφορες περιοχές της χώρας, ενώ παράλληλα έχει εξελιχτεί ραγδαία η αντίστοιχη τεχνολογία, που υποστηρίζει το αντίστοιχο εγχείρημα.

Συγκεκριμένα, η σύντομη ιστορία της διαδικασίας της εξερεύνησης των υδρογονανθράκων στην Ελλάδα χρονολογείται στις αρχές του 20ου αιώνα, δηλαδή το 1903, αλλά, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις σχετικά με προηγούμενες προσπάθειες που έλαβαν χώρα στις αρχές του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα, δηλαδή γύρω στο 1860. Οι πρώτες γεωτρήσεις πραγματοποιήθηκαν από εταιρείες όπως η London Oil Development, Hellis, Pan-Israel, Deilman-Illo, στην περιοχή του Κερίου της Ζακύνθου, στη βορειοδυτική Πελοπόννησο και στον Έβρο.

Οι παραπάνω προσπάθειες εξερεύνησης ήταν αποσπασματικές έως τις αρχές της δεκαετίας του 1960, κυρίως εστιάζοντας σε ηπειρωτικές περιοχές της Δυτικής Ελλάδας και σε περιοχές με επιφανειακές ενδείξεις πετρελαίου.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960 ξεκίνησε μια συστηματική προσπάθεια εξερεύνησης από το πρώην Υπουργείο Βιομηχανίας, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ) και με το Ινστιτούτο Français du Pétrol (IFP), ενώ το 1975, ιδρύθηκε η Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου (Δ.Ε.Π.) με σκοπό να ενισχύσει τις δραστηριότητες εξερεύνησης στη χώρα.

Έτσι εκείνη την περίοδο, διεξήχθη εκτεταμένη γεωλογική έρευνα ειδικά στην ηπειρωτική Ελλάδα, όπου πραγματοποιήθηκαν 17 ρηχές γεωτρήσεις, ενώ παράλληλα, χορηγήθηκαν παραχωρήσεις σε μεγάλες εταιρείες, όπως η BP στην Αιτωλοακαρνανία, ESSO στη ΒΔ Πελοπόννησο, Ζάκυνθο και Παξοί, Hunt στη Θεσσαλονίκη, TEXACO στο Θερμαϊκό Κόλπο, CHEVRON στη Λήμνο, ANSCHUTZ στη Θεσσαλονίκη-Επανομή και OCEANIC-COLORADO στο Θρακικό πέλαγος. Αυτές οι εταιρείες πραγματοποίησαν, συνολικά, περισσότερα από σαράντα (40) γεωτρήσεις στην ξηρά και στη θάλασσα, τα περισσότερα από τα οποία έδωσαν ενθαρρυντικές ενδείξεις.

Η πιο σημαντική ανακάλυψη ήταν το κοίτασμα πετρελαίου Πρίνος, το 1971-1974 από την OCEANIC, η εμπορική παραγωγή του οποίου ξεκίνησε το 1981 και κορυφώθηκε το 1985, αποδίδοντας 28.000 βαρέλια / ημέρα. Σήμερα το πεδίο Πρίνος παράγει περίπου 1.200 βαρέλια / ημέρα, ενώ μέχρι και σήμερα έχει παράγει συνολικά 116 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου, παρόλο που οι αρχικές εκτιμήσεις

ανέρχονταν σε 60 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου, γεγονός το οποίο είναι ενθαρρυντικό για το συνολικό δυναμικό υδρογονανθράκων της περιοχής.¹

Το 1976 ψηφίστηκε ο νόμος 468/1976, ο οποίος αποτέλεσε τον πρώτο νόμο, που αφορούσε την έρευνα των υδρογονανθράκων.

Το 1985 ιδρύεται η ΔΕΠ ΕΚΥ, ως θυγατρική της ΔΕΠ Α.Ε. και το ελληνικό δημόσιο τους παραχώρησε 24 ερευνητικές άδειες σε χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές, όπου διεξήχθησαν σεισμικές έρευνες 73.000 χμ δύο διαστάσεων (2D) και 2.500 χμ² τριών διαστάσεων (3D), ενώ πραγματοποιήθηκαν 73 γεωτρήσεις κοιτασμάτων, βασισμένες στις παραπάνω σεισμικές έρευνες. Αποτέλεσμα των παραπάνω ερευνών ήταν η ανακάλυψη του κοιτάσματος πετρελαίου στη θαλάσσια περιοχή του Κατάκολου στη Δυτική Πελοπόννησο, του κοιτάσματος φυσικού αερίου στην Επανομή Θεσσαλονίκης, καθώς και συγκεντρώσεων βιογενούς αερίου.²

Οι εν λόγω δραστηριότητες της ΔΕΠ τελείωσαν το 1995, οπότε εκδόθηκε ο Ν. 2289/95, που αναμόρφωσε το καθεστώς των αδειοδοτήσεων, βάσει του οποίου άρχισαν εκ νέου οι παραχωρήσεις για έρευνες σε ξένες εταιρείες.

Η χώρα πραγματοποίησε το 1996 τον πρώτο Διεθνή Γύρο Παραχωρήσεων με αποτέλεσμα 4 παραχωρήσεις για τις περιοχές: ΒΔ Πελοποννήσος και Ιωαννίνα στην Enterprise Oil και για τις περιοχές της Αιτωλοακαρνανίας και του Δυτικού Πατραϊκού Κόλπου στην Triton Ε.Π.Ε. Δυστυχώς, οι προσπάθειες δεν απέδωσαν και οι εταιρείες αποσύρθηκαν το 2000-2001, ενώ η δραστηριότητα εξερεύνησης σχεδόν σταμάτησε για μια ολόκληρη δεκαετία.

Ωστόσο, από το 2007, πραγματοποιήθηκαν ορισμένες μεταρρυθμίσεις³ και το Ελληνικό Δημόσιο ανακάλεσε όλες τις παραχωρήσεις στις ΔΕΠ/ΔΕΠ-ΕΚΥ/ΕΛΠΕ, οι οποίες επανήρθαν στο Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, εκτός από την περίπτωση των ΕΛΠΕ, που συμμετέχει στην ευρύτερη περιοχή του Πρίνου.⁴

Έκτοτε, η Ελλάδα ανακοίνωσε τη χορήγηση δικαιωμάτων εξερεύνησης και εκμετάλλευσης σε τρεις περιοχές (Πατραϊκός κόλπος, Ιωάννινα και Δυτικό Κατάκολο), μέσω της διαδικασίας «ανοιχτής πρόσκλησης», και προσκάλεσε διεθνείς προσφορές για μη αποκλειστικές σεισμικές έρευνες σε υπεράκτια δυτική Ελλάδα και νότια της Κρήτης.⁵

Τέλος, το νομικό πλαίσιο που διέπει τη διαδικασία αδειοδότησης στην αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, δηλαδή ο Νόμος 2289/95, εκσυγχρονίστηκε πρόσφατα από την Ελληνική Κυβέρνηση με την ψήφιση του Νόμου 4001/2011.⁶

¹ Οικονομόπουλος Κ., Σταμπόλης Κ., «Hydrocarbon Exploration and Production in the East Mediterranean and the Adriatic Sea», *IENE*, 2012, σελ 19-20

² <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=765&language=el-GR>

³ Οικονομόπουλος Κ., Σταμπόλης Κ., «Hydrocarbon Exploration and Production in the East Mediterranean and the Adriatic Sea», *IENE*, 2012, σελ 19-20

⁴ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=766&language=el-GR#map1>

⁵ Οικονομόπουλος Κ., Σταμπόλης Κ., «Hydrocarbon Exploration and Production in the East Mediterranean and the Adriatic Sea», *IENE*, 2012, σελ 19-20

⁶ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=765&language=el-GR>

1.2. Νομικό πλαίσιο

Η ισχύουσα νομοθεσία που διέπει τη διαδικασία έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων στην Ελλάδα είναι ο Ν. 2289/1995 «Αναζήτηση έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και άλλες διατάξεις.»(ΦΕΚ 27/Α΄), ο οποίος ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία μεγάλο μέρος της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 94/22/ΕΚ «για τους όρους χορήγησης και χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων». Οι διατάξεις του παραπάνω νόμου τροποποιήθηκαν πρόσφατα με το Ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις.» (ΦΕΚ 179/Α΄), ο οποίος εισάγει ορισμένες νέες ρυθμίσεις και εκσυγχρονίζει το ισχύον νομικό πλαίσιο, σχετικά με τη διαδικασία έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων στην Ελλάδα.⁷

Στη συνέχεια, αναφέρονται ορισμένες βασικές διατάξεις του διεθνούς δικαίου που διέπουν τα δικαιώματα των παράκτιων κρατών, σχετικά με τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των υποθαλάσσιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, καθώς και τις υποχρεώσεις τους για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος σε σχέση με τις υπεράκτιες εξορυκτικές δραστηριότητες.

Τέλος, πραγματοποιείται μια σύντομη αναφορά στο περιφερειακό καθεστώς προστασίας της Μεσογείου από τη θαλάσσια ρύπανση, που ενδεχομένως προκληθεί από την υπεράκτια εξορυκτική δραστηριότητα.

1.2.1. Σημαντικές καινοτομίες του Ν. 4001/2011

Σύσταση της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων (ΕΔΕΥ)

Μία σημαντική αλλαγή που εισάγει ο Ν. 4001/2001, αφορά στην σύσταση της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων (ΕΔΕΥ Α.Ε.), προκειμένου να αποτελέσει τον αρμόδιο φορέα, που θα χειρίζεται τα ζητήματα της έρευνας και παραγωγής των υδρογονανθράκων της χώρας μας. Ειδικότερα, η Ενότητα Β΄ του παραπάνω νόμου αφορά στην Έρευνα Παραγωγή και Δίκτυα Μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις, όπου το Κεφάλαιο Α΄ αναφέρεται στη Σύσταση Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων Α.Ε. (ΕΔΕΥ ΑΕ)», ενώ στο άρθρο 146 προσδιορίζεται ο Σκοπός της Εταιρείας, που είναι μεταξύ άλλων:

- α. Η διαχείριση για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου των αποκλειστικών δικαιωμάτων του στην αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων
- β. Η διαχείριση, ο έλεγχος και η παρακολούθηση όλων των σχετικών συμβάσεων που έχουν συναφθεί στο παρελθόν από το Δημόσιο ή για λογαριασμό αυτού με τρίτους.
- γ. Η διερεύνηση και αξιολόγηση του δυναμικού της χώρας σε υδρογονάνθρακες, καθώς και ο προγραμματισμός της ανάθεσης και η επίβλεψη εργασιών διερεύνησης και αξιολόγησης του δυναμικού αυτής.
- δ. Η συγκέντρωση, αποθήκευση, επεξεργασία, αποτίμηση και διαχείριση των στοιχείων και δεδομένων που αποκτήθηκαν ή αποκτώνται κατά τη διάρκεια ερευνών για την αποτίμηση του δυναμικού της χώρας σε υδρογονάνθρακες, καθώς και των

⁷ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=766&language=el-GR>

στοιχείων και δεδομένων που προκύπτουν από την ανάπτυξη και εκμετάλλευση κοιτασμάτων και η δημιουργία σχετικού πληροφοριακού συστήματος.

ε. Η αιτιολογημένη εισήγηση προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής των προτεινόμενων περιοχών προς παραχώρηση δικαιωμάτων αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων.

στ. Η χορήγηση των αδειών αναζήτησης υδρογονανθράκων

ζ. Η προετοιμασία και διεξαγωγή των σχετικών διαγωνισμών για τη σύναψη συμβάσεων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και η προβολή τους στη διεθνή σχετική αγορά.

η. Η αξιολόγηση των αιτήσεων συμμετοχής στους εν λόγω διαγωνισμούς σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας.

θ. Η διαπραγμάτευση των όρων των συμβάσεων για την παραχώρηση δικαιωμάτων, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, καθώς και η υπογραφή και υποβολή για έγκριση στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής των σχετικών συμβάσεων.

ι. Η συνεχής και συστηματική παρακολούθηση και έλεγχος της ορθής εκτέλεσης των όρων των παραπάνω συμβάσεων, καθώς και η υποβολή κάθε έτος στο ΥΠΕΚΑ έκθεσης σε σχέση με την πρόοδο των εργασιών και την τήρηση των όρων της σύμβασης από τον ανάδοχο.

ια. Η κατάρτιση Κανονισμών Ασφαλείας και Υγιεινής, καθώς και προστασίας του περιβάλλοντος για τις εργασίες της περίπτωσης α'.⁸

Στη συνέχεια ακολουθεί το Κεφάλαιο Β' «Τροποποίηση των Διατάξεων του Ν.2289/1995 περί «Αναζήτησης Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων και άλλες διατάξεις» όπου προβλέπεται ότι όλα τα δικαιώματα και οι αρμοδιότητες των προγενέστερων ΔΕΠ και ΔΕΠ ΕΚΥ ΑΕ., περιέρχονται στην ΕΔΕΥ Α.Ε.⁹

Η σύσταση της ΕΔΕΥ ΑΕ αποσκοπεί στην επανίδρυση ενός κρατικού φορέα υδρογονανθράκων, προκειμένου να καλυφθεί το κενό που προκλήθηκε από τη διάλυση της προγενέστερης ΔΕΠ-ΕΚΥ, ώστε να συμβάλλει στην επαναδραστηριοποίηση του τομέα της έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων. Η διαφορά της ΕΔΕΥ ΑΕ με την ΔΕΠ/ΔΕΠ-ΕΚΥ είναι ότι η ΕΔΕΥ δε θα μπορεί να διεξάγει αυτοδύναμες έρευνες. Εξάλλου, η στελέχωση και λειτουργία του νέου φορέα, δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμα, ενώ έχουν παρέλθει ήδη τρία έτη από την έκδοση του Ν. 4001/2011, που προβλέπει τη σύστασή του και ενώ συμβαίνουν διαρκείς εξελίξεις στον τομέα της έρευνας υδρογονανθράκων.¹⁰

Έτσι, παρόλο που η πρόθεση του νομοθέτη ήταν να συσταθεί εκ νέου ο αρμόδιος φορέας που θα αναλάβει την εποπτεία και διαχείριση των ζητημάτων της έρευνας και παραγωγής των υδρογονανθράκων, αυτή η πρόθεση ουσιαστικά ακυρώνεται. Ο εν λόγω φορέας δεν έχει συσταθεί, γεγονός το οποίο έχει επικριθεί από πολλούς ειδικούς, οι οποίοι αποδίδουν τις όποιες καθυστερήσεις, για παράδειγμα

⁸ Ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις.»(ΦΕΚ 179/Α'), άρθρα 145-146

⁹ Ο.π., σελ 3869-3873

¹⁰ Νικολάου Α. Κωνσταντίνος, «Πώς θα έχουμε το βέλτιστο αποτέλεσμα στην έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων», Greek Energy 2013, Ειδική έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, σελ 33-34

όσον αφορά την αξιολόγηση των επιμέρους προσφορών που κατατέθηκαν, στα πλαίσια του διαγωνισμού «ανοικτής πρόσκλησης», στην ανυπαρξία της ΕΔΕΥ. Αντίθετα, η όλη υποστήριξη του εγχειρήματος της έρευνας και παραγωγής των ελληνικών υδρογονανθράκων πραγματοποιείται από οργανική μονάδα, που υπάγεται στο ΥΠΕΚΑ.

Σεισμικές έρευνες μη αποκλειστικής χρήσης, και διαδικασίες παραχώρησης.

Στις διατάξεις του Κεφαλαίου Β', φαίνεται ότι εισάγονται στην Ελλάδα για πρώτη φορά ευρέως χρησιμοποιούμενες σε διεθνές επίπεδο πρακτικές, όπως οι σεισμικές έρευνες μη αποκλειστικής χρήσης, και η διαδικασία της ανοικτής πρόσκλησης (open door).¹¹

Συγκεκριμένα, στην παρ. 5 του άρθρου 156 του Ν. 4001/2011, προβλέπεται ότι οι εταιρείες σεισμικών ερευνών μη αποκλειστικής χρήσης, εκτελούν τα σεισμικά προγράμματα με ίδιες δαπάνες και με δικαίωμα πώλησης σε τρίτους των αποτελεσμάτων των ερευνών.

Επιπλέον, σύμφωνα με την παράγραφο 17 του άρθρου 156 καθιερώνονται τρεις τρόποι παραχώρησης του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου:

α) είτε μετά από διακήρυξη, που εγκρίνεται από τον Υπουργό ΠΕΚΑ, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β) είτε μετά από αίτηση ενδιαφερομένου για περιοχή η οποία δεν περιλαμβάνεται στη διακήρυξη σύμφωνα με την ανωτέρω περίπτωση α. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον η αίτηση γίνει αποδεκτή, εκδίδεται διακήρυξη που εγκρίνεται από τον Υπουργό ΠΕΚΑ, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

γ) είτε με ανοιχτή πρόσκληση (open door) για εκδήλωση ενδιαφέροντος όταν η περιοχή για την οποία ζητείται η παραχώρηση είναι διαθέσιμη σε μόνιμη βάση ή έχει αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης διαδικασίας η οποία δεν κατέληξε στην υπογραφή σύμβασης μίσθωσης ή διανομής παραγωγής ή έχει εγκαταλειφθεί από ανάδοχο, στην περίπτωση που αυτός έχει υπαναχωρήσει από τη σύμβαση ή καταγγείλει αυτή. Ο Υπουργός ΠΕΚΑ με ανακοίνωση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης γνωστοποιεί τις παραπάνω περιοχές με τους ελάχιστους βασικούς όρους των παραχωρήσεων, καθώς και κάθε σχετική με αυτές ειδικότερη πληροφορία. Στη συνέχεια, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλλουν προσφορά για παραχώρηση σε περισσότερες της μίας περιοχές μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του πρώτου και δεύτερου εξαμήνου κάθε ημερολογιακού έτους. Σε διάστημα τριάντα (30) ημερών από το τέλος του εξαμήνου για τη συγκεκριμένη περιοχή, ο Υπουργός ΠΕΚΑ ανακοινώνει ότι η συγκεκριμένη περιοχή εξαιρείται από τις περιοχές που είναι διαθέσιμες κατά τα ανωτέρω, εφόσον βρίσκεται σε διαδικασία

¹¹ Νικολάου Α. Κωνσταντίνος, «Πώς θα έχουμε το βέλτιστο αποτέλεσμα στην έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων», Greek Energy 2013, Ειδική έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, σελ 33-34

παραχώρησης. Οι προσφορές αξιολογούνται και επιλέγεται η πλέον συμφέρουσα για το Δημόσιο, κατόπιν διαπραγματεύσεων με τους ενδιαφερομένους και με βάση τα κριτήρια της πρόσκλησης.¹²

Η εφαρμογή της διαδικασίας ανοικτής πρόσκλησης, είναι και η πιο ενδιαφέρουσα, καθώς η Ελλάδα διαθέτει πολλές περιοχές, στις οποίες η διαδικασία αυτή, θα επιταχύνει τις εξελίξεις και θα επανεκκινήσει τις σχετικές έρευνες πολύ σύντομα.¹³

Στην περίπτωση που επιλεγεί ως μέθοδος η διακήρυξη, θα πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 156, να καθορίζονται οι γεωγραφικές περιοχές που αποτελούν το αντικείμενο της παραχώρησης, το είδος των συμβάσεων, οι όροι και τα κριτήρια συμμετοχής, τα κριτήρια επιλογής και τα σημεία συναγωνισμού, στα οποία περιλαμβάνεται το προσφερόμενο από τους ενδιαφερόμενους μίσθωμα, προκειμένου για σύμβαση μίσθωσης ή το προσφερόμενο στον εργοδότη μερίδιο επί των παραχθησομένων υδρογονανθράκων, προκειμένου για σύμβαση διανομής της παραγωγής, αντάλλαγμα υπογραφής της σύμβασης (signature bonus), καθώς και αντάλλαγμα παραγωγής (production bonus). Στη διακήρυξη μπορεί να προβλέπεται επίσης η καταβολή κατά το στάδιο των ερευνών και εκμετάλλευσης ετήσιας αποζημίωσης, η οποία καθορίζεται ανά στρέμμα (surface fees).

Διάρκεια των ερευνών και Ειδικός φόρος Εισοδήματος

Ένα ακόμη σημαντικό σημείο του Νόμου, περιλαμβάνεται στο άρθρο 158, όπου προβλέπεται ότι η διάρκεια του σταδίου ερευνών προσδιορίζεται στη σύμβαση και δεν μπορεί να υπερβεί τα επτά (7) έτη για χερσαίες περιοχές και τα οκτώ (8) έτη για θαλάσσιες περιοχές, ενώ αρχίζει από την έναρξη ισχύος της σύμβασης. Το στάδιο ερευνών διαιρείται σε φάσεις που ορίζονται στη σύμβαση. Η διάρκεια του σταδίου εκμετάλλευσης μπορεί να παραταθεί έως και δύο πενταετίες.

Στο άρθρο 161 του Νόμου 4001/2011 προβλέπεται ότι ο Ανάδοχος υπόκειται σε ειδικό φόρο εισοδήματος με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%), καθώς και σε περιφερειακό φόρο με συντελεστή πέντε τοις εκατό (5%).¹⁴

Η μείωση του παραπάνω φόρου, σε σχέση με το προϋφιστάμενο καθεστώς που ίσχυε κατά την εφαρμογή του Ν. 2289/1995, που ήταν 40%, συνιστά μια θετική εξέλιξη ως προς την προσέλκυση επενδύσεων στον τομέα της έρευνας και παραγωγής των ελληνικών υδρογονανθράκων, οι οποίες κρίνονται απολύτως απαραίτητες τη δεδομένη χρονική στιγμή, που η χώρα μας προσπαθεί να επανεκκινήσει το ενδιαφέρον της διεθνούς πετρελαϊκής αγοράς.

Μέτρα ασφαλείας και Προστασία του Περιβάλλοντος

Μία θετική εξέλιξη του Ν. 4001/2011, είναι ότι ενισχύει περαιτέρω τις διατάξεις του παλαιότερου Ν. 2289/1995 σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας και

¹² Ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις.»(ΦΕΚ 179/Α'), άρθρο 156

¹³ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=766&language=el-GR>

¹⁴ Ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις.»(ΦΕΚ 179/Α'), άρθρα 158,161

προστασίας του περιβάλλοντος, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων έρευνας και παραγωγής των υδρογονανθράκων.

Ειδικότερα, προστίθενται διατάξεις σχετικά με τις υποχρεώσεις του εκάστοτε αναδόχου, ο οποίος οφείλει να διεξάγει τις δραστηριότητες υδρογονανθράκων με δέοντα και ασφαλή τρόπο, σύμφωνα με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, καθώς και να συμμορφώνεται με τους Κανονισμούς και κάθε σχετική νομοθεσία που ρυθμίζει θέματα ασφάλειας και υγιεινής των εργαζομένων και προστασίας του περιβάλλοντος.

Για παράδειγμα, οφείλει μεταξύ άλλων να χρησιμοποιεί με βιώσιμο τρόπο τους φυσικούς πόρους της περιοχής, να αποθηκεύει ορθά τους υδρογονάνθρακες, να εφαρμόζει την κείμενη νομοθεσία περί στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων σε σχέση με τα απόβλητα των υδρογονανθράκων, να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα, ώστε να περιορίσει στο ελάχιστο κάθε περιβαλλοντική ρύπανση ή ζημία στα νερά, στο έδαφος ή στην ατμόσφαιρα που μπορεί να προκληθεί σε σχέση με τις δραστηριότητες υδρογονανθράκων.

Επίσης, δύναται ο Εκμισθωτής ή Εργοδότης να ζητά από τον Ανάδοχο να λάβει διορθωτικά μέτρα, ώστε να αποκαταστήσει οποιαδήποτε ζημία στο περιβάλλον.

Ακόμα, προβλέπεται η επιβολή διοικητικής κύρωσης ύψους από εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο πεντακόσιες χιλιάδες (1.500.000) ευρώ, για παραβάσεις εξαιτίας των οποίων επήλθε ρύπανση ή μόλυνση του περιβάλλοντος, βλάβη της θαλάσσιας χλωρίδας ή πανίδας ή της αλιείας ή για παραβάσεις μέτρων ασφαλείας.

Τέλος, εφόσον οι εργασίες αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων διεξάγονται κατά παράβαση του νόμου, μπορεί να διαταχτεί από τον Υπουργό ΠΕΚΑ η παύση αυτών.¹⁵

Κατοχύρωση των κυριαρχικών δικαιωμάτων των παράκτιων κρατών στην υφαλοκρηπίδα

Σημαντική ρύθμιση είναι αυτή που απορρέει από το άρθρο 156 του νόμου 4001/2011, βάσει του οποίου η Ελλάδα κατοχυρώνει το δικαίωμα εκμετάλλευσης του υπεδάφους, όλων των θαλάσσιων περιοχών που βρίσκονται εντός της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης, της υφαλοκρηπίδας, αλλά και της ΑΟΖ, μόλις αυτή ανακηρυχθεί, σε απόσταση μέχρι 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης.¹⁶

Αυτό σημαίνει ότι δεν απαιτείται η κήρυξη ΑΟΖ για την εκμετάλλευση των υποθαλάσσιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας υφίστανται και είναι αυτοδίκαια, ανεξαρτήτως κατοχής ή ρητής διακήρυξης. Συνεπώς, η εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πόρων της υφαλοκρηπίδας δεν εξαρτάται ούτε επηρεάζεται από την ΑΟΖ.

Μάλιστα, είναι δυνατή η ύπαρξη υφαλοκρηπίδας, χωρίς την ύπαρξη ΑΟΖ, ενώ η ΑΟΖ δε δύναται να υφίσταται χωρίς αντίστοιχη υφαλοκρηπίδα. Ειδικά, όσον αφορά την Ελλάδα, όταν αποφασιστεί η κήρυξη της ΑΟΖ στον ελληνικό θαλάσσιο χώρο, τα εξωτερικά της όρια θα είναι τα ίδια με αυτά της υφαλοκρηπίδας.

¹⁵ Ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις.»(ΦΕΚ 179/Α'), άρθρο 164

¹⁶ Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ελ., Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης, Ινστιτούτο Διεθνών Σχάσεων, Αθήνα, 2012, σελ. 38

Επίσης, σημαντική συνεισφορά του Ν.4001/2011, που εκσυγχρονίζει τη νομοθεσία περί υφαλοκρηπίδας και την εναρμονίζει με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, διασφαλίζοντας τα εθνικά συμφέροντα, ήταν η πρόβλεψη στο άρθρο 156, ότι αν δεν υπάρχει συμφωνία οριοθέτησης με γειτονικά κράτη, με ακτές παρακείμενες ή αντικείμενες με τις ελληνικές ακτές, το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας και της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (όταν κηρυχθεί) είναι η μέση γραμμή, κάθε σημείο της οποίας απέχει ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης (τόσο ηπειρωτικών όσο και νησιωτικών) από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης.¹⁷

Άλλωστε, τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα του, περιγράφονται στις διατάξεις του Μέρους VI της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, όπου, ειδικότερα, προβλέπεται ότι τα παράκτια κράτη διαθέτουν κυριαρχικά δικαιώματα και στην υφαλοκρηπίδα, σχετικά με την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της.¹⁸

1.2.2. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας υπογράφηκε το 1982 και τέθηκε σε ισχύ το 1994, ενώ σήμερα 162 κράτη μέλη του ΟΗΕ την έχουν επικυρώσει.¹⁹

Η παραπάνω Σύμβαση αποτελεί μια προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας να ρυθμίσει όλες τις πτυχές σχετικά με τους θαλάσσιους πόρους και τις χρήσεις των ωκεανών, όπως για παράδειγμα, τα θαλάσσια όρια δικαιοδοσίας, την οικονομική δικαιοδοσία, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, το καθεστώς των θαλάσσιων ερευνών²⁰.

Σε σχέση με τις υπεράκτιες εξορυκτικές δραστηριότητες, η Σύμβαση μεταξύ άλλων, προβλέπει κυριαρχικά δικαιώματα των παράκτιων κρατών τόσο στην υφαλοκρηπίδα, σχετικά με την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της,²¹ όσο και στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη τους, με σκοπό την εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων που βρίσκονται στα υπερκείμενα του βυθού της θάλασσας ύδατα, στο βυθό της θάλασσας και το υπέδαφός του.²²

Σύμφωνα με τα άρθρα 60 και 80 της Σύμβασης, επιβεβαιώνεται η αποκλειστική δικαιοδοσία των παράκτιων κρατών τόσο στην ΑΟΖ, όσο και στην υφαλοκρηπίδα, να κατασκευάζουν, να επιτρέπουν και να ρυθμίζουν την κατασκευή, τη λειτουργία και χρησιμοποίηση τεχνητών νήσων, αλλά και εγκαταστάσεων και κτισμάτων για τους σκοπούς που προβλέπονται στο άρθρο 56 ή για άλλους

¹⁷ Μανιάτης, Γ., «Ενέργεια και Ορυκτός πλούτος. Εθνικοί πύλώνες ανάπτυξης», Εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2012, σελ. 29-31

¹⁸ Ο.π., άρθρο 77, σελ 265

¹⁹ http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_agreements.htm, τελευταία πρόσβαση 9-9-2014

²⁰ http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_historical_perspective.htm τελευταία πρόσβαση 9-9-2014

²¹ Πουλιαντζάς Νικ. Μ., *Το δίκαιο της θάλασσας*, Εκδ. Σταμούλης, Β' Έκδοση, Αθήνα 2007, άρθρο 77, σελ 265

²² Ο.π., άρθρο 56, σελ 250

οικονομικούς σκοπούς²³. Άλλωστε, προβλέπεται ότι το παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να διεξάγει γεωτρήσεις στην υφαλοκρηπίδα του²⁴

Όσον αφορά τις υποχρεώσεις των παράκτιων κρατών, αυτές περιγράφονται στο μέρος XII με τον τίτλο «Προστασία και Διατήρηση του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος», όπου ορισμένα άρθρα προβλέπουν γενικές υποχρεώσεις των κρατών που αποσκοπούν στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ενώ συγκεκριμένα άρθρα αφορούν στις υπεράκτιες εξορυκτικές δραστηριότητες.

Στα πλαίσια αυτά, προβλέπεται η γενική υποχρέωση των κρατών να προστατεύουν και να διατηρούν το θαλάσσιο περιβάλλον, το κυριαρχικό δικαίωμα των κρατών να εκμεταλλεύονται τους φυσικούς τους πόρους, η υποχρέωση των κρατών να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη, μείωση και τον έλεγχο της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και η λήψη μέτρων, για πρόληψη της διασυνοριακής ρύπανσης²⁵.

Σε επίπεδο συνεργασίας, καθιερώνεται η υποχρέωση συνεργασίας μεταξύ των κρατών σε παγκόσμια ή περιφερειακή βάση για την κατάργηση και επεξεργασία διεθνών κανόνων, προτύπων και συνιστώμενων εφαρμογών και διαδικασιών, που αποβλέπουν στην προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και η υποχρέωση γνωστοποίησης της ζημιάς σε επηρεαζόμενα κράτη και Διεθνείς Οργανισμούς. Επίσης, τα κράτη θα πρέπει να αναπτύσσουν από κοινού προγράμματα αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών ρύπανσης και να προωθούν μελέτες και προγράμματα για την ανάπτυξη ανταλλαγής πληροφοριών, που αφορούν τη θαλάσσια ρύπανση²⁶.

1.2.3. Η Σύμβαση της Βαρκελώνης και το Πρωτόκολλο για τις υπεράκτιες εγκαταστάσεις

Σε περιφερειακό επίπεδο, η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Μεσογείου, διέπεται από τις ρυθμίσεις της Σύμβασης της Βαρκελώνης, που υιοθετήθηκε το 1976 και τέθηκε σε ισχύ το 1978. Στη συνέχεια, αναθεωρήθηκε το 1995 με τίτλο «Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και της Παράκτιας Περιοχής της Μεσογείου». ²⁷ Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 7 της τροποποιημένης σύμβασης, τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη, τη μείωση, την καταπολέμηση και την εξάλειψη της ρύπανσης της περιοχής της Μεσογείου θαλάσσης, που προκαλείται από την εξερεύνηση και εκμετάλλευση της υφαλοκρηπίδας και του βυθού της θάλασσας και του υπεδάφους του.²⁸

Άλλωστε, το 1994 υπογράφηκε το Πρωτόκολλο για την Προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη Ρύπανση που προέρχεται από την Εξερεύνηση και την Εκμετάλλευση της Υφαλοκρηπίδας και του Θαλάσσιου Βυθού και του Υπεδάφους

²³ Ο.π., άρθρο 60 α) και β), σελ 252 και άρθρο 80, σελ 266

²⁴ Ο.π., άρθρο 81, σελ 266-267

²⁵ Ο.π., άρθρα 192- 195, σελ 325-327

²⁶ Ο.π., άρθρα 197-200, σελ 328

²⁷ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=550>, τελευταία πρόσβαση 9-9-2014

²⁸ <http://www.unepmap.org/index.php?module=content2&catid=001001004>, τελευταία πρόσβαση 9-9-2014

του, το οποίο τέθηκε σε ισχύ μόλις το 2011, μετά την επικύρωση έξι κρατών, εντός των οποίων δεν βρίσκεται η Ελλάδα.²⁹

Η επικύρωση του παραπάνω Πρωτοκόλλου από τα Συμβαλλόμενα Μέρη πραγματοποιήθηκε με αρκετή αργοπορία, μετά από δεκαεφτά χρόνια από την αρχική υπογραφή του και η υιοθέτησή του συνδέεται άμεσα με τα καταστρεπτικά αποτελέσματα της μεγάλης ατυχήματος στον Κόλπο του Μεξικό το 2010, αλλά και την έντονη κινητικότητα που παρουσιάζεται σε σχέση με τις υπεράκτιες δραστηριότητες έρευνας και αξιοποίησης κοιτασμάτων στη Μεσόγειο, ιδίως μετά τις πρόσφατες ανακαλύψεις των κοιτασμάτων της Κύπρου, του Ισραήλ και του Λιβάνου.

Το 2013, το εν λόγω Πρωτόκολλο κυρώθηκε επίσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση κάτι που σημαίνει ότι όλες οι Μεσογειακές χώρες κράτη μέλη της ΕΕ έχουν υποχρέωση να εφαρμόζουν τις προβλέψεις του. Ωστόσο, η Ελλάδα, μεμονωμένα, δεν έχει επικυρώσει το εν λόγω Πρωτόκολλο, γεγονός που έχει επικριθεί, κυρίως δεδομένου ότι επιθυμεί την επανεκκίνηση των δραστηριοτήτων, που σχετίζονται με την αξιοποίηση των υποθαλάσσιων κοιτασμάτων της,³⁰

Το εν λόγω πρωτόκολλο καλύπτει όλον τον κύκλο των εξορυκτικών δραστηριοτήτων και αναφέρεται συγκεκριμένα στις υποχρεώσεις και ευθύνες των μερών σε σχέση με τις δραστηριότητες των φορέων εκμετάλλευσης. Αυτές οφείλουν να υπόκεινται σε γραπτή αδειοδότηση από τον αρμόδιο εθνικό φορέα κάθε συμβαλλόμενου κράτους, μετά από εξέταση αν τηρούνται οι διεθνείς προδιαγραφές, καθώς και η τεχνική και οικονομική δυνατότητα της εταιρείας να ανταπεξέλθει στις σχετικές δραστηριότητες. Η παραπάνω αδειοδότηση πραγματοποιείται στα πλαίσια της αρχής της προφύλαξης.

Επιπλέον, προβλέπεται από τις διατάξεις του πρωτοκόλλου η ευθύνη και η υποχρέωση αποζημίωσης εκ μέρους των μερών σε περίπτωση πρόκλησης ζημιάς από τις εταιρείες εκμετάλλευσης.³¹ Το σχέδιο έκτακτης ανάγκης είναι υποχρεωτικό για κάθε μονάδα εξόρυξης, και επιβάλλεται η ύπαρξη συστήματος παρακολούθησης, διαδικασιών απομάκρυνσης των εγκαταστάσεων και συνεργασίας των συμβαλλομένων μερών.³²

Το Πρωτόκολλο για τις υπεράκτιες εγκαταστάσεις, ενισχύει τα μέτρα πρόληψης, ασφάλειας και αποκατάστασης σε περίπτωση πρόκλησης βλάβης στο θαλάσσιο περιβάλλον από τα κράτη που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εξόρυξης των υδρογονανθράκων. Δεδομένης της συμμετοχής ολόένα και περισσότερων κρατών της Μεσογείου στις παραπάνω δραστηριότητες κρίνεται αναγκαία η επικύρωσή του από όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες, ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία της θάλασσας της Μεσογείου και να αποτραπούν ενδεχόμενα ατυχήματα, εξαιτίας μη λήψης των κατάλληλων μέτρων ασφαλείας.

²⁹ Τα κράτη, που επικύρωσαν το Πρωτόκολλο είναι: Αλβανία, Τυνησία, Μαρόκο, Λιβύη, Κύπρος και Συρία

³⁰ <http://www.unepmap.org/index.php?module=content2&catid=001001004>

³¹ Τσάλτας Γρ. Ι., «Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος. Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευση Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Φυσικών Πόρων», Εκδ.Ι.Σιδέρης, Αθήνα 2014, σελ. 196-197

³² <http://www.unep.ch/regionalseas/main/med/medoffsh.html>, τελευταία πρόσβαση 9-9-2014

1.3. Σύγχρονες εξελίξεις

Στα πλαίσια της επανεκκίνησης της δραστηριοποίησης της χώρας μας στον τομέα της έρευνας και παραγωγής των υδρογονανθράκων, έχουν ήδη σημειωθεί αξιολογες εξελίξεις, οι οποίες οφείλονται κατά κύριο λόγο, τόσο στον εκσυγχρονισμό του σχετικού νομοθετικού πλαισίου, αλλά και στην πολιτική βούληση που επιδεικνύεται, προκειμένου να εντατικοποιηθούν οι ανάλογες προσπάθειες.

Οι πιο σημαντικές πρόσφατες εξελίξεις αφορούν τη δημόσια πρόσκληση για συμμετοχή σε σεισμικές ερευνητικές εργασίες απόκτησης δεδομένων μη αποκλειστικής χρήσης και κυρίως τις διαδικασίες παραχώρησης περιοχών προς εξερεύνηση και εκμετάλλευση, βάσει των τριών διαδικασιών παραχώρησης, όπως αυτές προβλέπονται στην παράγραφο 17 του άρθρου 156, του Ν. 4001/2011. Συγκεκριμένα, η χώρα μας έχει προκηρύξει ήδη τρεις διαγωνισμούς, βάσει της διαδικασίας παραχώρησης μετά από ανοιχτή πρόσκληση, μετά από διακήρυξη και κατόπιν αίτησης ενδιαφερόμενης εταιρείας, από τις οποίες μόνο ο πρώτος διαγωνισμός έχει ολοκληρωθεί και έχουν υπογραφεί οι συμβάσεις με τους αναδόχους.

1.3.1 Διεθνής δημόσια πρόσκληση για σεισμικές ερευνητικές εργασίες μη αποκλειστικής χρήσης στη Δυτική και Νότια Ελλάδα

Πριν την προκήρυξη των τριών διαγωνισμών παραχώρησης περιοχών προς εξερεύνηση και εκμετάλλευση, δημοσιεύτηκε το Σεπτέμβριο του 2011 η διεθνής δημόσια πρόσκληση για συμμετοχή σε σεισμικές ερευνητικές εργασίες απόκτησης δεδομένων μη αποκλειστικής χρήσης εντός της θαλάσσιας ζώνης στη Δυτική και Νότια Ελλάδα,³³ κατ' εφαρμογή της παραγράφου 5 του άρθρου 156 του Ν. 4001/2011, όπου προβλέπεται ότι η περίπτωση εκτέλεσης από εξειδικευμένες εταιρίες σεισμικών ή άλλων γεωφυσικών και γεωλογικών μεθόδων ερευνών μη αποκλειστικής χρήσης, πραγματοποιείται με συγκεκριμένους όρους εμπορικής συνεκμετάλλευσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων, ενώ ο κάτοχος της άδειας αυτής εκτελεί τα σεισμικά προγράμματα με ίδιες δαπάνες και με δικαίωμα πώλησης σε τρίτους των αποτελεσμάτων των ερευνών.

Στη συνέχεια, στις 2 Μαρτίου 2012, υπέβαλαν προσφορές οκτώ (8) εταιρίες στις εν λόγω σεισμικές ερευνητικές δραστηριότητες και τελικά επιλέγηκε ως ανάδοχος η εταιρία σεισμικών ερευνών PGS, η οποία ήδη ολοκλήρωσε το πρόγραμμα της (εκτέλεση, επεξεργασία, ερμηνεία και αξιολόγηση).³⁴

Τα αποτελέσματα των σεισμικών ερευνών που πραγματοποίησε η PGS και η ερμηνεία των στοιχείων από το Γαλλικό Ινστιτούτο BECIP-Franlab, είναι εξαιρετικά υποσχόμενα³⁵ και πιστοποιούν ότι οι περιοχές του Ιονίου και νότια της Κρήτης διαθέτουν σημαντικές δυνατότητες ύπαρξης κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου. Το έντονο ενδιαφέρον πολλών πετρελαϊκών εταιρειών γι αυτά τα στοιχεία που έχουν προκύψει και παρουσιάστηκαν στο συνέδριο του Λονδίνου, στις 1 και 2

³³ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=aNo2Mn%2fY55s%3d&tabid=768&language=el-GR>, τελευταία πρόσβαση 8-9-2014

³⁴ Νικολάου Α. Κ., «Ιστορικό, Πετρελαϊκά Συστήματα. Ανάλογα, Ανακαλύψεις & Προοπτικές», *IENE*, Απρίλιος 2013, σελ 7-8

³⁵ [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snl\[524\]=3212&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snl[524]=3212&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση 3-9-2014

Ιουλίου, αποδεικνύει ακόμα περισσότερο ότι υπάρχει γόνιμο έδαφος για διερεύνηση.³⁶

1.3.2. Ανοικτή Πρόσκληση για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις περιοχές του Πατραϊκού κόλπου, Ιωαννίνων και Κατάκολου

Η διαδικασία παραχώρησης με ανοικτή πρόσκληση (open door), προβλέπεται όταν η περιοχή για την οποία ζητείται η παραχώρηση είναι διαθέσιμη σε μόνιμη βάση ή έχει αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης διαδικασίας η οποία δεν κατέληξε στην υπογραφή σύμβασης μίσθωσης ή διανομής παραγωγής ή έχει εγκαταλειφθεί από τον ανάδοχο, στην περίπτωση που αυτός έχει υπαναχωρήσει από τη σύμβαση ή την έχει καταγγείλει.

Εν προκειμένω, στις 2 Ιανουαρίου το 2012, το ΥΠΕΚΑ προέβη σε Ανοικτή Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις περιοχές του Πατραϊκού κόλπου, Ιωαννίνων και Κατάκολου³⁷ και ήδη η σχετική διαδικασία έχει ολοκληρωθεί.

Χάρτης 1

Νικολάου Α. Κ., «Ιστορικό, Πετρελαϊκά Συστήματα. Ανάλογα, Ανακαλύψεις & Προοπτικές», IENE, Απρίλιος 2013, σελ 8

³⁶ [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snl\[524\]=3179&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snl[524]=3179&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση 3-9-2014

³⁷ <http://ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=b%2fk9f%2fcCa3Q%3d&tabid=765&language=el-GR>, τελευταία πρόσβαση 7-9-2014

Συγκεκριμένα, οι προσφορές, που κατατέθηκαν από τις ενδιαφερόμενες εταιρείες έγιναν δεχτές στις 2 Ιουλίου 2012 και στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε η αξιολόγηση τους για την επιλογή αναδόχων.³⁸

Έπειτα, στις 14 Μαΐου 2014, υπεγράφησαν στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, οι συμβάσεις μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και των ανάδοχων σχημάτων, για την πραγματοποίηση ερευνών και την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στις τρεις περιοχές της Δυτικής Ελλάδας, στο πλαίσιο του γύρου παραχωρήσεων με την διαδικασία της «Ανοικτής Πρόσκλησης» (Open Door) που είχε προκηρύξει το ΥΠΕΚΑ.

Τα επενδυτικά σχήματα που συμμετείχαν στην υπογραφή των συμβάσεων είναι: η Petra Petroleum και η Energean Oil and Gas για την περιοχή των Ιωαννίνων, τα ΕΛ.ΠΕ. την EDISON και την PETROCELTIC INTERNATIONAL για την περιοχή του Πατραϊκού Κόλπου και για την περιοχή του Κατάκολου, η Energean Oil and Gas και η Trajan Oil and Gas.

Η канаδική εταιρεία Petra Petroleum, αποτελεί εταιρεία έρευνας υδρογονανθράκων, με εμπειρία σε εγχειρήματα έρευνας και παραγωγής τους, συμπεριλαμβανομένων προηγούμενων επιχειρησιακών εμπειριών στην παραχώρηση των Ιωαννίνων. Η Petra Petroleum θα συνεργαστεί με την Energean Oil and Gas, η οποία έχει ένα αποδεδειγμένο ιστορικό δραστηριότητας τόσο στην ενέργεια όσο και στην ναυτιλία και τώρα δραστηριοποιείται στα πεδία του Πρίνου, τα οποία κάποτε διαχειριζόταν η Καναδική εταιρεία North Aegean Petroleum (NAPC).

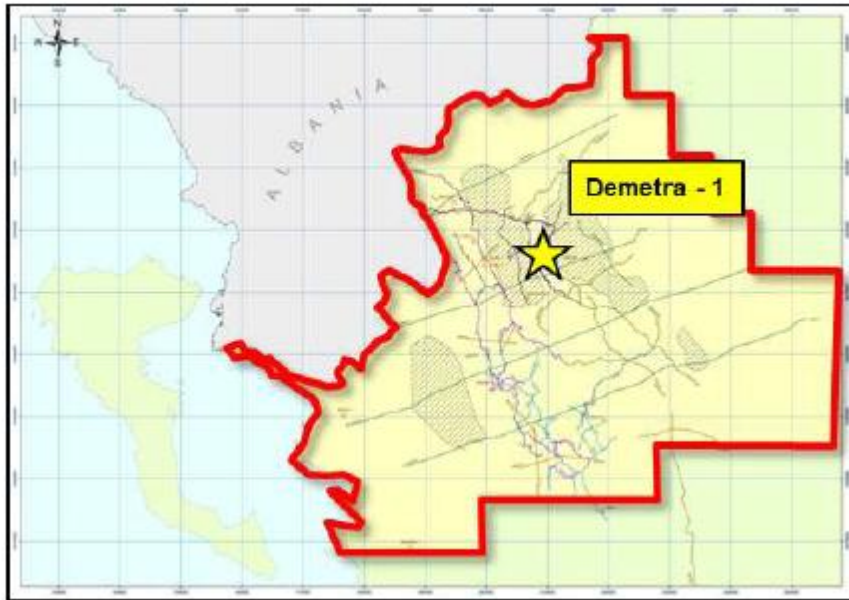
Η σύμβαση για την περιοχή των Ιωαννίνων, η οποία διαθέτει πολύ ευαίσθητο περιβάλλον, αφορά μία περιοχή 4 χιλιάδων τετραγωνικών χιλιομέτρων σχεδόν μέχρι τα σύνορα της Αλβανίας, όπου στο παρελθόν έχουν γίνει 11 γεωτρήσεις αλλά μόνο μία τα τελευταία χρόνια.

Βόρεια από τα σύνορά μας στην Αλβανία, υπάρχει το κοιτάσμα Patos Maritza, το οποίο διαθέτει 5 δισεκατομμύρια βαρέλια, ενώ πρόσφατα η Shell ανακοίνωσε μία νέα ανακάλυψη 200 εκατομμυρίων βαρελιών, που υποδεικνύει ότι τα γεωλογικά συστήματα της Αλβανίας συνεχίζουν και μέσα στα Ιωάννινα. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ιταλία, όπου υπάρχουν πολλά κοιτάσματα σε παραγωγή εδώ και πολλά χρόνια, το οποίο είναι πολύ ενθαρρυντικό για την ευρύτερη Ανατολική Αδριατική.

Στην περιοχή των Ιωαννίνων, η έρευνα έχει αρχίσει από το 1940, ενώ η τελευταία εταιρεία η οποία δραστηριοποιήθηκε στο χώρο ήταν η Enterprise, η οποία ξεκίνησε μία γεώτρηση στο Καλπάκι, τη Δήμητρα 1. Η γεώτρηση αυτή δεν ολοκληρώθηκε ποτέ για τεχνικούς λόγους και το 2001 η εταιρεία αποχώρησε επιστρέφοντας την περιοχή στο Ελληνικό Δημόσιο.

³⁸ Νικολάου Α. Κ., «Ιστορικό, Πετρελαϊκά Συστήματα. Ανάλογα, Ανακαλύψεις & Προοπτικές», *IENE*, Απρίλιος 2013, σελ 7-8

Χάρτης 2
Περιοχή παραχώρησης: Ιωάννινα

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=dANA8wrB9bw%3d&tabid=765&language=el-GR>

Συνεπώς, μία από τις πρώτες προτεραιότητες είναι η επανεξέταση αυτού του στόχου σε βάθος, που είναι πάνω από 4 χιλιάδες μέτρα. Για την περιοχή αυτή, τα σεισμικά δεδομένα δίνουν πιθανότητες για ανακαλύψεις 100 εκατομμυρίων βαρελιών, ή 2 τρισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων αερίου.

Το επενδυτικό πρόγραμμα του αναδόχου για την παραπάνω περιοχή περιλαμβάνει τρεις φάσεις και ξεκινάει από την επεξεργασία των σεισμικών δεδομένων, ενώ στη δεύτερη και τρίτη φάση θα πραγματοποιηθούν νέα σεισμικά και γεωτρήσεις, δηλαδή ένα σύνολο επενδύσεων 32 εκατομμυρίων ευρώ, οι οποίες εφόσον είναι επιτυχείς, θα φτάσουν πιθανόν και τα 500 εκατομμύρια.

Το επενδυτικό σχήμα Ελληνικά Πετρέλαια, Edison International, Petroceltic Resources, υπέγραψε τη σύμβαση για την περιοχή του Πατραϊκού Κόλπου. Τα Ελληνικά Πετρέλαια έχουν συμμετάσχει και διεξάγει έρευνες πετρελαίου σε πολλές περιοχές στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της ΝΑ Ευρώπης (Ελλάδα, Λιβύη, Αίγυπτος, Αλβανία, Μαυροβούνιο). Η Edison, η αρχαιότερη ενεργειακή εταιρεία στην Ευρώπη, συμμετέχει σε έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων σε μεγάλο αριθμό παραχωρήσεων στην Ευρώπη, Αφρική και Μέση Ανατολή, με ημερήσια παραγωγή περίπου 53.000 βαρέλια ισοδύναμου πετρελαίου και η Petroceltic, συμμετέχει επίσης σε αρκετές περιοχές στη ΝΑ Ευρώπη και Μέση Ανατολή, με ημερήσια παραγωγή 25.000 βαρέλια ισοδύναμου πετρελαίου. Και οι δύο εταιρείες συμμετέχουν σε έρευνες στην περιοχή της Αδριατικής με παρόμοια γεωλογία.

Η περιοχή του Πατραϊκού Κόλπου ερευνήθηκε στο παρελθόν από την ΔΕΠ κατά τη διάρκεια των ετών 1978 έως 1982 και στη συνέχεια κατακυρώθηκε, στα πλαίσια του πρώτου γύρου παραχωρήσεων το 1998, στην κοινοπραξία Triton 88% και στη ΔΕΠ-ΕΚΥ 12%, αλλά οι έρευνες διεκόπησαν το 2001 λόγω αλλαγής στρατηγικής της Triton και επεστράφη στο Ελληνικό Δημόσιο. Στην περιοχή, που αποτελεί τμήμα της ευρύτερης πετρελαιοπιθανής περιοχής της Δυτικής Ελλάδας έχουν καταγραφεί 4.300 Km σεισμικών 2D και εκτελέστηκε μια γεώτρηση.

Η σύνθετη όμως γεωλογία της καθιστά δύσκολο τον εντοπισμό κοιτασμάτων, και ως εκ τούτου απαιτείται η εφαρμογή των πλέον σύγχρονων και αποτελεσματικών τεχνολογιών, για την επιτυχή έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων.

Τα Ελληνικά Πετρέλαια και οι εταίροι τους, αμέσως μετά την επικύρωση της Σύμβασης από τη Βουλή, θα προχωρήσουν με ερευνητικές επενδύσεις αποσκοπώντας στην ανακάλυψη κοιτασμάτων πετρελαίου το ταχύτερο δυνατό. Οι εργασίες θα περιλαμβάνουν: επαναξιολόγηση όλων των υπαρχόντων δεδομένων, διενέργεια εξειδικευμένων γεωλογικών μελετών, εκτέλεση υψηλής ευκρίνειας τρισδιάστατων σεισμικών διασκοπήσεων, διάτρηση με τουλάχιστον 2 – 5 γεωτρήσεις. Εκτιμάται ότι οι επενδύσεις σε γεωφυσικές εργασίες και γεωτρήσεις θα ανέλθουν σε αρκετές δεκάδες εκατομμύρια ευρώ.

Χάρτης 3

Πατραϊκός κόλπος: έρευνες από Ελληνικά Πετρέλαια (1978 – 82 & 1998 –2001)

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=WOJR%2fvBqX0E%3d&tabid=765&language=el-GR>

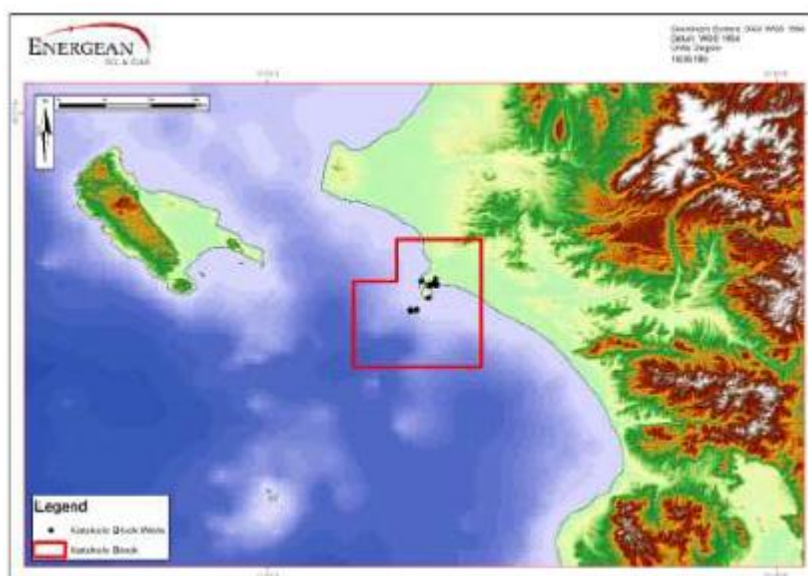
Όσον αφορά την περιοχή του Κατάκολου, αυτή είναι η μόνη από τις τρεις περιοχές που έχει αποδεδειγμένα πετρέλαιο, σύμφωνα με τη γεώτρηση που έγινε το 1981 από την ΔΕΠ – ΕΚΥ.

Το Κατάκολο είναι μία περιοχή με μικρή έκταση 545 τετραγωνικών χιλιομέτρων με πολύ δύσκολη γεωλογία και περιβαλλοντικές δυσκολίες, γιατί βρίσκεται στο λιμάνι του Κατάκολου, το οποίο έχει μεγάλη προσέλευση από κρουαζιερόπλοια. Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα στο Κατάκολο είναι περίπου 5 εκατομμύρια βαρέλια, αλλά αυτή η περιοχή είναι πάρα πολύ σημαντική γιατί θα δώσει πολύ σοβαρά δεδομένα για το μέλλον.

Η εκμετάλλευση της περιοχής θα πραγματοποιηθεί με μία οριζόντια γεώτρηση από τη στεριά, βάσει νέων τεχνολογικών μεθόδων που επιτρέπουν τη προσέγγιση σε μεγάλα μήκη, χωρίς να προκληθεί επέμβαση στο περιβάλλον.

Το σύνολο των επενδύσεων θα ξεπεράσουν τα 15 εκατομμύρια στη φάση των ερευνών και πιθανόν και τα 50 όταν στη φάση της παραγωγής. Η πρώτη γεώτρηση αναμένεται να πραγματοποιηθεί εντός της επόμενης διετίας, ώστε να εξασφαλιστεί ένα δεύτερο παραγωγικό πεδίο πέραν από αυτό του Πρίνου.³⁹

Χάρτης 4
Περιοχή παραχώρησης: Κατάκολο

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=oWOBaBfgckQ%3d&tabid=765&language=el-GR>

Μετά την υπογραφή από τους αναδόχους και το Ελληνικό Δημόσιο, οι εν λόγω συμβάσεις κατατέθηκαν προς έγκριση και ψήφιση στη Βουλή, από τον Υπουργό Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και ως εκ τούτου αναμένεται η επικύρωση των Συμβάσεων από την Ελληνική Βουλή, ώστε να τεθούν σε εφαρμογή τα επενδυτικά προγράμματα των αναδόχων εταιρειών.⁴⁰

³⁹ Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, 14-5-2014,
[http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid\[524\]=3112&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid[524]=3112&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση:
2-9-2014

⁴⁰ Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, Αθήνα, 28 Αυγούστου 2014,
[http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=390&snid\[524\]=3291&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=390&snid[524]=3291&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση:
2-9-2014

1.3.3. Διεθνής διαγωνισμός για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε είκοσι (20) θαλάσσιες περιοχές στη Δυτική Ελλάδα (Ιόνιο) και νοτίως της Κρήτης

Στις 31 Ιουλίου 2014 κηρύχθηκε διεθνής διαγωνισμός για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε είκοσι (20) θαλάσσιες περιοχές στη Δυτική Ελλάδα (Ιόνιο) και νοτίως της Κρήτης.⁴¹

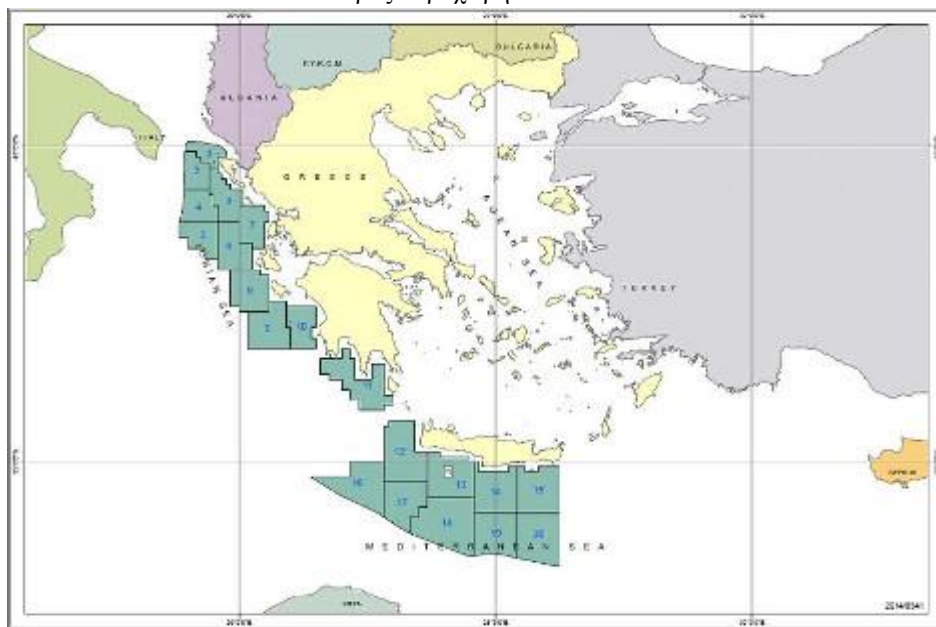
Οι παραπάνω περιοχές τις οποίες αφορά ο διεθνής διαγωνισμός γνωστοποιήθηκαν στις 1 Ιουλίου, στο συνέδριο του Λονδίνου, από τον Υπουργό ΠΕΚΑ, στα πλαίσια της παρουσίασης «Δυτική Ελλάδα και Νότια Κρήτη: Μια περιοχή για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στην καρδιά της Μεσογείου». Ουσιαστικά πρόκειται για το μεγάλο γύρο παραχωρήσεων υδρογονανθράκων για τις περιοχές του Ιονίου και νότια της Κρήτης συνολικής έκτασης άνω των 225.000 τετραγωνικών χλμ.

Ενεργό ρόλο φαίνεται να αποκτά η Κρήτη, καθώς 9 από τα συνολικά 20 θαλάσσια «οικόπεδα», που παρουσιάστηκαν, αφορούν την περιοχή νοτίως του νησιού, όπου πρόσφατες αναλύσεις έχουν δείξει ενδιαφέρουσες γεωλογικές δομές μεγάλης κλίμακας, με πιο πιθανές τις συγκεντρώσεις φυσικού αερίου, σε απόσταση 30-40 χλμ. από τη στεριά, στα δυτικά της Γαύδου και στα ΝΑ της Ιεράπετρας.

Παράλληλα, δημοπρατήθηκε και μια περιοχή στα νότια της Πελοποννήσου, ενώ τα υπόλοιπα 10 «οικόπεδα» αφορούν στο Ιόνιο και εκτείνονται από τα βορειοδυτικά της Κέρκυρας, στα όρια με την Αλβανία, προς τα κάτω, στους Παξούς και Αντίπαξους, μέχρι και τη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου απέναντι από τον Αμβρακικό Κόλπο.

Χάρτης 5

Γύρος παραχωρήσεων 2014

Παρουσίαση του Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη του προγράμματος παραχωρήσεων για έρευνα υδρογονανθράκων στον ελληνικό θαλάσσιο χώρο της Δυτικής Ελλάδας (Ιόνιο) και Νότια της Κρήτης, στο Λονδίνο Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, 1-7-2014, [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sn\[524\]=3196&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sn[524]=3196&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση: 2-9-2014

⁴¹ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=TJFb%2b%2b9GvBs%3d&tabid=875&language=el-GR>, τελευταία πρόσβαση 7-9-2014

Η προκήρυξη αναμένεται να σταλεί προς δημοσίευση στην εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στη συνέχεια, θα ξεκινήσει ο διεθνής διαγωνισμός για τον πρώτο μεγάλο γύρο παραχωρήσεων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις ελληνικές θάλασσες.

Στη συνέχεια, θα προκηρυχθεί ο διαγωνισμός και θα αναζητηθούν αγοραστής για τα δεδομένα της νορβηγικής PGS, της εταιρείας που επί ένα χρόνο διεξήγαγε τις πολυδάπανες σεισμικές έρευνες σε Ιόνιο και Κρήτη και που υλοποίησε το μεγάλο πρόγραμμα γεωφυσικών διασκοπήσεων συνολικού μήκους άνω των 32.000 χλμ. Με βάση τα όσα έχουν γίνει επισήμως μέχρι σήμερα γνωστά, δύο εταιρείες έχουν αγοράσει τα πακέτα των ερευνών, η γαλλική Total και τα Ελληνικά Πετρέλαια.⁴²

1.3.4. Διεθνής διαγωνισμός για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις περιοχές «Άρτα-Πρέβεζα», «Αιτωλοακαρνανία» και «Βορειοδυτική Πελοπόννησος»

Η διαδικασία παραχώρησης μετά από αίτηση ενδιαφερόμενου αφορά περιοχή η οποία δεν περιλαμβάνεται στην περίπτωση της διαδικασίας παραχώρησης μετά από διακήρυξη.

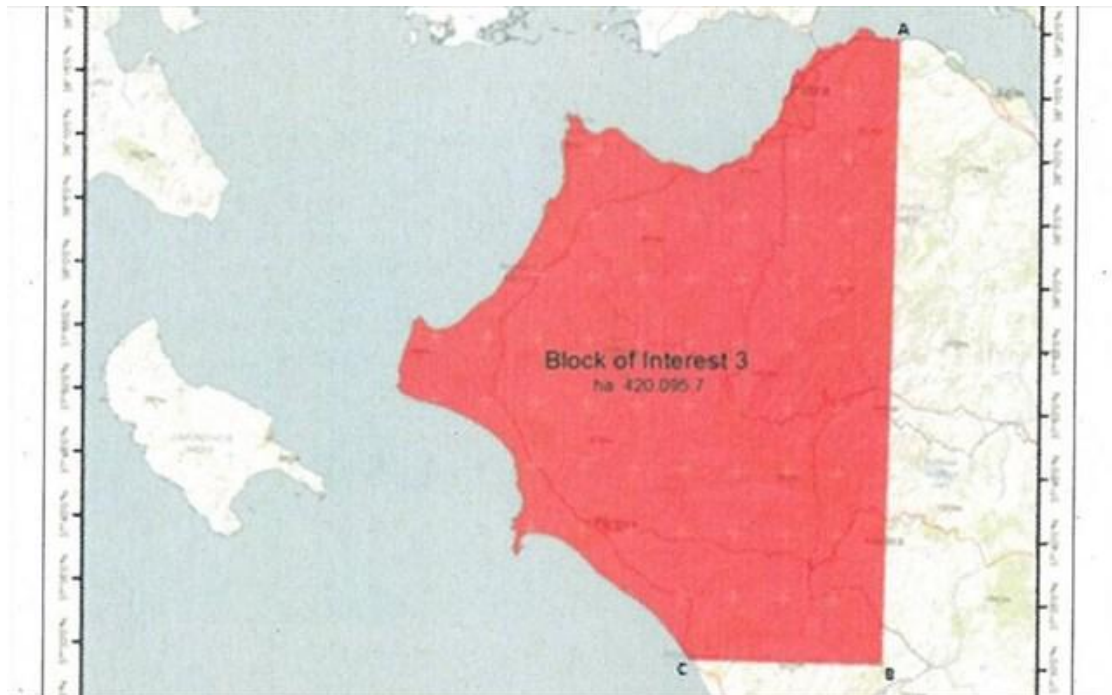
Συγκεκριμένα, στις 31 Ιουλίου 2014 προκηρύχθηκε διεθνής διαγωνισμός για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις χερσαίες περιοχές «Άρτα-Πρέβεζα», «Αιτωλοακαρνανία» και «Βορειοδυτική Πελοπόννησος»⁴³. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στην πρόσφατη εκδήλωση ενδιαφέροντος, για έρευνες υδρογονανθράκων σε Ήπειρο και Δυτική Ελλάδα, από την Ιταλική εταιρεία ENEL GROUP. Αυτή υπέβαλε προς το ΥΠΕΚΑ τρεις αιτήσεις για έρευνες υδρογονανθράκων σε ισάριθμες περιοχές της Δυτικής Ελλάδας και της Ηπείρου, με τη διαδικασία της άμεσης εκδήλωσης ενδιαφέροντος αιτούμενη την έναρξη της σχετικής διαδικασίας προκήρυξης, όπως προβλέπεται από το Ν.4001/2011. Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή, επενδυτές ή ενδιαφερόμενα σχήματα μπορούν να υποβάλλουν αίτηση, προσδιορίζοντας τα γεωγραφικά όρια των περιοχών που εκτιμούν ότι πιθανώς φιλοξενούν κοιτάσματα υδρογονανθράκων.

Η πρώτη περιοχή ενδιαφέροντος της ENEL GROUP αφορά αποκλειστικά την περιοχή (block) της βορειοδυτικής Πελοποννήσου, η οποία είχε περιληφθεί στον 1^ο γύρο παραχωρήσεων το 1996 και επεστράφη στο Ελληνικό Δημόσιο μετά από την πραγματοποίηση δύο ρηχών γεωτρήσεων.

⁴² Παρουσίαση του Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη του προγράμματος παραχωρήσεων για έρευνα υδρογονανθράκων στον ελληνικό θαλάσσιο χώρο της Δυτικής Ελλάδας (Ιόνιο) και Νότια της Κρήτης, στο Λονδίνο, Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, 1-7-2014, [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snif\[524\]=3196&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snif[524]=3196&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση: 2-9-2014

⁴³ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=OzfgRp%2bB8AU%3d&tabid=877&language=el-GR>, τελευταία πρόσβαση: 2-9-2014

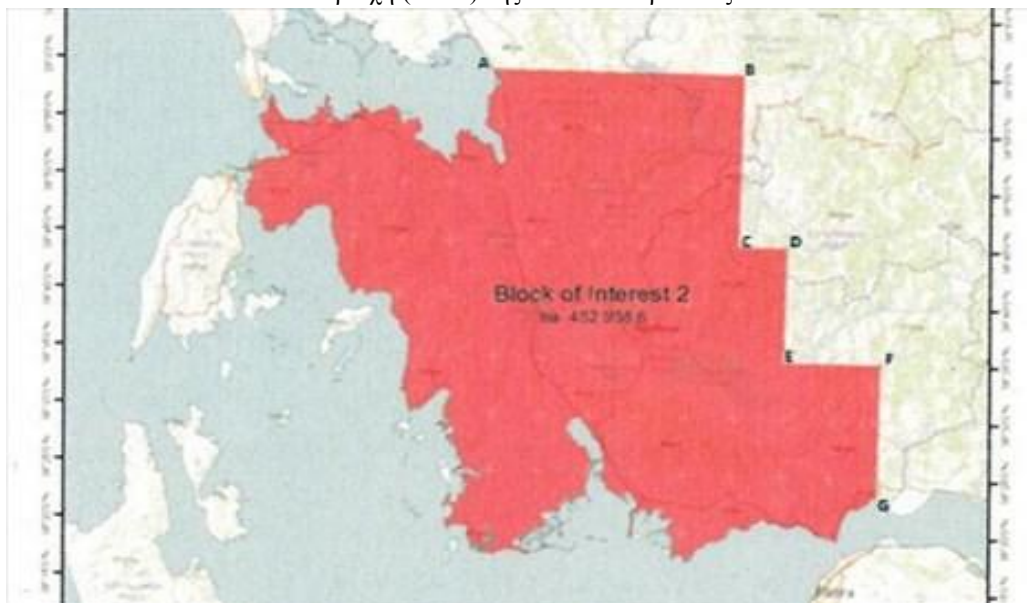
Χάρτης 6
Περιοχή (block) της βορειοδυτικής Πελοποννήσου

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=xZKJtn7LMdQ%3d&tabid=367&language=el-GR>,
τελευταία πρόσβαση 3-9-2014

Η δεύτερη περιοχή ενδιαφέροντος της ENEL GROUP είναι η περιοχή (block) της Αιτωλοακαρνανίας, η οποία επίσης είχε συμπεριληφθεί στον 1^ο γύρο του 1996 και επεστράφη μετά την εκτέλεση δύο ρηχών γεωτρήσεων.

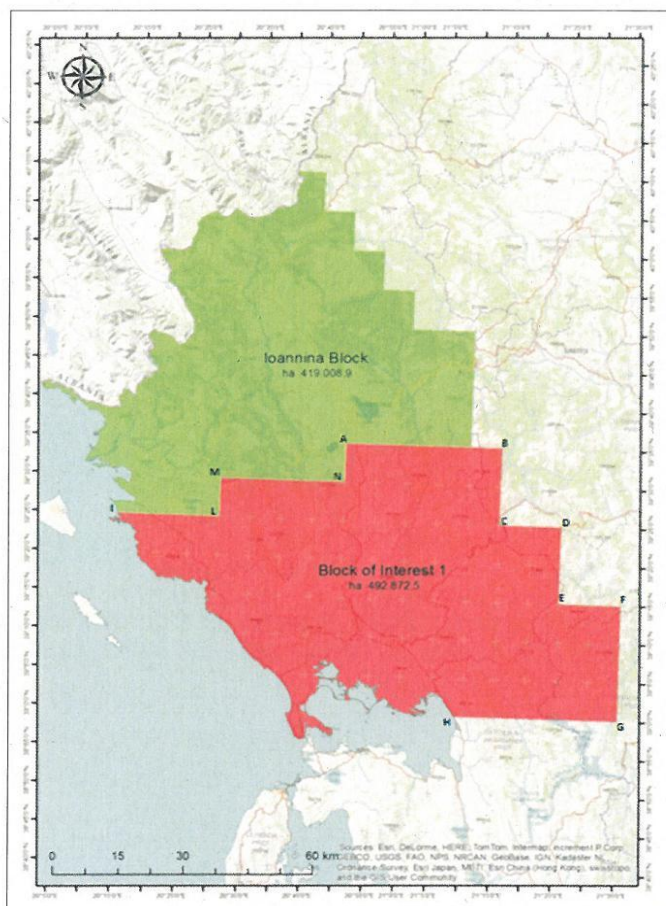
Χάρτης 7
Περιοχή (block) της Αιτωλοακαρνανίας

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=btMknYNAMS%3d&tabid=367&language=el-GR>,
τελευταία πρόσβαση 3-9-2014

Τέλος η περιοχή Πρέβεζας-Άρτας, που οριοθετείται γεωγραφικά μεταξύ του block της Αιτωλοακαρνανίας και του block των Ιωαννίνων, το οποίο είναι προς παραχώρηση μέσω της διαδικασίας του «open door», αποτελεί την τρίτη περιοχή ενδιαφέροντος της Ιταλικής εταιρείας.

Χάρτης 8
Περιοχή Πρέβεζας-Άρτα

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=X7Iqsp%2fB6Uo%3d&tabid=367&language=el-GR>,
τελευταία πρόσβαση 3-9-2013

Το ΥΠΕΚΑ, επεξεργάστηκε τα αιτήματα της ENEL GROUP βάσει της παρ. 10 του άρθρου 156 του νόμου 4001/2011, όπου προβλέπεται ότι το δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων δύναται να παραχωρείται για λογαριασμό του Δημοσίου μετά από αίτηση ενδιαφερόμενου, για περιοχή η οποία δεν περιλαμβάνεται σε άλλη διακήρυξη. Στη συνέχεια, η αίτηση έγινε αποδεκτή και ακολούθησε η διακήρυξη του Υπουργού ΠΕΚΑ, η οποία δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και θα αποσταλεί για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προθεσμία υποβολής προσφορών για τις υπό παραχώρηση περιοχές από άλλους πιθανούς ενδιαφερόμενους, είναι τουλάχιστον ενενήντα (90) ημέρες από την τελευταία δημοσίευση.⁴⁴

⁴⁴ Δελτίο Τύπο ΥΠΕΚΑ, 22-4-2014,
[http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=390&snid\[524\]=3075&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=390&snid[524]=3075&language=el-GR)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ

2.1 Γενικά χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού και ελληνικού ενεργειακού τομέα

Τα τελευταία έτη τόσο σε παγκόσμιο, όσο και σε ευρωπαϊκό, αλλά και εθνικό επίπεδο, η οικονομία έρχεται αντιμέτωπη με αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου, κυρίως εξαιτίας της ραγδαίας αύξησης της ζήτησης σε αναδυόμενες οικονομίες, καθώς και της πτώση του ρυθμού της προσφοράς. Όσο το χάσμα μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εντείνεται, τόσο πιο πιθανή είναι μια εκτίναξη των τιμών του πετρελαίου, με αρνητικές συνέπειες στην οικονομία των χωρών.

Ένα άλλο ζήτημα είναι ότι η παραγωγή του πετρελαίου συγκεντρώνεται σε ένα περιορισμένο αριθμό χωρών. Το ήμισυ των παγκόσμιων αποθεμάτων σε πετρέλαιο παρέχεται από τα μέλη του ΟΠΕΚ, που ελέγχει τις διεθνείς τιμές του πετρελαίου, ενώ αρκετές από τις χώρες αυτές αντιμετωπίζουν πολιτική αστάθεια.

Όπως συνέβη στη δεκαετία του '70 και στις αρχές της δεκαετίας του '80, η τιμή του πετρελαίου μπορεί να οδηγήσει σε βαθιά ύφεση, μειωμένη ανταγωνιστικότητα και αύξηση της ανεργίας. Τα εισοδήματα των νοικοκυριών και των βιομηχανιών που εξαρτώνται από τις μεταφορές θα υποστούν αρνητικές συνέπειες από την αύξηση των τιμών του πετρελαίου, με αποτέλεσμα την αύξηση του πληθωρισμού, καθώς και δημοσιονομικά και εμπορικά ελλείμματα.

Όσον αφορά το φυσικό αέριο, ο κύριος παράγοντας κινδύνου για την ασφάλεια του εφοδιασμού του, είναι ο περιορισμένος αριθμός των προμηθευτών, καθώς και ο κίνδυνος διακοπής του εφοδιασμού εξαιτίας των πολιτικών συγκρούσεων. Για παράδειγμα, οι διαφορές μεταξύ Ρωσίας Ουκρανίας σχετικά με τις τιμές προμήθειας φυσικού αερίου, έχουν απειλήσει τις προμήθειες φυσικού αερίου σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, των οποίων οι εισαγωγές εξαρτώνται από ρώσους προμηθευτές και μεταφέρονται μέσω της Ουκρανίας.

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την ασφάλεια του εφοδιασμού των κρατών μελών της Ε.Ε. είναι η ενσωμάτωση των εθνικών αγορών φυσικού αερίου με την ευρωπαϊκή αγορά, η ανάπτυξη της αγοράς υδροποιημένου φυσικού αερίου, η ικανότητα αποθήκευσης, που διαθέτει μια χώρα και μπορεί να μειώσει την έκθεση σε μια διακοπή του εφοδιασμού της, καθώς και ο τρόπος εμπορίας του φυσικού αερίου που μπορεί να πραγματοποιείται με διμερείς συμβάσεις Long Term ή μέσω Spot αγορών.⁴⁵

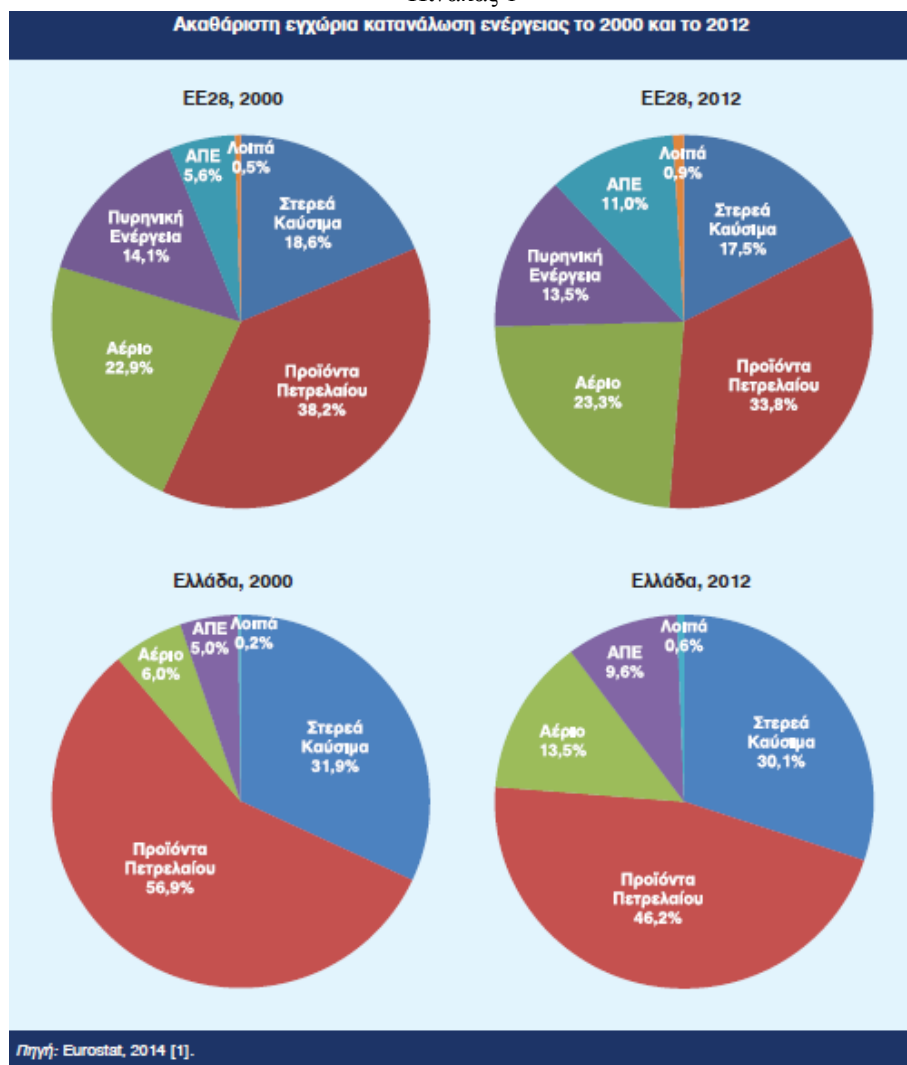
Συνεπώς, η έλλειψη πετρελαίου ή φυσικού αερίου, εντείνει την ενεργειακή εξάρτηση μιας χώρας, η οποία πιθανώς γίνει αποδέκτης πληθώρας αρνητικών συνεπειών για την οικονομία της. Η Ευρώπη, αλλά και η Ελλάδα ειδικότερα χαρακτηρίζονται από αυξημένη ενεργειακή εξάρτηση, καθώς δε διαθέτουν επαρκείς πόρους για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών και εξαρτώνται από τον εφοδιασμό τους από περιορισμένους προμηθευτές. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, η ενεργειακή κατανάλωση παρουσιάζει μείωση σε όλη την ΕΕ και την Ελλάδα, που

⁴⁵ EUROPEAN ECONOMY, Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment Occasional Papers 145 | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, pp. 13-16

σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία (Eurostat, 2014), για την πενταετία 2008-2012, ήταν 15%, εξαιτίας κυρίως της οικονομικής ύφεσης.

Η υψηλή εξάρτηση του ευρωπαϊκού ενεργειακού τομέα από τις εισαγωγές ενεργειακών προϊόντων από τρίτες χώρες, διαπιστώνεται από στοιχεία που διατίθενται για το 2012 (Eurostat, 2014), σύμφωνα με τα οποία οι καθαρές εισαγωγές στο σύνολο της ΕΕ28 κάλυψαν το 55% των ενεργειακών της αναγκών, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα ήταν 72%.

Πίνακας 1

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ», Μηνιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων, *KENTPO ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ*, No 5, Μάιος 2014, σελ. 28-29

Παραπάνω αποτυπώνεται η ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας για τα έτη 2000 και 2012, όπου φαίνεται ότι στην Ελλάδα, το ποσοστό της συμμετοχής των υδρογονανθράκων στην ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας για το έτος 2012 προσεγγίζει το 60%,⁴⁶ ενώ για το 2011 κυμαίνονταν γύρω στο 63%.

Η χώρα μας είναι εξίσου ενεργειακά εξαρτημένη, κυρίως από τους εισαγόμενους υδρογονάνθρακες. Αυτό διαπιστώνεται από το γεγονός ότι το

⁴⁶ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ», Μηνιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων, *KENTPO ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ*, No 5, Μάιος 2014, σελ. 28-29

πετρέλαιο και το φυσικό αέριο εισάγονται σε ποσοστό 100% και συμμετέχουν κατά 70% στην τελική ενεργειακή κατανάλωση, για τη δεκαετία 2001-2011.

Οι υδρογονάνθρακες συμμετέχουν στο ελληνικό ενεργειακό ισοζύγιο σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο, κυρίως εξαιτίας της αυξημένης χρήσης πετρελαιοειδών στις μεταφορές, αλλά και ως κύριο καύσιμο στο σύστημα ηλεκτροπαραγωγής στα μη-διασυνδεδεμένα νησιά (π.χ. Ρόδος, Κρήτη, Κυκλάδες κλπ). Η παραπάνω αυξημένη χρήση του πετρελαίου αναμένεται να μειωθεί τα επόμενα χρόνια εξαιτίας της αυξανόμενης διείσδυσης του φυσικού αερίου και των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα.⁴⁷

Παρακάτω, ο Πίνακας 2 δείχνει τις ενεργειακές καταναλώσεις ανά πρωτογενή πηγή ενέργειας για την περίοδο 2001-2011.

Πίνακας 2
Ενεργειακή κατανάλωση ανά πρωτογενή πηγή ενέργειας για την περίοδο 2001-2011

Ακαθάριστη Εγχώρια Κατανάλωση (ΚΤΟΕ)												
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Στερεά καύσιμα	9.038	9.308	8.975	8.896	9.091	8.944	8.424	8.836	8.320	8.426	7.863	7.887
Πετρελαιοειδή	16.058	16.541	17.096	17.666	17.646	18.098	18.247	17.299	17.817	17.047	15.064	13.525
Φυσικό αέριο	1.705	1.683	1.801	2.026	2.229	2.354	2.747	3.364	3.506	2.971	3.235	3.972
Ηλεκτρισμός	-1	215	249	180	242	325	361	374	483	375	491	278
ΑΠΕ	1.403	1.318	1.393	1.538	1.568	1.641	1.780	1.729	1.714	1.871	2.158	2.231
Βιομ/κά απόβλητα	64	38	37	33	35	25	6	6	4	4	32	28
Σύνολο	28.265	29.103	29.551	30.340	30.810	31.387	31.566	31.607	31.845	30.695	28.841	27.920

Τελική Ενεργειακή Κατανάλωση (ΚΤΟΕ)												
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Στερεά καύσιμα	891	906	711	616	574	458	417	546	399	172	301	217
Πετρελαιοειδή	12.631	13.042	13.374	14.303	13.933	14.278	14.646	14.582	13.929	13.664	12.125	11.646
Φυσικό αέριο	257	318	348	387	462	586	688	708	811	824	782	1.083
Ηλεκτρισμός	3.710	3.830	4.007	4.181	4.277	4.377	4.516	4.745	4.871	4.704	4.567	4.453
ΑΠΕ	1.046	1.042	1.050	1.013	1.038	1.073	1.103	1.314	1.202	1.132	1.205	1.382
Θερμότητα	28	28	28	46	43	49	56	41	44	49	46	54
Σύνολο	18.563	19.166	19.517	20.546	20.328	20.821	21.425	21.937	21.255	20.545	19.027	18.835

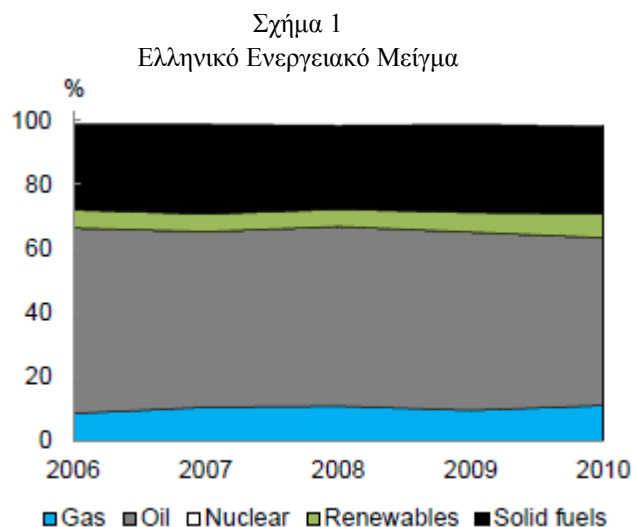
Πηγή: Eurostat

Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης, Ι., Μάζης, Ι., Θεοφύλακτος, Κ., Σοφινός, Κ., Ροϊνιώτη, Α., «Για μια Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 4

⁴⁷ Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης, Ι., Μάζης, Ι., Θεοφύλακτος, Κ., Σοφινός, Κ., Ροϊνιώτη, Α., «Για μια Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 4-5

2.2.Ελληνικό ενεργειακό μείγμα και σύστημα αγωγών

Το ενεργειακό μείγμα της χώρας βασίζεται κατά κύριο λόγο στους υδρογονάνθρακες, δηλαδή το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο και συμπληρωματικά στα στερεά καύσιμα, δηλαδή το λιγνίτη και τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

EUROPEAN ECONOMY, *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment* Occasional Papers 145 | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, p. 118

2.2.1 Πετρέλαιο

Για περισσότερο από το ήμισυ της ενεργειακής κατανάλωσης της, η Ελλάδα εξαρτάται από το εισαγόμενο πετρέλαιο, το οποίο καλύπτει τις ενεργειακές ανάγκες της χώρας κατά 98% στις μεταφορές, κατά 47% στον οικιακό τομέα, κατά 31% στη βιομηχανία και κατά 12% στο εμπόριο. Αντίθετα, η εγχώρια παραγωγή αργού πετρελαίου πραγματοποιείται στην περιοχή του Πρίνου στον κόλπο της Καβάλας, ή οποία το 2010 ανέρχονταν σε 2.3 kb/d, σε σύνολο εισαγωγών 546kb/d.⁴⁸

Το ισοζύγιο πετρελαίου παρουσιάζεται συνοπτικά στον Πίνακα 3 παρακάτω, όπου εμφανίζεται η κατανάλωση και παραγωγή πετρελαίου και προϊόντων, οι εισαγωγές και οι εξαγωγές, καθώς και η ακαθάριστη και τελική κατανάλωση πετρελαίου και προϊόντων, όπως διαμορφώνεται κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 2000-2011.

⁴⁸ International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece, 2011 Review*, International Energy Agency, France, p. 55

Πίνακας 3
Ισοζύγιο Πετρελαιοειδών (σε ΜΤΟΕ)

	2000	2005	2010	2011	% Μεταβολή 2000/2011
Πρωτογενής παραγωγή	0,28	0,1	0,12	0,1	-65%
Εισαγωγές	23,75	26,37	27,11	25	5%
Αυξομειώσεις αποθεμάτων	-0,32	0,39	0,13	0,89	380%
Εξαγωγές	4,08	5,92	9,6	9,65	136%
Καύσιμα διεθνούς ναυσιπλοΐας	3,57	2,84	2,71	2,72	-24%
Ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση	16,06	18,1	15,06	13,53	-16%
Εισροές προς μετατροπή	24,45	23,49	23,9	20,77	-15%
Εισροές από μετατροπή	22,39	21,41	22,47	19,71	-12%
Ανταλλαγές, μεταβιβάσεις, αποδόσεις	0,03	0,02	0,04	-0,24	-938%
Κατανάλωση ενεργειακού τομέα	1,09	1,24	1,29	1,06	-3%
Διαθέσιμο προς τελική κατανάλωση	12,94	14,8	12,39	11,16	-14%
Τελική μη ενεργειακή κατανάλωση	0,6	0,63	0,75	0,5	-17%
Τελική ενεργειακή κατανάλωση	12,63	14,28	12,13	11,65	-8%
Στατιστική διαφορά	-0,26	-0,11	-0,49	-0,98	280%

Πηγή: Eurostat.

Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης, Ι., Μάζης, Ι., Θεοφύλακτος, Κ., Σοφινός, Κ., Ροϊνιώτη, Α., «Για μια Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 5

Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε μια σταδιακή μείωση της ακαθάριστης εγχώριας κατανάλωσης και μια κατακόρυφη μείωση της εγχώριας παραγωγής πετρελαίου, που έχει μειωθεί κατά 65% σε σχέση με το 2000. Οι εισαγωγές παρουσιάζουν μικρές διακυμάνσεις, ενώ αντίθετα οι εξαγωγές υπερδιπλασιάστηκαν σε σχέση με το 2000 κατά 136%, γεγονός που οφείλεται στην αυξημένη εξαγωγική δραστηριότητα των Ελληνικών διυλιστηρίων, ιδιαίτερα προς τις αγορές της ΝΑ Ευρώπης.⁴⁹

Η υψηλή εξάρτηση από το πετρέλαιο παρουσιάζει σημαντικούς κινδύνους στον εφοδιασμό της Ελλάδας, καθώς το 90% του πετρελαίου προέρχεται από το εξωτερικό της περιοχής ΕΟΧ, όπως η Ρωσία, τη Σαουδική Αραβία και το Ιράν που χρησιμοποιούνται για να προμηθεύσουν σχεδόν το ένα τρίτο των εισαγωγών πετρελαίου. Τα τελευταία χρόνια, η Σαουδική Αραβία και το μερίδιο του Ιράν μειώνονται, ενώ το τελευταίο θα πρέπει να έχει μειωθεί σε μηδέν μετά το 2010, εν όψει του μποϊκοτάζ του πετρελαίου της ΕΕ που τέθηκε πλήρως σε ισχύ τον Ιούλιο του 2012. Άλλες χώρες έχουν ενισχύσει το κενό, όπως η Λιβύη, το Ιράκ και το Καζακστάν. Η διαφοροποίηση στις χώρες προμήθειας συμβάλλουν στον περιορισμό του κινδύνου των διαταραχών του εφοδιασμού. Η ικανότητα διύλισης πετρελαίου στην Ελλάδα είναι μία από τις μεγαλύτερες στην περιοχή, η οποία μπορεί να βοηθήσει κάπως στη μείωση του κινδύνου της

⁴⁹ Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης, Ι., Μάζης, Ι., Θεοφύλακτος, Κ., Σοφινός, Κ., Ροϊνιώτη, Α., «Για μια Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 5-6

προσφοράς. Ωστόσο, θα μπορούσε κανείς να την ερμηνεύσει ως μια περαιτέρω έκθεση καθώς αποτελεί μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα για τη χώρα.⁵⁰

2.2.1.1. Αγωγοί Πετρελαίου

Χάρτης 9

Χάρτης ελληνικών αγωγών πετρελαίου, 2010

Πηγή: International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece, 2011 Review*, International Energy Agency, France, p. 59

Στην Ελλάδα υπάρχουν δύο κύριοι αγωγοί πετρελαίου, εκ των οποίων ο πρώτος μήκους 220 χλμ, συνδέει το λιμάνι της Θεσσαλονίκης με το διυλιστήριο ΟΚΤΑ των Σκοπίων και ο δεύτερος, μήκους 53 χλμ, ενώνει το διυλιστήριο του Ασπρόπυργου με το αεροδρόμιο των Σπάτων. Επίσης, υπάρχουν αγωγοί που συνδέουν το διυλιστήριο του Ασπρόπυργου με κοντινές εγκαταστάσεις αποθήκευσης και στρατιωτικές εγκαταστάσεις.

Με εξαίρεση τη μεταφορά πετρελαίου μέσω αγωγών, σχεδόν όλη η εγχώρια μεταφορά αργού πετρελαίου και παραγώγων του, πραγματοποιείται μέσω οδικών και θαλάσσιων δικτύων μεταφοράς, ενώ ορισμένες ποσότητες μεταφέρονται μέσω σιδηροδρομικού δικτύου με τελικό προορισμό τις μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ή τον ΟΣΕ.

⁵⁰ EUROPEAN ECONOMY, *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment* Occasional Papers 145 | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, p. 118

Τέλος, στην Ελλάδα υπάρχουν δέκα τερματικοί σταθμοί πετρελαίου, εκ των οποίων οι επτά βρίσκονται στην Αττική και οι τρεις στη Θεσσαλονίκη.⁵¹ Συνολικά, έξι τερματικοί σταθμοί⁵² υποδέχονται εισαγόμενο αργό πετρέλαιο και τέσσερις από αυτούς βρίσκονται δίπλα στα διυλιστήρια.⁵³

Ο αγωγός Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολη

Χάρτης 10

Ο Αγωγός Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη

Πηγή:http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Map_of_Burgas-alexandroupoli_pipeline.gif

Ο αγωγός Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη (Burgas Alexandroupolis pipeline - BAP), θα μεταφέρει πετρέλαιο από την Κασπία και τη Ρωσία μέσω της Μαύρης θάλασσας, παρακάμπτοντας τα Στενά του Βοσπόρου με συνολικό μήκος περίπου 300 χλμ, και αρχική μεταφορική ικανότητα 35 εκατομμύρια τόνους ετησίως, που τελικά μπορεί να φτάσουν τους 50 εκατομμύρια τόνους. Η συμφωνία για την κατασκευή του, ανακοινώθηκε το 2006 και προβλέπεται ότι αν κατασκευαστεί μελλοντικά, θα έχει σημαντικά οφέλη για την Ελλάδα και θα συμβάλλει στην αύξηση της ενεργειακής της ασφάλειας. Ειδικότερα, υπολογίζεται ότι το καθαρό όφελος της Ελλάδας θα είναι 35 εκατομμύρια ευρώ ετησίως, ενώ το σχέδιο θα έχει επιπλέον προστιθέμενη αξία, καθώς αναβαθμίζεται ο στρατηγικός ρόλος της Ελλάδας στον τομέα της ενέργειας διεθνώς, ενώ αναδεικνύεται και η στρατηγική σημασία της Θράκης, η οποία μετατρέπεται σε σημείο-κλειδί για τους ενεργειακούς δρόμους προς τα Βαλκάνια και την Ευρώπη.⁵⁴

Ωστόσο, ο αγωγός, που ήταν προγραμματισμένος να ξεκινήσει αρχικά το 2010, στη συνέχεια αναβλήθηκε για το 2011 και τελικά έχει ανασταλεί, καθώς η

⁵¹ International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece, 2011 Review*, International Energy Agency, France, p. 60

⁵² Πρόκειται για τον Ασπρόπυργο, την Ελευσίνα, τη Θεσσαλονίκη, τους Άγιους Θεόδωρους, τα Μέγαρα και την Αγία Τριάδα

⁵³ International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece, 2011 Review*, International Energy Agency, France, p. 60

⁵⁴ Aristotle Tziampiris, *Greek Foreign Policy and Russia: Political Realignment, Civilizational Aspects, and Realism*, *Mediterranean Quarterly*, Volume 21, Number 2, Published by Duke University Press Spring 2010, pp. 79-80

Βουλγαρία έχει εγκαταλείψει το παραπάνω σχέδιο κατασκευής του.⁵⁵ Παρά όμως, την απόφαση της Βουλγαρίας να αποσυρθεί από το έργο, η Ρωσία εξακολουθεί να θεωρεί εφικτή την υλοποίηση του αγωγού, ο οποίος αν τελικά πραγματοποιηθεί, θα συμβάλλει στη διαφοροποίηση των πηγών εισαγωγής πετρελαίου και θα εξασφαλίσει τον πολύτιμο εφοδιασμό του από την Κασπία και τη Ρωσία.

2.2.1.2.Επάρκεια εφοδιασμού

Το πετρέλαιο αποτελεί την κυριότερη πηγή ενέργειας στην Ελλάδα, ενώ ταυτόχρονα εισάγεται σχεδόν ολόκληρη η ποσότητα που χρειαζόμαστε. Αυτοί οι δύο παράγοντες καθορίζουν τη σημασία της επάρκειας εφοδιασμού του πετρελαίου για τη χώρα μας, η οποία εξασφαλίζεται με διάφορους τρόπους.

Πρώτα από όλα, η Ελλάδα έχει διαφοροποιήσει τις χώρες εισαγωγής αργού πετρελαίου, έτσι ώστε να μειωθεί η εξάρτηση από τους εισαγωγείς της και να εξασφαλίσει εναλλακτικές πηγές εισαγωγής πετρελαίου. Έτσι, οι εισαγωγές δε στηρίζονται πλέον μόνο σε χώρες του OPEC, αλλά και σε χώρες του ΟΟΣΑ, καθώς και τη Ρωσία.⁵⁶

Είναι σημαντικό προκειμένου να αντιμετωπιστεί μια ενδεχόμενη έλλειψη σε εφοδιασμό πετρελαίου, η οποία μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, να διατηρούνται αντίστοιχα αποθέματα. Αυτό απορρέει από διεθνείς υποχρεώσεις αλλά και βάσει του Νόμου 3054/2002, ο οποίος ορίζει ότι οι εισαγωγείς αργού πετρελαίου ή πετρελαϊκών προϊόντων, καθώς και οι μεγάλης κλίμακας τελικοί χρήστες, όπως η ΔΕΗ απαιτείται να διατηρούν αποθέματα πετρελαίου διάρκειας 90 ημερών σε σχέση με τις καθαρές εισαγωγές τους του προηγούμενου έτους. Η Ελλάδα από το 2004 και μετά είναι συνεπής ως προς την παραπάνω υποχρέωση και διατηρεί αποθέματα πολλές φορές άνω των 100 ημερών.⁵⁷

Τα αποθέματα έκτακτης ανάγκης πρέπει να πληρούν αυστηρές προϋποθέσεις, δηλαδή να είναι διαθέσιμα και φυσικά προσβάσιμα, έτσι ώστε να είναι εφικτή η άμεση αντίδραση σε περίπτωση κρίσης εφοδιασμού. Τα αποθέματα μπορεί να διατηρούνται εκτός της εθνικής επικράτειας σε άλλο κράτος μέλος.

Η υποχρέωση της δημιουργίας και της διατήρησης ελάχιστου αποθέματος πετρελαίου εγγυάται την ασφάλεια των προμηθειών της Ευρώπης σε πετρέλαιο.⁵⁸

2.2.2.Φυσικό Αέριο

Η εισαγωγή φυσικού αερίου ξεκίνησε το 1997 και ουσιαστικά εισάγεται όλη η ποσότητα φυσικού αερίου που καταναλώνουμε, αν και η χώρα μας παράγει μια πολύ μικρή ποσότητα φυσικού αερίου (9mcm/2009) στον κόλπο της Καβάλας.⁵⁹

Το φυσικό αέριο, υποκαθιστά σταδιακά το πετρέλαιο, λόγω του χαμηλότερου κόστους, καθώς και των περιβαλλοντικών του προτερημάτων. Είναι χαρακτηριστικό

⁵⁵ International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece,2011 Review*, International Energy Agency, France, p. 58

⁵⁶ Ο.π., p. 67

⁵⁷ Ο.π., pp. 63-64

⁵⁸ EUROPEAN ECONOMY, *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment* Occasional Papers 145 | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, σελ 14

⁵⁹ International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece,2011 Review*, International Energy Agency, France, p. 69

ότι σε περίοδο οικονομικής κρίσης η κατανάλωση φυσικού αερίου αυξήθηκε από το 2008 έως το 2011, κατά 50%.⁶⁰

Σχεδόν τα τρία τέταρτα του φυσικού αερίου εισάγονται μέσω αγωγών, ενώ η υπόλοιπη ποσότητα εισάγεται με τη μορφή υγροποιημένου φυσικού αερίου. (Liquefied Natural Gas - LNG). Παραδοσιακά, η χώρα μας εισάγει κυρίως από τη Ρωσία, από την οποία όμως οι εισαγωγές μειώθηκαν το 2010, ενώ αυξήθηκε η εισαγωγή από Αλγερία και Τουρκία (20% και 17% αντίστοιχα).

Σύμφωνα με υπολογισμούς του ΔΕΣΦΑ (Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου), η ζήτηση φυσικού αερίου θα διπλασιαστεί από το 2009 έως το 2019, κυρίως εξαιτίας της αύξησης της συμμετοχής του στην ηλεκτροπαραγωγή.⁶¹

Η προμήθεια φυσικού αερίου πραγματοποιείται από τη ΔΕΠΑ (Δημόσια Επιχείρηση Αερίου) βάσει μακροπρόθεσμων συμφωνιών με τη Ρώσικη εταιρεία Gazexport, την Αλγερινή Sonatrach και την Τουρκική BOTAS, οι οποίες όμως από το 2008 δεν επαρκούν να καλύψουν τη ζήτηση. Αυτή καλύπτεται και με την προμήθεια LNG από την παγκόσμια ευκαιριακή (spot) αγορά, όταν αυτές είναι διαθέσιμες σε ανταγωνιστικές τιμές για τους πελάτες της⁶², καθώς και με πρόσθετες εισαγωγές μέσω αγωγών.

2.2.2.1.Εθνικό Δίκτυο μεταφοράς Φυσικού Αερίου υψηλής πίεσης

Το Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου μεταφέρει φυσικό αέριο από τα ελληνοβουλγαρικά και τα ελληνοτουρκικά σύνορα, καθώς και από τον τερματικό σταθμό υγροποιημένου φυσικού αερίου της Ρεβυθούσας στον κόλπο των Μεγάρων σε καταναλωτές της ηπειρωτικής Ελλάδας.⁶³ Ο κεντρικός αγωγός μεταφοράς, συνολικού μήκους 512 χλμ., εκτείνεται από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα (Προμαχώνας) έως την Αττική. Από τον κεντρικό αγωγό μεταφοράς ξεκινούν κλάδοι μεταφοράς φυσικού αερίου μήκους 779 χλμ., με σκοπό την τροφοδοσία με φυσικό αέριο των περιοχών της ανατολικής Μακεδονίας, της Θράκης, της Θεσσαλονίκης, του Πλατέος, του Βόλου, των Τρικάλων, των Οινόφυτων, των Αντικύρων, του Αλιβερίου, της Κορίνθου, της Θίβης και της Αττικής.⁶⁴ Το παραπάνω εσωτερικό δίκτυο φυσικού αερίου επεκτείνεται συνεχώς, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες της χώρας⁶⁵

⁶⁰ Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης, Ι., Μάζης, Ι., Θεοφύλακτος, Κ., Σοφινός, Κ., Ροϊνιώτη, Α., «Για μια Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *ΙΕΝΕ*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 4-5

⁶¹ International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece, 2011 Review*, International Energy Agency, France, pp. 69-70

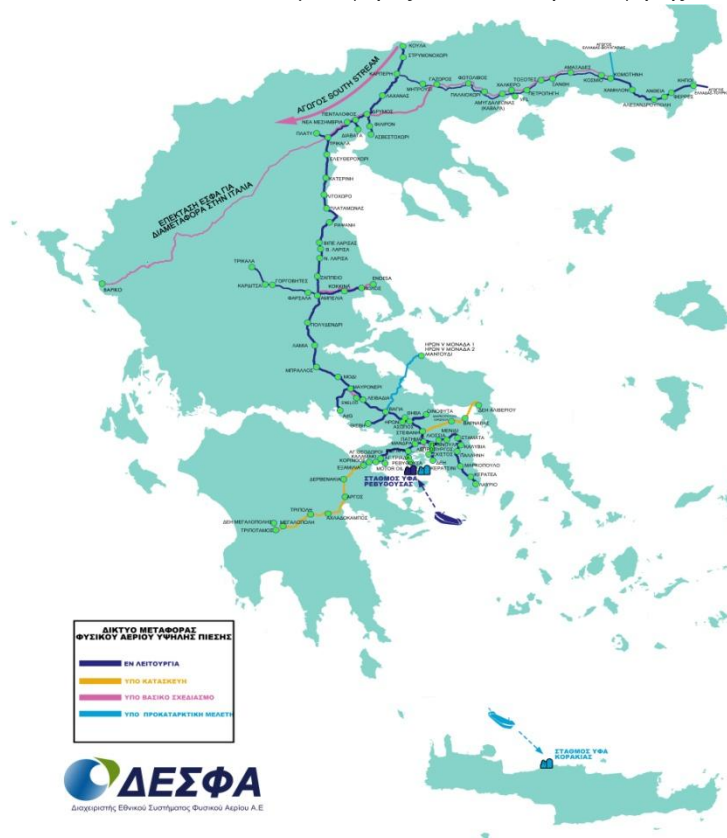
⁶² <http://www.depa.gr/content/article/002003006001/186.html>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014

⁶³ <http://www.desfa.gr/default.asp?pid=216&la=1>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014

⁶⁴ <http://www.desfa.gr/default.asp?pid=298&la=1>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014

⁶⁵ International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece, 2011 Review*, International Energy Agency, France, p. 75

Χάρτης 11
Εθνικό Δίκτυο μεταφοράς Φυσικού Αερίου υψηλής πίεσης

Πηγή: <http://www.desfa.gr>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014

Ουσιαστικά, υπάρχουν τρία σημεία εισόδου φυσικού αερίου, εκ των οποίων το πρώτο είναι ο Προμαχώνας στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, με τεχνική ικανότητα περίπου 4.6 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα, από τον οποίο εισάγεται φυσικό αέριο από τη Ρωσία, μέσω Ουκρανίας, Μολδαβίας, Ρουμανίας και Βουλγαρίας. Έπειτα, είναι οι Κήποι στα ελληνοτουρκικά σύνορα, με τεχνική ικανότητα 1 δισεκατομμύριο κυβικά μέτρα, από όπου πραγματοποιείται εισαγωγή από τη Μέση Ανατολή και την περιοχή της Κασπίας.⁶⁶ Τέλος, είναι ο τερματικός σταθμός υγροποιημένου φυσικού αερίου στη Ρεβυθούσα, από όπου εισάγεται φυσικό αέριο από την Αλγερία. Μόνο στον τερματικό σταθμό της Ρεβυθούσας πραγματοποιείται αποθήκευση ποσότητας LNG, η οποία αντιστοιχεί περίπου σε οκτώ ημέρες μέσης ζήτησης φυσικού αερίου, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ενδεχόμενη ανισορροπία στον εφοδιασμό του εθνικού συστήματος.⁶⁷

2.2.2.2. Σχεδιαζόμενοι διεθνείς αγωγοί φυσικού αερίου

Ένας τρόπος να βελτιωθεί η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας είναι μέσω των διασυνδέσεων των δικτύων μεταφοράς φυσικού αερίου. Ειδικά στην περίπτωση της Ελλάδας η κατασκευή των αγωγών ITGI και TAP, που

⁶⁶International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece, 2011 Review*, International Energy Agency, France, p. 73

⁶⁷Ο.π., p. 76

συμπεριλαμβάνονται στα έργα του Νότιου Διαδρόμου θα συμβάλλουν στην βελτίωση του εφοδιασμού της, η οποία θα ενισχυθεί περαιτέρω με τη διασύνδεσή της με αγωγό με τα πρόσφατα ανακαλυφθέντα κοιτάσματα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Επιπλέον η εξερεύνηση των εγχώριων υδρογονανθράκων, όταν αποδώσει αντίστοιχα αποθέματα, αυτά θα μπορούν εύκολα να διοχετευτούν μέσω των ήδη υφιστάμενων κατασκευασμένων αγωγών.

Διασυνδετήριος αγωγός Τουρκίας - Ελλάδας - Ιταλίας (ITGI)

Ο αγωγός Τουρκίας - Ελλάδας - Ιταλίας (ITGI) αποτελείται από διάφορα επιμέρους τμήματα, που όταν ολοκληρωθούν θα μπορούν να τροφοδοτούν με φυσικό αέριο το ενεργειακό σύστημα της Ευρώπης, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της ασφάλειας εφοδιασμού και την αύξηση του ανταγωνισμού στην αγορά φυσικού αερίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαφοροποιώντας τις πηγές τροφοδοσίας της.

Χάρτης 12

Διασυνδετήριος αγωγός Ελλάδας Τουρκίας ITG

Πηγή: <http://www.depa.gr/content/article/002005/265.html>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014

Ο διασυνδετήριος αγωγός Ελλάδας – Τουρκίας (ITG), αποτελεί το πρώτο τμήμα του (ITGI), ο οποίος βρίσκεται ήδη σε λειτουργία από το 2007. Έχει συνολικό μήκος 300 χλμ, μέγιστη ετήσια μεταφορική ικανότητα 11,6 δις κυβικά μέτρα, με σημείο εκκίνησης το Καρατσαμπέ της Τουρκίας, ενώ καταλήγει στην Κομοτηνή. Ο ITG συνέβαλε στη δημιουργία του Νοτίου Ευρωπαϊκού Διαδρόμου μεταφοράς φυσικού αερίου μέσω της Τουρκίας, από τις χώρες της Κασπίας Θάλασσας και της Μέσης Ανατολής προς την Ελλάδα και τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Χάρτης 13
Διασυνδετήριος αγωγός Ελλάδας Τουρκίας IGI

Πηγή: <http://www.depa.gr/content/article/002005/265.html>

Ο διασυνδετήριος αγωγός Ελλάδας – Ιταλίας (IGI), είναι υπό σχεδίαση και αποτελεί το δεύτερο τμήμα του αγωγού ITGI. Αποτελείται από το χερσαίο τμήμα του αγωγού, που ενώνει την Κομοτηνή με τις Θεσπρωτικές ακτές και τον υποθαλάσσιο αγωγό ΠΟΣΕΙΔΩΝ που ενώνει τις Θεσπρωτικές ακτές με το Οτράντο Ιταλίας. Έχει συνολικό μήκος περίπου 800 χλμ και μέγιστη ετήσια μεταφορική ικανότητα, που ανέρχεται στα 15 δισ. κυβικά μέτρα.

Η ΕΕ, συμπεριέλαβε τον ITGI μεταξύ των έργων του Νοτίου διαδρόμου, αναγνωρίζοντας τη στρατηγική σημασία του, συγχρηματοδοτώντας τον από τους πόρους του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Οικονομικής Ανασυγκρότησης στον τομέα της ενέργειας (EPR), εγκρίνοντας επιχορήγηση του κόστους κατασκευής του με το ποσό των 100 εκατομμυρίων ευρώ.⁶⁸

Η κατασκευή του ITGI υποστηρίζεται από τις ΗΠΑ και δε θεωρείται ανταγωνιστικός αγωγός του Ναμπούκο, καθώς μεταφέρει φυσικό αέριο από το Αζερμπαϊτζάν, χωρίς να διαπερνάει τη ρωσική επικράτεια, ενώ θα στηρίζεται στις ήδη υπάρχουσες υποδομές, με εξαίρεση το κομμάτι που ενώνει την Ελλάδα με την Ιταλία.⁶⁹

⁶⁸ <http://www.depa.gr/content/article/002005/265.html>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014

⁶⁹ Aristotle Tziampiris, Greek Foreign Policy and Russia: Political Realignment, Civilizational Aspects, and Realism, Mediterranean Quarterly, Volume 21, Number 2, Published by Duke University Press Spring 2010, σελ 88

Διασυνδετήριος Αγωγός Ελλάδας - Βουλγαρίας (IGB)

Χάρτης 14

Διασυνδετήριος αγωγός Ελλάδας Τουρκίας IGB

Πηγή: <http://www.depa.gr/content/article/002005005/179.html>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014

Ο αγωγός Ελλάδας – Βουλγαρίας, που βρίσκεται υπό σχεδίαση και δεν έχει ακόμα κατασκευαστεί, αποτελεί το συμπληρωματικό κλάδο του αγωγού ITGI προς τα Βαλκάνια, και θα ισχυροποιήσει σημαντικά το ρόλο της Ελλάδας στα ενεργειακά δρώμενα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, καθώς θα συνδέει το ελληνικό σύστημα φυσικού αερίου με το βουλγαρικό,⁷⁰ ενώ στη συνέχεια, ο αγωγός θα συνδέεται με τον αγωγό της Ρουμανίας, με τον αντίστοιχο αγωγό Ρουμανίας - Ουγγαρίας και από εκεί με τα Δυτικά Βαλκάνια.⁷¹

Συγκεκριμένα, το σημείο εκκίνησης του IGB θα είναι η Κομοτηνή, ενώ ο αγωγός θα καταλήγει στην Stara Zagora της Βουλγαρίας, διοχετεύοντας φυσικό αέριο από την Κασπία στη Βουλγαρία, ενώ παράλληλα η Βουλγαρία θα μπορεί επίσης να προμηθεύεται φυσικό αέριο από τον τερματικό σταθμό της Ρεβυθούσας, διαφοροποιώντας έτσι της πηγές τροφοδοσίας της.

Τέλος, ο IGB προβλέπεται να έχει συνολικό μήκος περίπου 180 χλμ και μέγιστη μεταφορική ικανότητα 5 δις. κυβ. μέτρων.

Η ΕΕ αναγνωρίζοντας τη στρατηγική σημασία του Ελληνο-Βουλγαρικού Διασυνδετήριου αγωγού ως έργο Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, τον συμπεριέλαβε μεταξύ των έργων του Νοτίου διαδρόμου που συγχρηματοδοτούνται από τους πόρους του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Οικονομικής Ανασυγκρότησης στον τομέα της ενέργειας (EPR), εγκρίνοντας επιχορήγηση του κόστους κατασκευής του με το ποσό των 45 εκατομμυρίων ευρώ.⁷²

⁷⁰ <http://www.depa.gr/content/article/002005005/179.html> τελευταία πρόσβαση 3-9-2014

⁷¹ International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece, 2011 Review*, International Energy Agency, France, p. 75

⁷² <http://www.depa.gr/content/article/002005005/179.html> τελευταία πρόσβαση 3-9-2014

Διασυνδετήριος Αγωγός *Trans-Adriatic (TAP)*

Χάρτης 15

Διασυνδετήριος Αγωγός *Trans-Adriatic (TAP)*

<http://www.tap-ag.gr>, τελευταία πρόσβαση 3-9-2014

Ο αγωγός TAP σχεδιάζεται, προκειμένου να μεταφέρει φυσικό αέριο μέσω Ελλάδας από την Κασπία στην Ευρώπη και πρόκειται να διασυνδεθεί με τον αγωγό φυσικού αερίου Ανατολίας (TANAP) στα ελληνοτουρκικά σύνορα. Στη συνέχεια θα διέρχεται από τη Βόρεια Ελλάδα, την Αλβανία και την Αδριατική Θάλασσα, ώσπου να καταλήξει στις ακτές της Νότιας Ιταλίας, όπου θα συνδεθεί στο ιταλικό δίκτυο φυσικού αερίου.

Ο TAP θα έχει συνολικό μήκος 4.000 χλμ και αρχική μεταφορική ικανότητα 10 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα (κ.μ.) φυσικού αερίου τον χρόνο, ενώ στο μέλλον, η μεταφορική ικανότητα του αγωγού θα μπορεί να επεκταθεί σε περισσότερα από 20 δισ. κ.μ. με την προσθήκη δύο ακόμη σταθμών συμπίεσης, επιτρέποντας έτσι τη μεταφορά επιπρόσθετων ποσοτήτων ενέργειας από την ευρύτερη περιοχή της Κασπίας.

Ο αγωγός θα διαθέτει ακόμη δυνατότητα «φυσικής αντιστροφής ροής», ώστε να διοχετεύει φυσικό αέριο από την Ιταλία προς τη Νοτιοανατολική Ευρώπη σε περίπτωση διακοπής της ροής ή προκειμένου να εφοδιαστεί η περιοχή με πρόσθετες ποσότητες φυσικού αερίου.

Η κατασκευή του αγωγού, αναμένεται να ξεκινήσει το 2016, ανοίγοντας τον ζωτικής σημασίας Νότιο Διάδρομο Φυσικού Αερίου.⁷³

2.2.2.3. Η Ασφάλεια του εφοδιασμού φυσικού αερίου στην ΕΕ

Η Οδηγία 2004/67/EK του Συμβουλίου τέθηκε σε ισχύ το 2010. Με βάση τα διδάγματα από την Ρωσο-ουκρανική κρίση του φυσικού αερίου τον Ιανουάριο του 2009, η νομοθεσία ενισχύει την πρόληψη και τους μηχανισμούς αντιμετώπισης της κρίσης, ορίζοντας ότι τα κράτη μέλη και οι συμμετέχοντες στην αγορά φυσικού αερίου πρέπει να λαμβάνουν εκ των προτέρων μέτρα για την πρόληψη και τον περιορισμό των πιθανών διαταραχών στις προμήθειες του φυσικού αερίου μέσω νέων κανόνων.

⁷³ <http://www.tap-ag.gr>, τελευταία πρόσβαση: 3-9-2014

Η υλοποίηση των έργων που μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την ευελιξία και την ασφάλεια του εφοδιασμού με αέριο και καλύτερη διασύνδεση σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, ιδίως τα απομονωμένα συστήματα, έχει ήδη ξεκινήσει, ενώ από το 2010, το Ευρωπαϊκό ενεργειακό πρόγραμμα ανάκαμψης (ΕΕΠΑ) υποστηρίζει την κατασκευή 31 έργων υποδομής αερίου με 1.390.000.000 ευρώ, υποστηρίζοντας κυρίως έργα για την αντίστροφη ροή σε 9 κράτη μέλη, με περίπου 80 εκατ. ευρώ και διασυνδέσεις αερίου με περίπου 1,3 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένων των νέων αγωγών εισαγωγής.

Ο κίνδυνος διακοπής του εφοδιασμού εξαρτάται από την ικανότητα εισαγωγής των αγωγών και των λιμανιών υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG). Μία χώρα, που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές, θα μπορούσε να είναι ευάλωτη σε οποιαδήποτε διαταραχή του εφοδιασμού, ιδίως όταν δεν έχει εγχώρια παραγωγή και χωρητικότητα αποθήκευσης. Ως εκ τούτου, η αύξηση της δυναμικότητας διασύνδεσης των αγωγών και των λιμένων υγροποιημένου φυσικού αερίου πρέπει να θεωρηθεί ως προτεραιότητα.

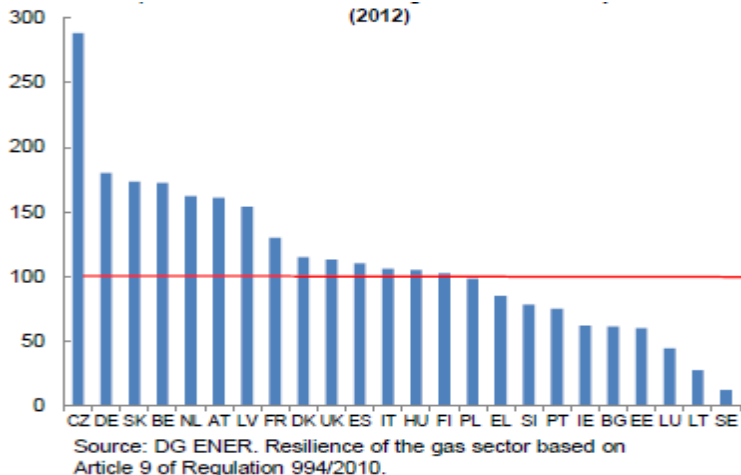
Επομένως, η ελληνική ενεργειακή πολιτική θα πρέπει να επικεντρωθεί στους παραπάνω στόχους, προκειμένου να βελτιώσει την ασφάλεια του εφοδιασμού της. Η συμμετοχή της χώρας μας στην κατασκευή των αγωγών ITGI και TAP του Νότιου Διαδρόμου, καθώς και η προοπτική κατασκευής του EASTMED κινείται στην παραπάνω λογική. Ταυτόχρονα, η αναβάθμιση της χωρητικότητας του τερματικού σταθμού υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) στη Ρεβυθούσα με την κατασκευή της τρίτης δεξαμενής, ενισχύει ακόμη περισσότερο την ενεργειακή μας ασφάλεια, ενώ σχεδιάζονται ακόμη ένα ή δύο LNG terminals στη Βόρεια Ελλάδα, που εύλογα ενισχύουν την ασφάλεια του εφοδιασμού μας.

Συνολικά, η ανθεκτικότητα του τομέα του φυσικού αερίου μετριέται από την ικανότητα των χωρών να ανταποκριθεί η υποδομή της κατά τη διάρκεια μιας ημέρας με εξαιρετικά υψηλή ζήτηση, με στατιστική πιθανότητα μία φορά σε 20 χρόνια (Κανονισμός 994/2010). Το 2012, μόλις δεκατέσσερις χώρες αναφέρουν την ικανότητα να είναι ανθεκτικές σε πιθανές διαταραχές αερίου, εντός των οποίων δε βρίσκεται η Ελλάδα.⁷⁴

⁷⁴ EUROPEAN ECONOMY, *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment* Occasional Papers 145 | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, p. 17

Σχήμα 2

Ανθεκτικότητα του τομέα του φυσικού αερίου στη διακοπή εφοδιασμού
(2012)

EUROPEAN ECONOMY, *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment Occasional Papers 145* | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, p.18

2.2.3. Στερεά καύσιμα

Τα στερεά καύσιμα, δηλαδή ο εγχώριος λιγνίτης είναι η δεύτερη πηγή ενέργειας που χρησιμοποιείται στην Ελλάδα, συμμετέχοντας στην ακαθάριστη ενεργειακή κατανάλωση για το 2012 κατά 30%. Η Ελλάδα διαθέτει από τα μεγαλύτερα αποθέματα λιγνίτη στην Ευρώπη γεγονός που συμβάλλει στην ενεργειακή της ασφάλεια, καθώς και την απασχόληση εργατικού δυναμικού, αλλά εξαιτίας των αρκετά αυστηρών περιβαλλοντικών όρων που έχουν θεσπισθεί από την Ε.Ε., προβλέπεται ότι το κόστος παραγωγής θα είναι διαρκώς αυξανόμενο. Συνεπώς, η αξιοποίηση του θα πρέπει να πραγματοποιείται με σύγχρονες και πιο αποδοτικές τεχνολογίες.

Ο λιγνίτης εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό καύσιμο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, χωρίς να εισάγεται και ως εκ τούτου, αντισταθμίζει την εξάρτηση από την εισαγωγή του πετρελαίου και του φυσικού αερίου.⁷⁵

2.2.4. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), που συμπεριλαμβάνουν την Υδροηλεκτρική ενέργεια, την Ηλιακή και Αιολική ενέργεια, τη Βιομάζα και τη Γεωθερμία, ήδη συμβάλλουν με αυξανόμενους ρυθμούς κατά 9,6 % για το 2012 στην ακαθάριστη ενεργειακή κατανάλωση.⁷⁶

⁷⁵ EUROPEAN ECONOMY, *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment Occasional Papers 145* | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, p. 118

⁷⁶ Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης, Ι., Μάζης, Ι., Θεοφύλακτος, Κ., Σοφινός, Κ., Ροϊνιώτη, Α., «Για μια Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 6

2.3. Η έννοια της ενεργειακής εξάρτησης

Η ενέργεια είναι μια βασική μεταβλητή για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα, καθώς για τις επιχειρήσεις, αποτελεί βασικό πόρο και στοιχείο του κόστους, ενώ για τους καταναλωτές, επηρεάζει τον προϋπολογισμό τους, ενώ μπορεί να πλήξει ιδιαίτερα τα νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, οι οικονομίες της ΕΕ έχουν εκτεθεί σε αυξήσεις των τιμών της ενέργειας και έχουν έρθει αντιμέτωπες με διαταραχές στην προμήθεια φυσικού αερίου με ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για τους καταναλωτές και τις βιομηχανίες. Άλλωστε, δεν αποκλείεται η αστάθεια στις τιμές της ενέργειας να οδηγήσει σε πετρελαϊκές κρίσεις ή και ελλείψεις σε φυσικό αέριο..

Με την ενεργειακή εξάρτηση, εννοούμε την ευπάθεια δεδομένου κράτους στις διαταραχές των τιμών της ενέργειας ή στη διακοπή του ενεργειακού εφοδιασμού, η οποία μπορεί να μεταφραστεί σε σημαντικές απώλειες ανταγωνιστικότητας και του ΑΕΠ, πληθωριστικές πιέσεις και επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου. Η ενεργειακή εξάρτηση έχει τρεις διαστάσεις:

- α) ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού,
- β) ένταση της ενέργειας και του άνθρακα, και
- γ) συμβολή των ενεργειακών προϊόντων στο εμπόριο.

Η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, προϋποθέτει την αδιάλειπτη διαθεσιμότητα των ενεργειακών πηγών σε προσιτή τιμή και αναφέρεται στην εξάρτηση από τις εισαγωγές, τη γεωγραφική διαφοροποίηση των εισαγωγών ενέργειας (κίνδυνος εξάρτησης από μία χώρα), και της διαφοροποίησης των ενεργειακών πηγών στο ενεργειακό μίγμα.

Συνεπώς, όσο μεγαλύτερο είναι το μερίδιο της εισαγόμενης ενέργειας, τόσο πιο ευάλωτο είναι ένα κράτος στις αυξήσεις των τιμών, των διαταραχών του εφοδιασμού ή σε πολιτικές αποφάσεις άλλων χωρών.

Η υψηλή εξάρτηση από τις εισαγωγές γίνεται όλο και πιο προβληματική όταν συνδέεται με χαμηλά επίπεδα διαφοροποίησης, ως προς τη χώρα εισαγωγής και πηγών ενέργειας. Όσο περισσότερο διαφοροποιημένες είναι οι πηγές εισαγωγής ενέργειας, τόσο λιγότερο ευάλωτο είναι ένα κράτος στις αποφάσεις μίας μόνο χώρας. αποφάσεις και τα πιθανά προβλήματα.

Η ενεργειακή ένταση είναι το ποσό της ενέργειας που χρησιμοποιείται ανά μονάδα του ΑΕΠ. Είναι ένας από τους καλύτερους τρόπους για τη μέτρηση της ενεργειακής απόδοσης από μακροοικονομική άποψη, δεδομένου ότι προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα της σύνδεσης μεταξύ της ενέργειας και της οικονομίας. Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης μειώνει την ενεργειακή εξάρτηση, με επιπλέον οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Τα θέματα ενεργειακής έντασης επίσης συσχετίζονται με την ένταση άνθρακα.

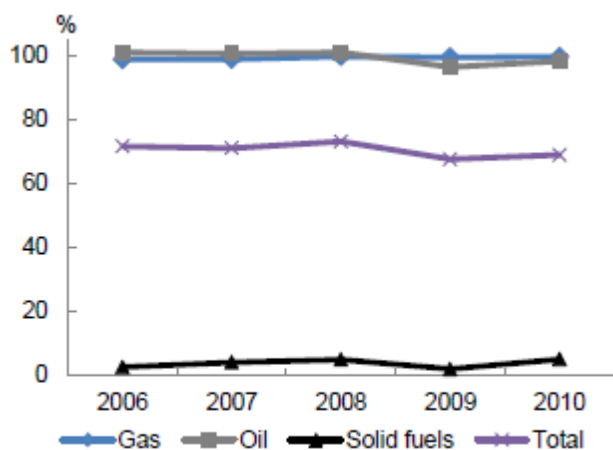
Η μείωση του παραπάνω δείκτη μπορεί να επιτευχθεί, χάρη σε βελτιώσεις από τους χρήστες της ενέργειας, ιδίως σε τομείς όπως τα κτίρια, τις μεταφορές και τη βιομηχανία, καθώς επίσης και χάρη στη βελτιωμένη αποδοτικότητα του ενεργειακού τομέα.

Τα ενεργειακά προϊόντα μπορεί να συμβάλλουν σημαντικά στις ανισορροπίες του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την

ανταγωνιστικότητα. Το μεγάλο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου της ενέργειας, αν και αντισταθμίζεται από τυχόν πλεονάσματα σε άλλες εμπορικές κατηγορίες, μπορεί να σημαίνει ότι μια απότομη αυξομείωση των τιμών της ενέργειας θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία.⁷⁷

2.3.1.Ενεργειακή Εξάρτηση της Ελλάδας

Σχήμα 3

Source: Eurostat

EUROPEAN ECONOMY, *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment*, Occasional Papers 145 | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, p. 117

Στο παραπάνω σχήμα αποτυπώνεται το ποσοστό εξάρτησης της Ελλάδας σε πετρέλαιο, φυσικό αέριο, στερεά καύσιμα και στο σύνολό τους, όπως διαμορφώνονται για τα έτη 2006-2010. Διαπιστώνεται, ότι η Ελλάδα έχει ισχυρή εξάρτηση από το εισαγόμενο πετρέλαιο και φυσικό αέριο, που προσεγγίζει το 100%, ενώ το ενεργειακό ισοζύγιο βασίζεται στις εισαγωγές καυσίμων με την ενεργειακή εξάρτηση, να ανέρχεται στο 65%. Η σημαντική αυτή εξάρτηση είναι ιδιαίτερα ανησυχητική για την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, αφού η χώρα καθίσταται ευάλωτη στη διακύμανση των διεθνών τιμών πετρελαίου και φυσικού αερίου, ενώ διάφορες απρόβλεπτες εξελίξεις π.χ. διακοπή στην τροφοδοσία φυσικού αερίου ή η επιβολή κυρώσεων στο Ιράν μπορούν εύκολα να διαταράξουν την ομαλή ενεργειακή τροφοδοσία της χώρας με άμεσες επιπτώσεις στις μεταφορές, στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και στην οικονομία.

Επιπλέον, η περιορισμένη γεωγραφική διαφοροποίηση, ως προς τους προμηθευτές φυσικού αερίου, το οποίο εισάγεται από την Ρωσία σε ποσοστό 70%, αυξάνει περαιτέρω την ασφάλεια εφοδιασμού της χώρας μας, καθιστώντας την ευάλωτη κυρίως σε απρόσμενες διακοπές της τροφοδοσίας.⁷⁸

⁷⁷ EUROPEAN ECONOMY, *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment*, Occasional Papers 145 | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, pp. 5-6

⁷⁸ Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης, Ι., Μάζης, Ι., Θεοφύλακτος, Κ., Σοφιανός, Κ., Ροϊνιώτη, Α., «Για μια Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 6-7

Όσον αφορά το πετρέλαιο, οι κίνδυνοι που προκύπτουν για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού μειώνονται από την έντονη διαφοροποίηση των πετρελαϊκών προμηθευτών και τη διαφοροποίηση έναντι των άλλων πηγών ενέργειας, όπως αποδεικνύεται από την συνεχιζόμενη αύξηση της χρήσης του φυσικού αερίου και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Η βελτίωση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού, μπορεί να επιτευχθεί, με την ανάπτυξη των εγχώριων πηγών ενέργειας, ιδίως των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και τη βέλτιστη αξιοποίησή τους με την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, τη στροφή σε ένα πιο ισορροπημένο ενεργειακό μείγμα, την αύξηση της γεωγραφικής διαφοροποίησης των εισαγόμενων ενεργειακών πηγών και την αποφυγή ενός ενιαίου προμηθευτή πετρελαίου ή φυσικού αερίου, τη βελτίωση του επιπέδου ολοκλήρωσης των αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ, την ανάπτυξη των διασυνοριακών διασυνδέσεων με τις γειτονικές χώρες, την ικανότητα αποθήκευσης για τα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, καθώς και την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των εγχώριων υδρογονανθράκων.⁷⁹

2.3.2 Κάλυψη των εγχώριων ενεργειακών αναγκών από την εκμετάλλευση των ελληνικών υδρογονανθράκων

Προκειμένου να μειωθεί η ενεργειακή εξάρτηση της χώρας, θα πρέπει να αναπτυχθεί η εγχώρια παραγωγή υδρογονανθράκων, καθώς ο τομέας αυτός αντιπροσωπεύει το 70% σχεδόν της τελικής ενεργειακής κατανάλωσης με 100% εισαγωγές και άρα απόλυτη εξάρτηση από το εξωτερικό. Η σημερινή εγχώρια παραγωγή περιορίζεται στα 2.000 βαρέλια αργού την ημέρα από το πεδίο του Πρίνου στη Θάσο, ενώ η αντίστοιχη εγχώρια κατανάλωση ανέρχεται σε 340.000 βαρέλια.⁸⁰

Όπως διαπιστώνεται στον παρακάτω Πίνακα, η χώρα μας ήδη διαθέτει δεκαεπτά (17) γνωστά και βεβαιωμένα κοιτάσματα (π.χ. Ήπειρος, Πατραϊκός, Κατάκολο, Επανομή, Πρίνος, Έψιλον κ.λπ.), χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα πιθανολογούμενα κοιτάσματα νοτίως της Κρήτης.

Από την εκμετάλλευση ενός μέρους των παρακάτω κοιτασμάτων, η χώρα θα μπορούσε μέχρι το 2018-2020 να παράγει 60.000-80.000 βαρέλια την ημέρα και να καλύπτει με αυτόν τον τρόπο το 1/4 των αναγκών της, που σήμερα ανέρχονται στα 320.000-330.000 βαρέλια την ημέρα.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ελληνικής κυβέρνησης, εκτιμάται ότι τα προσεχή χρόνια, μπορούν να εντοπιστούν στη χώρα μας άλλα 3 με 4 κοιτάσματα, ανάλογα του κοιτάσματος του Πρίνου, που σε βάθος 15-20 ετών, σημαίνουν 350-500 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου. Με δεδομένη μια τιμή γύρω στα 100 δολάρια το βαρέλι, τα συνολικά εκτιμώμενα έσοδα ανέρχονται σε 35-50 δισεκατομμύρια δολάρια. Από το παραπάνω ποσό, αν αφαιρεθούν οι δαπάνες των επενδύσεων, των γεωτρήσεων, καθώς και τα κέρδη των εταιρειών εξόρυξης, τελικά τα δημόσια έσοδα θα κυμαίνονται γύρω στα 10-15 δισεκατομμύρια δολάρια.⁸¹

⁷⁹ EUROPEAN ECONOMY, *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment*, Occasional Papers 145 | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, pp. 5-6

⁸⁰ Σταμπολής Ν. Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., Μάζης Ι., Θεοφύλακτος Κ., Σοφιανός Ν., Ροϊνιώτη Α., «Για Μία Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 25-26

⁸¹ Μανιάτης, Γ., «Ενέργεια και Ορυκτός πλούτος. Εθνικοί πυλώνες ανάπτυξης», Εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2012, σελ. 93

Πίνακας 4
Ανακαλύψεις Πεδίων Υδρογονανθράκων στην Ελλάδα

Πεδίο	Ημερομηνία Ανακάλυψης	Εταιρεία	Εκτιμώμενα Απολήψιμα Αποθέματα* (σε εκατ. βαρέλια)
East Thassos I (βαρύ πετρέλαιο)	1971	Oceanic-Colorado	350.0
East Thassos II	1971	Oceanic-Colorado	80.0
Μπάμπουρας	1971 /72	Oceanic-Colorado	150.0
Σταυρός	1971 /72	Oceanic-Colorado	122.0
Νίκη I	1971 /72	Oceanic-Colorado	60.0
Νίκη II	1971 /72	Oceanic-Colorado	63.0
Νότια Καβάλα (φυσικό αέριο)	1972	Oceanic-Colorado	Έχουν παραχθεί 850.0 εκατ. m ³ ή 5.6 εκατ. βαρέλια
Αμμόδης (βαρύ πετρέλαιο)	1972	Oceanic-Colorado	45.0
Άθως	1972	Oceanic-Colorado	45.0
Πρίνος	1974	Oceanic- Colorado	Έχουν παραχθεί 116.0 εκατ. βαρέλια (μέχρι το 2012)
Δυτικό Κατάκολο	1982	Δ.Ε.Π./ΕΚ.Υ	7.0**
Αλυκές Ζακύνθου (άσφαλτος)	1984 /85	Δ.Ε.Π./ΕΚ.Υ	12.0
Επανομή (φυσικό αέριο)	1987	Δ.Ε.Π./ΕΚ.Υ	450.0 εκατ. m ³ ή 3.0 εκατ. βαρέλια πετρελαίου**
Πρίνος-Βόρειος Πρίνος-Έψιλον	1994	NAPC/Δ.Ε.Π./Energiean	24.0 **
Πατραϊκός Κόλπος	1998 /99	Enterprise Oil - Triton	80.0
Περιοχή Ιωαννίνων	1998 /99	Enterprise Oil - Triton	60.0
Πρίνος - Έψιλον	2002	Regal	32.0

* Εκτιμώμενα απολήψιμα αποθέματα βάσει σεισμικών ερευνών και γεωτρήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί

** Επιβεβαιωμένα αποθέματα (proven reserves)

Πηγή: IENE

Σταμπολής Ν. Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., Μάζης Ι., Θεοφύλακτος Κ., Σοφιανός Ν., Ροϊνιώτη Α., «Για Μία Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 28

Άλλο ένα ζήτημα, που αξίζει να διερευνηθεί είναι η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων ανατολικά της Θάσου (κοιτάσματα Μπάμπουρας, East Thassos, Σταυρός) στην περιοχή εκχώρησης της Calfrac, πέρα από τα 6 ν.μ., για τα οποία ακόμα δεν είναι ξεκάθαρο αν θα προβεί η κυβέρνηση στην εκμετάλλευσή τους, εξαιτίας των διαφορών που προκύπτουν με την Τουρκία, σχετικά με τη δυνατότητα αξιοποίησής τους από την ελληνική πλευρά.⁸² Η Ελλάδα, δεν έχει επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα πέραν των 6 ν.μ., παρόλο, που σήμερα ο παγκόσμιος καθιερωμένος κανόνας για τη αιγιαλίτιδα ζώνη είναι τα 12 ν.μ., ρύθμιση, η οποία βασίζεται στο άρθρο 3 της Νέας Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, η οποία επικυρώθηκε και από τη χώρα μας το 1995. Η μη επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12 ν.μ. οφείλεται στο Τουρκικό casus belli, βάσει του οποίου η χώρα μας δέχθηκε να απέχει από οποιαδήποτε δραστηριότητα σε ολόκληρη την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας ανήκει στην Ελλάδα, που ζημιώνεται σημαντικά από αυτήν την εξέλιξη.⁸³

Με άλλα λόγια, αν η Ελλάδα δεν επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στα 12 ν.μ., δεν μπορεί να επιχειρήσει γεωτρήσεις στην περιοχή αυτή χωρίς να έρθει σε ρήξη με την Τουρκία. Ωστόσο η εκμετάλλευσή των κοιτασμάτων της περιοχής αυτής, θα αποφέρει μια παραγωγή τουλάχιστον 100,000 βαρελιών την ημέρα. Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα θα δύναται να καλύπτει το 1/2 μέχρι και τα 2/3 των πετρελαϊκών της

⁸² Σταμπολής Ν. Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., Μάζης Ι., Θεοφύλακτος Κ., Σοφιανός Ν., Ροϊνιώτη Α., «Για Μία Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 8-9

⁸³ Τσάλας Γρ. Ι., «Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος. Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευση Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Φυσικών Πόρων», Εκδ.Ι.Σιδέρης, Αθήνα 2014, σελ. 453-454

αναγκών βάσει της εγχώριας παραγωγής υδρογονανθράκων, βελτιώνοντας σε μεγάλο βαθμό την ενεργειακή της ασφάλεια.⁸⁴

Οι εκτιμήσεις γεωλόγων πετρελαίου σχετικά με το δυναμικό της χώρας συγκλίνουν στο ότι η Ελλάδα διαθέτει ένα μικρό αλλά αξιόλογο δυναμικό περίπου 200 εκατ. βαρέλια σε απολήψιμες ποσότητες από τα τρία κοιτάσματα της Ανατολικής Ελλάδας, δηλαδή του Πρίνου και δυτικά της Θάσου (στην θέση Αμμώδης στον Κόλπο Ορφανού κ.α.). Εάν προστεθούν και οι εκτιμήσεις για τα κοιτάσματα Ανατολικά της Θάσου τότε το δυναμικό μπορεί να αυξηθεί κατακόρυφα και να προσεγγίσει συνολικά το 1.0 δισεκ. βαρέλια.

Μόνο τα κοιτάσματα Μπάμπουρας, Σταυρός και East Thassos, οι απολήψιμες ποσότητες εκτιμώνται περίπου 550 εκατ. βαρέλια. Το συνολικό δυναμικό των κοιτασμάτων που εντόπισε η Oceanic – NAPC ανατολικά της Θάσου, βάσει σεισμικών ερευνών αλλά και γεωτρήσεων που πραγματοποίησε την περίοδο 1969 – 1982 φθάνει τα 3.1 δισεκ. βαρέλια πετρελαίου STB, εκ των οποίων τα απολήψιμα (recoverable) είναι 825 εκατ. βαρέλια, δηλαδή επτά (7) φορές το κοιτάσμα του Πρίνου.⁸⁵

Επιπλέον, η ελληνική λεκάνη του Ηροδότου συνορεύει με περιοχές, όπου πρόσφατα εντοπίστηκαν κοιτάσματα φυσικού αερίου, συγκεκριμένα από τις εταιρείες Shell και BP, που σε συνδυασμό με την έντονη ερευνητική δραστηριότητα που εμφανίζεται στην Κυπριακή λεκάνη του Ηροδότου αποτελούν σοβαρές ενδείξεις για την ύπαρξη ελληνικού φυσικού αερίου.

Μάλιστα, οι σχετικές προσδοκίες για την περιοχή νοτίως της Κρήτης ενισχύονται, καθώς οι ενδείξεις που εμφανίστηκαν είναι παρόμοιες με αυτές, που υπάρχουν στη Νορβηγία, στην Κασπία θάλασσα, τον κόλπο του Μεξικό, στη λεκάνη της Δυτικής Αφρικής και στον κόνο του Νείλου.⁸⁶

Αλλωστε, διατίθενται εκτενείς απόψεις διαφόρων ειδικών πετρελαιογεωλόγων, που ασχολούνται με τη Νοτιανατολική Μεσόγειο, που επιβεβαιώνουν την ύπαρξη αξιοσημείωτων προοπτικών σχετικά με την ανακάλυψη νέων κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην περιοχή μεταξύ Κρήτης-Αιγύπτου και Κύπρου. Μάλιστα, οι στατιστικές πιθανότητες ανακάλυψης νέων εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων είναι πολύ αυξημένες σε σχέση με τη μέση παγκόσμια πιθανότητα που ανέρχεται σε 10%.⁸⁷

Συνεπώς, θα πρέπει η Ελληνική Πολιτεία να επικεντρωθεί στην διερεύνηση των παραπάνω περιοχών, με σκοπό την άμεση αξιοποίηση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

Τέλος, αξιοσημείωτο είναι ότι οι ενεργές ενδείξεις, δηλαδή η εμφάνιση υδρογονανθράκων στην επιφάνεια και σε γεωτρήσεις στις πετρελαιοπιθανές περιοχές της χώρας είναι πάνω από διακόσιες (200) και επιβεβαιώνουν την γένεση και

⁸⁴ Σταμπολής Ν. Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., Μάζης Ι., Θεοφύλακτος Κ., Σοφιανός Ν., Ροϊνιώτη Α., «Για Μία Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 8-9

⁸⁵ Ο.π., σελ. 27-28

⁸⁶ Τσάλτας Γρ. Ι., «Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος. Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευση Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Φυσικών Πόρων», Εκδ.Ι.Σιδέρης, Αθήνα 2014, σελ. 141

⁸⁷ Ο.π., σελ. 182

μετανάστευση υδρογονανθράκων.⁸⁸ Το γεγονός αυτό είναι εξαιρετικά ενθαρρυντικό για τη δυνητική δυνατότητα εκμετάλλευσης των αντίστοιχων κοιτασμάτων.

⁸⁸ Σταμπολής Ν. Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., Μάζης Ι., Θεοφύλακτος Κ., Σοφιανός Ν., Ροϊνιώτη Α., «Για Μία Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 28-29

ΜΕΡΟΣ 2^ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο :ΟΙ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΕΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

3.1.Επιπτώσεις στην οικονομία από την εισαγωγή υδρογονανθράκων

Η Ελλάδα είναι μια χώρα, στην οποία τα πετρελαιοειδή, τα οποία εισάγονται σχεδόν στο σύνολό τους, συμμετέχουν στην τελική ενεργειακή κατανάλωση σε ποσοστό 67%. Ως εκ τούτου, η ελληνική οικονομία επιβαρύνεται σημαντικά από το εισαγόμενο πετρέλαιο και είναι εξαιρετικά ευάλωτη ως προς την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού.

Όσο πιο εξαρτημένη είναι μία χώρα από τις εισαγωγές πετρελαίου, τόσο μεγαλύτερες είναι οι αρνητικές συνέπειες στην οικονομία όταν αυξάνεται η τιμή του πετρελαίου, καθώς τότε, αυξάνεται η δαπάνη των καταναλωτών για την αγορά του και περιορίζεται όσον αφορά την αγορά άλλων αγαθών και υπηρεσιών.

Επιπλέον, επειδή το πετρέλαιο χρησιμοποιείται στη μεταφορά πολλών αγαθών, κάθε αύξηση στην τιμή του μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του κόστους παραγωγής των προϊόντων, με αποτέλεσμα την άνοδο του πληθωρισμού. Σε αυτήν την περίπτωση, το κόστος είτε μεταφέρεται στους καταναλωτές είτε στους παραγωγικούς συντελεστές όπως η εργασία και το κεφάλαιο. Με άλλα λόγια, οι υψηλότερες τιμές είναι πιθανό να ασκήσουν καθοδικές πιέσεις στους μισθούς, ή απολύσεις και να οδηγήσουν τα εργοστάσια να υπολειτουργούν, μειώνοντας την παραγωγική δραστηριότητα βραχυπρόθεσμα. Οι παραπάνω επιπτώσεις είναι εντονότερες όταν οι αλλαγές στις τιμές είναι πιο απότομες.

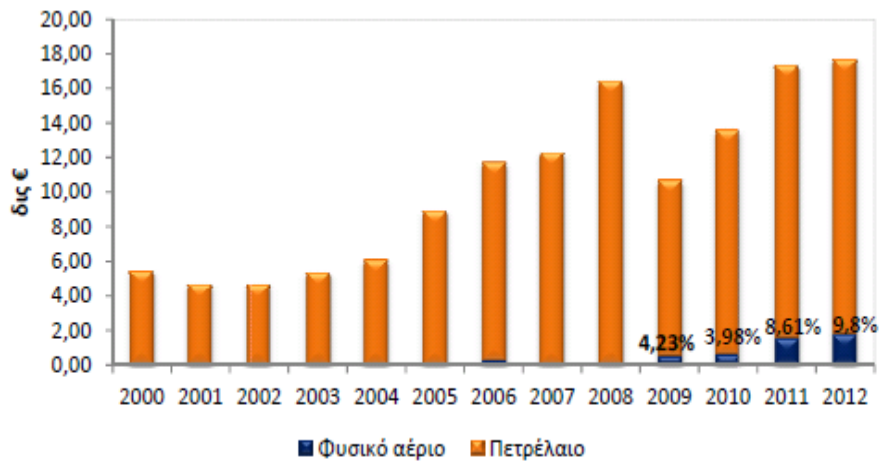
Επίσης, όσο μεγαλύτερη είναι η ενεργειακή ένταση μιας οικονομίας, δηλαδή το ποσοστό της ακαθάριστης εγχώριας κατανάλωσης προς το ΑΕΠ, τόσο μεγαλύτερη είναι η επίπτωση στις τιμές και τόσο περισσότερο μειώνεται η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, με αποτέλεσμα να συρρικνώνεται η κατανάλωση.

Οι αυξήσεις στις τιμές του πετρελαίου όμως, μπορούν να επιβαρύνουν και το εμπορικό ισοζύγιο, υπονομεύοντας έτσι την ανταγωνιστική θέση της χώρας. Δεδομένου ότι η Ελλάδα είναι καθαρός εισαγωγέας πετρελαίου, οι υψηλότερες τιμές στις εισαγωγές πετρελαίου επιδεινώνουν το ισοζύγιο πληρωμών της.⁸⁹

Στο παρακάτω σχήμα φαίνεται ότι την περίοδο 2000-2008 η αξία των εισαγόμενων καυσίμων αυξανόταν σταθερά έως το 2008 αγγίζοντας τα €16,4 δις έναντι των €5,41 δις το 2000. Παρόλο που οι εισαγωγές πετρελαιοειδών μειώνονται από το 2009 και μετά, η δαπάνη για εισαγωγές καυσίμων ακολουθεί αυξητική πορεία από το 2010, η οποία το 2012 αυξήθηκε στα €17,6 δις.

⁸⁹ Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., «Η οικονομική διάσταση της πετρελαιοϊκής εξάρτησης της Ελλάδας», *ΜΕΛΕΤΗ ΙΕΝΕ Μ07*, Σύνοψη Μελέτης, Ιούλιος 2013, σελ.1-2

Σχήμα 4
Διάρθρωση εισαγωγών καυσίμων σε δις ευρώ

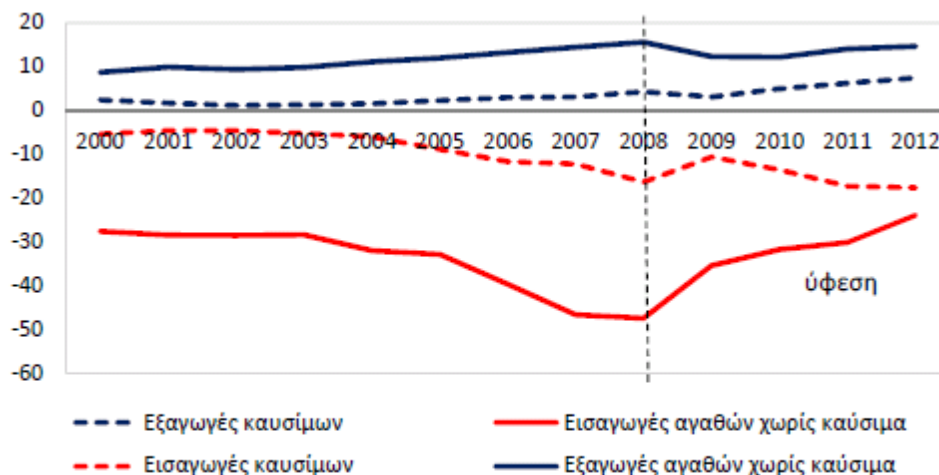

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., «Η οικονομική διάσταση της πετρελαϊκής εξάρτησης της Ελλάδας», *ΜΕΛΕΤΗ ΙΕΝΕ Μ07*, Σύνοψη Μελέτης, Ιούλιος 2013, σελ.4

Στο παρακάτω σχήμα, απεικονίζεται το εμπορικό ισοζύγιο και οι συνιστώσες του σε απόλυτες τιμές, όπου διαπιστώνεται ότι το έλλειμμα του ισοζυγίου καυσίμων, έφτασε στα υψηλότερα επίπεδα της εξεταζόμενης περιόδου το 2008, ξεπερνώντας τα €-12 δις. Από το 2010 παρατηρείται πάλι αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου καυσίμων, παρά τη μείωση του όγκου των καθαρών εισαγωγών πετρελαιοειδών, λόγω της αύξησης των τιμών του πετρελαίου.⁹⁰

Σχήμα 5
Το εμπορικό ισοζύγιο και οι συνιστώσες του σε δις ευρώ

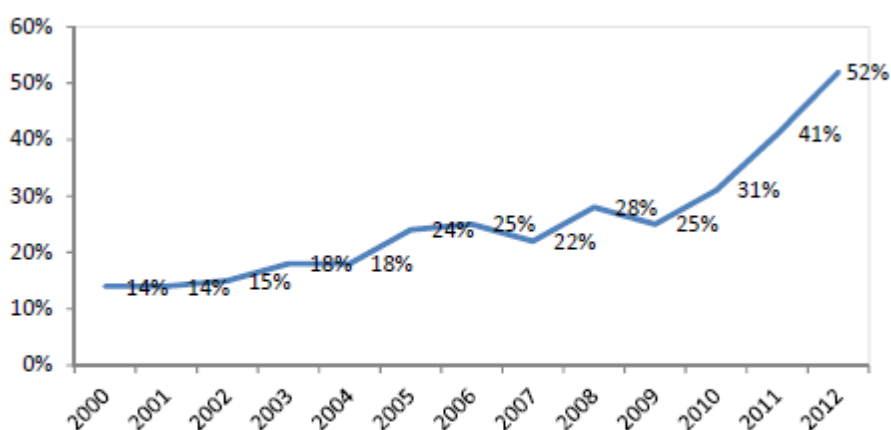
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., «Η οικονομική διάσταση της πετρελαϊκής εξάρτησης της Ελλάδας», *ΜΕΛΕΤΗ ΙΕΝΕ Μ07*, Σύνοψη Μελέτης, Ιούλιος 2013, σελ.5

⁹⁰ Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., «Η οικονομική διάσταση της πετρελαϊκής εξάρτησης της Ελλάδας», *ΜΕΛΕΤΗ ΙΕΝΕ Μ07*, Σύνοψη Μελέτης, Ιούλιος 2013, σελ.4

Για την χρονική περίοδο 2000-2012, το μέσο ετήσιο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι -14,6%, ενώ το μέσο ετήσιο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου χωρίς καύσιμα και πλοία ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι -10,2%. Κατά συνέπεια, το εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα και πλοία είναι η κύρια πηγή του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και ακολουθεί το ισοζύγιο καυσίμων. Όμως την τελευταία πενταετία ως αποτέλεσμα της πλήρους εξάρτησης της χώρας από τα καύσιμα και της αστάθειας που επικρατεί στις τιμές τους, παρατηρείται η διόγκωση του ισοζυγίου καυσίμων και συρρίκνωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου χωρίς καύσιμα. Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και στο παρακάτω σχήμα, το ισοζύγιο καυσίμων συμμετέχει στο εμπορικό ισοζύγιο σε ποσοστό 52% το 2012 έναντι 22% το 2007.⁹¹

Σχήμα 6
Συμμετοχή ισοζυγίου καυσίμων στο εμπορικό ισοζύγιο

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

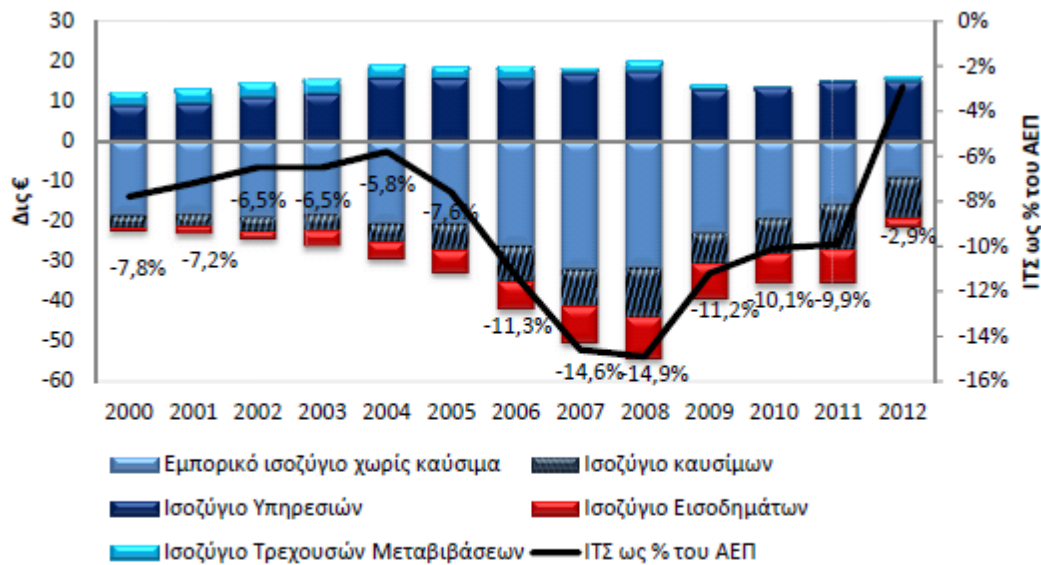
Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., «Η οικονομική διάσταση της πετρελαϊκής εξάρτησης της Ελλάδας», *ΜΕΛΕΤΗ ΙΕΝΕ Μ07*, Σύνοψη Μελέτης, Ιούλιος 2013, σελ.7

Στο παρακάτω σχήμα αποτυπώνονται οι συνιστώσες του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) για τη χρονική περίοδο 2000-2012, όπου φαίνεται ότι το ΙΤΣ χαρακτηρίζεται από συνεχή ελλείμματα. Μάλιστα το κύριο και διαχρονικό πρόβλημα στο ΙΤΣ είναι το εμπορικό ισοζύγιο, σημαντικό μέρος του οποίου είναι σταθερά ανελαστικό, λόγω της ενεργειακής εξάρτησης της χώρας. Προκειμένου μακροπρόθεσμα να μειωθεί το έλλειμμα του ΙΤΣ, θα πρέπει να μειωθεί η ενεργειακή εξάρτηση της χώρας από το εξωτερικό, το οποίο μπορεί να δρομολογηθεί και βάσει της ενίσχυσης της παραγωγής εγχώριων ενεργειακών προϊόντων, όπως οι υδρογονάνθρακες.⁹²

⁹¹ Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., «Η οικονομική διάσταση της πετρελαϊκής εξάρτησης της Ελλάδας», *ΜΕΛΕΤΗ ΙΕΝΕ Μ07*, Σύνοψη Μελέτης, Ιούλιος 2013, σελ.6

⁹² Ο.π., σελ.7-8

Σχήμα 7
Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) και οι συνιστώσες του σε δις ευρώ

Πηγή: ΤτΕ, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

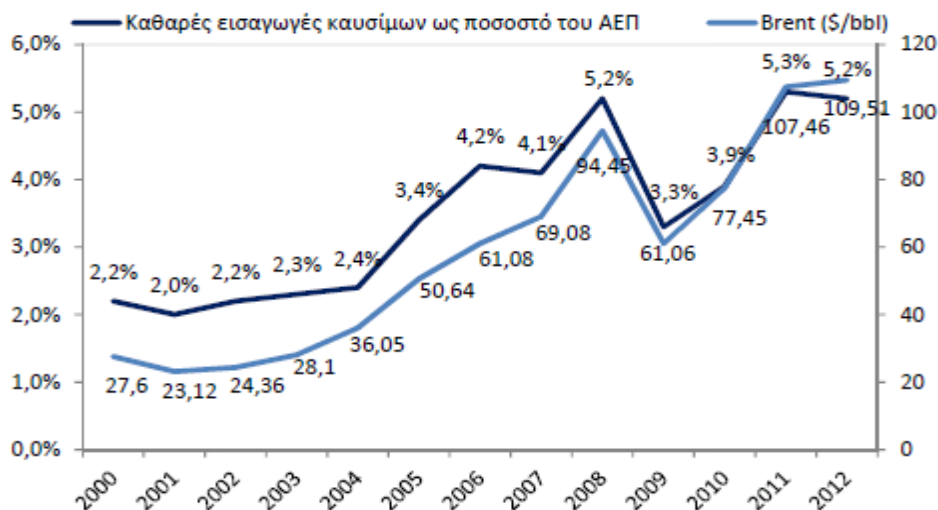
Ροϊνώτη Α., Σταμπολής, Κ., «Η οικονομική διάσταση της πετρελαϊκής εξάρτησης της Ελλάδας», ΜΕΛΕΤΗ ΙΕΝΕ Μ07, Σύνοψη Μελέτης, Ιούλιος 2013, σελ.8

Άλλη μια σημαντική παρατήρηση είναι ότι το κόστος των καθαρών εισαγωγών μιας χώρας ως ποσοστό του ΑΕΠ της όσο αυξάνεται, τόσο θα μειώνεται η αγοραστική της δύναμη και η οικονομική της δραστηριότητα. Το κόστος των εξαγωγών, όπως είναι εύλογο αυξάνεται, όσο αυξάνεται η τιμή πετρελαίου Brent, η οποία κινείται σταθερά πάνω από τα 100 \$/ βαρέλι. Όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα, δεδομένης της τιμής του πετρελαίου Brent, το ποσοστό των καθαρών εισαγωγών καυσίμων ως προς το ΑΕΠ, θα ξεπερνάει μελλοντικά το 5%.

Συνεπώς, η άνοδος της διεθνούς τιμής του πετρελαίου και οι αρνητικές επιπτώσεις της στο εμπορικό ισοζύγιο πρέπει να λειτουργήσουν σαν κίνητρο για την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας της χώρας, η οποία μπορεί να βελτιωθεί με διάφορους τρόπους, όπως η εξοικονόμηση ενέργειας μέσω της προώθησης επενδύσεων στην ενεργειακή απόδοση, και η εκμετάλλευση των εγχώριων πλουτοπαραγωγικών πόρων, όπως τα κοιτάσματα των υδρογονάνθρακων, με προτεραιότητα τα αποδεδειγμένα κοιτάσματα.⁹³

⁹³ Ο.π., σελ.8-10

Σχήμα 8
Καθαρές εισαγωγές καυσίμων ως ποσοστό του ΑΕΠ και τιμή πετρελαίου Brent

Πηγή: ΤτΕ, ΕΛ.ΣΤΑΤ., OPEC

Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., «Η οικονομική διάσταση της πετρελαϊκής εξάρτησης της Ελλάδας», *ΜΕΛΕΤΗ IENE M07*, Σύνοψη Μελέτης, Ιούλιος 2013, σελ.8

3.2.Τι οφέλη αναμένονται από την παραγωγή υδρογονανθράκων

Ο ρόλος του ενεργειακού τομέα στην ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα σημαντικός με πολλαπλές συνέπειες. Η ενέργεια αποτελεί καταλύτη για την εύρυθμη λειτουργία μιας οικονομίας, επηρεάζοντας τη βιομηχανική παραγωγή, την παραγωγή υπηρεσιών, τις μεταφορές και τα νοικοκυριά. Με άλλα λόγια, μια σύγχρονη κοινωνία εξαρτάται απόλυτα από την κανονική ροή ενέργειας, που συμβάλλει στο συντονισμό όλων των άλλων λειτουργιών της.

Εξίσου σημαντική είναι η συμβολή του ενεργειακού τομέα στις επενδύσεις, που συνδέονται με αυτήν και έχουν ευρύτερες θετικές επιπτώσεις στην οικονομία, όπως η αύξηση του ΑΕΠ, η αύξηση των θέσεων εργασίας, η άνοδος της ζήτησης των πρώτων υλών και των εξειδικευμένων συστημάτων που απαιτούνται, καθώς και η απόκτηση τεχνογνωσίας στον τομέα, που πραγματοποιούνται οι επενδύσεις.

Οι ενεργειακές επενδύσεις, κατά τη φάση της υλοποίησής και κατασκευής τους δημιουργούν περεταίρω επενδύσεις και συνεπώς έχουν πολλαπλασιαστικά θετικά αποτελέσματα π.χ. κατασκευή και τοποθέτηση αγωγών, ερευνητικές γεωτρήσεις για πετρέλαιο ή φυσικό αέριο, εγκατάσταση μονάδων ΑΠΕ, κ.λπ.

Οι ανακατατάξεις στον τομέα της ενέργειας αναμένεται να έχουν σοβαρές επιπτώσεις και στον τομέα της απασχόλησης, καθώς τα επόμενα έτη αναμένονται επενδύσεις στα δίκτυα ηλεκτρισμού, φυσικού αερίου, στην έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων και σε δράσεις βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας.⁹⁴

Ενδεικτικό είναι ότι την πενταετία 2008-2012, πραγματοποιήθηκαν συνολικές επενδύσεις της τάξης των 9 δις ευρώ σε όλα τα επίπεδα εφαρμογών του ενεργειακού τομέα, γεγονός που συνέβαλε σε μία καθαρή αύξηση της απασχόλησης περίπου κατά

⁹⁴ Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., «Ενέργεια και Απασχόληση στην Ελλάδα», *Μελέτη IENE* Δεκέμβριος 2013, Εκτεταμένη Περίληψη, σελ. 1-4

11.500 θέσεις εργασίας. Άρα, η δυνατότητα της χώρας να προσελκύει επενδύσεις σε συνεχή βάση στον ενεργειακό τομέα αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος στον τομέα της απασχόλησης.⁹⁵ Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό εν όψει και της εκτεταμένης δραστηριοποίησης της χώρας μας στον τομέα των υδρογονανθράκων.

Ειδικά, όσον αφορά τον τομέα της παραγωγής των υδρογονανθράκων, όπου η χώρα μας καταναλώνει περίπου το 5% του ΑΕΠ της για την εισαγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου, δαπανώντας για το έτος 2012 περίπου 10-12 δις ευρώ, η οποιαδήποτε αύξηση της εγχώριας παραγωγής υδρογονανθράκων, θα συμβάλλει στην αντίστοιχη ελάφρυνση του κόστους εισαγωγής τους.

Η παραγωγή των ελληνικών υδρογονανθράκων θα συμβάλλει και με άλλους διάφορους τρόπους στην οικονομική ανάκαμψη της χώρας με ποικίλα άμεσα, αλλά και έμμεσα πολλαπλασιαστικά οφέλη. Προϋπόθεση, ωστόσο παραμένει η εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στην ευρύτερη ελληνική ενεργειακή πολιτική.⁹⁶

Ιδιαίτερα τις μέρες μας, αναδεικνύεται η σημασία των υδρογονανθράκων, ως ένας αναξιοποίητος και πολλά υποσχόμενος παραγωγικός κλάδος, η ορθολογική αξιοποίηση του οποίου μπορεί να αποδειχθεί βασικός παράγοντας για την οικονομική πρόοδο, αφού επηρεάζει πολλούς άλλους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, συμβάλλοντας στη γρήγορη αύξηση της εθνικής παραγωγής (ΑΕΠ) και της απασχόλησης, στην άνοδο του επιστημονικού και τεχνολογικού επιπέδου και στην εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού. Συμμετέχει επίσης, στην ανάπτυξη της περιφέρειας, που συμπαρασύρει και άλλες οικονομικές δραστηριότητες δημιουργώντας πόλους ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή. Μπορεί να συμβάλλει δυναμικά στην ανάπτυξη τεχνολογίας σε τοπικό επίπεδο και στην αφομοίωση της εισαγόμενης τεχνολογίας. Επιπλέον, η ανάπτυξη του τομέα της παραγωγής των υδρογονανθράκων μπορεί να δώσει ώθηση και στην εγχώρια κατασκευαστική βιομηχανία να παράγει τμήματα του αναγκαίου μηχανικού εξοπλισμού, στους τομείς παροχής υπηρεσιών και του εμπορίου και γενικότερα στη δημιουργία εσωτερικής υποστηρικτικής αγοράς.

Η χώρα μας βρίσκεται στις υψηλότερες θέσεις ενεργειακής εξάρτησης από το πετρέλαιο με το σύνολο σχεδόν του αργού πετρελαίου που διατίθεται για διύλιση να είναι εισαγόμενο, επομένως, οτιδήποτε αμβλύνει αυτή την ενεργειακή εξάρτηση και αυξάνει την εισαγωγή εγχώριων υδρογονανθράκων στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας, είναι προς όφελος της ελληνικής οικονομίας και της ελληνικής κοινωνίας.⁹⁷

3.3. Case study-Εκμετάλλευση του κοιτάσματος του Πρίνου

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ευεργετικών επιδράσεων στην οικονομία, αλλά και στην τοπική κοινωνία αποτελεί η εκμετάλλευση του κοιτάσματος του Πρίνου στον Κόλπο της Καβάλας. Η δραστηριοποίηση της Energean Oil & Gas στον κόλπο

⁹⁵ Ο.π., σελ. 8

⁹⁶ Τσακίρης, Θ., «Η Ενεργειακή Διάσταση της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής: Από τη Διπλωματία των Αγωγών στην Παραγωγή Υδρογονανθράκων», *ΕΛΙΑΜΕΠ*, No. 21, Νοέμβριος, 2012, σελ. 8-11

⁹⁷ Σταματάκη, Σ., «Το άνοιγμα της πετρελαϊκής αγοράς. Ένα στοίχημα που πρέπει να κερδηθεί», *Greek Energy 2014*, Ειδική Έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, energypress, 2014, σελ. 40

της Καβάλας από το Μάιο του 2007, η οποία επένδυσε πάνω από 180 εκατομμύρια πραγματοποιώντας δέκα γεωτρήσεις από τέσσερα γεωτρύπανα. Ο Πρίνος αναβίωσε και παρά τις αρχικές εκτιμήσεις περί συνολικής αποληψιμότητας 60 εκατομμύρια βαρέλια, παρήγαγε τα διπλάσια, ενώ υπήρξε παραγωγή πετρελαίου και από νέο κοίτασμα, το «Εψιλον». Αρχικά, τα επιβεβαιωμένα αποθέματα πετρελαίου ήταν μόλις στα 2 εκατομμύρια βαρέλια, αλλά με συνεχείς επενδύσεις, γεωτρήσεις και επανεκτιμήσεις των δεδομένων υπολογίζονται στα 27 εκατομμύρια βαρέλια, τα οποία, φυσικά, για να ανακτηθούν απαιτούνται νέες επενδύσεις.

Η χώρα διατηρήθηκε στον χάρτη των πετρελαιοπαραγωγών χωρών, ενώ αντίστοιχα, η ερευνητική διαδικασία σε άλλες περιοχές, είχε τερματιστεί άδοξα στα τέλη της δεκαετίας του '90, όταν και οι ιδιαίτερα χαμηλές διεθνείς τιμές πετρελαίου είχαν λειτουργήσει αρνητικά.

Πάνω από 300 θέσεις εργασίας διασφαλίστηκαν, σε μία περίοδο κατά την οποία η ανεργία στη χώρα μας εκτοξεύθηκε πρόσφατα στα επίπεδα του 28%.

Μία τοπική κοινωνία της Βόρειας Ελλάδας, αυτή της Καβάλας και της Θάσου, έζησε και αναπτύχθηκε γύρω από την πετρελαϊκή δραστηριότητα. Εκτιμάται ότι η εταιρεία που εκμεταλλεύεται το κοίτασμα, έχει εισφέρει 82 εκατομμύρια ευρώ αυτά τα χρόνια στο νομό της Καβάλας, με μισθούς, προμήθειες, εργολαβίες, ενοικιάσεις, μεταφορές κλπ.

Το Δημόσιο απέκτησε μία σταθερή και αξιόπιστη πηγή εσόδων, αφού τα επτά τελευταία χρόνια από την αξιοποίηση του κοιτάσματος του Πρίνου, έχει εισπράξει από φόρους και εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία πάνω από 40 εκατομμύρια ευρώ.

Η τοπική κοινή γνώμη διαπίστωσε ότι μια βαριά βιομηχανική δραστηριότητα, όπως είναι η εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου, μπορεί να εκτελεστεί χωρίς το οποιοδήποτε πρόβλημα για το περιβάλλον, με απόλυτη ασφάλεια για τις εγκαταστάσεις και την υγεία των εργαζομένων καθώς και με απόλυτα συμβατό τρόπο για την τουριστική δραστηριότητα. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το φυσικό τοπίο διατηρήθηκε αναλλοίωτο στην περιοχή, οι παραλίες της Θάσου χαρακτηρίζονται με γαλάζια σημαία και η περιοχή έχει μεγάλη τουριστική κίνηση. Επιπλέον, οι εκπομπές ρύπων στο περιβάλλον είναι μηδαμινές, χωρίς να έχουν σημειωθεί καθόλου ατυχήματα ούτε στις εξέδρες ούτε και στο εργοστάσιο επεξεργασίας και αποθήκευσης στη Νέα Καρβάλη.

Βάσει του παραπάνω απολογισμού, έχουν σχεδιαστεί επενδύσεις που φτάνουν τα 160 εκατομμύρια ευρώ στη διάρκεια της διετίας 2014-2015 στον κόλπο της Καβάλας, αρχικά, με τέσσερις συνολικά γεωτρήσεις στο κοίτασμα «Εψιλον» και με τρεις ακόμη στον Πρίνο και στον Βόρειο Πρίνο. Στόχος είναι η αύξηση της παραγωγής κατά 4.500 βαρέλια ημερησίως, δηλαδή κατά υπερδιπλάσια μεγέθη σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα.

Η επιτυχής αξιοποίηση του κοιτάσματος του Πρίνου, διαπιστώνεται από το γεγονός ότι προσέφερε σημαντικά οφέλη τόσο στην ελληνική οικονομία, όσο και την τοπική κοινωνία. Επίσης, αποτελεί μια ιδιαίτερα ενθαρρυντική εμπειρία, δεδομένου ότι η ίδια εταιρεία που δραστηριοποιείται στον Πρίνο, θα συμμετέχει στις έρευνες για τις νέες περιοχές των Ιωαννίνων και του Κατάκολου, όπου προβλέπονται επενδύσεις της τάξης των 32 εκατομμυρίων ευρώ και των 15 εκατομμυρίων ευρώ αντίστοιχα.

Άλλωστε, εφόσον το κοίτασμα του Κατάκολου αποδειχθεί ότι είναι οικονομικά εκμεταλλεύσιμο και ότι η ευρύτερη περιοχή έχει γεωλογική συνέχεια με τις γειτονικές περιοχές που παράγουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο στην Αλβανία και στην Αδριατική, θα πραγματοποιηθούν νέες επενδύσεις με πολλαπλασιαστικά οφέλη για τις τοπικές κοινωνίες και την ελληνική οικονομία.⁹⁸

3.4.Οικονομικός αντίκτυπος του αγωγού TAP

Στην περίπτωση που ένας αγωγός φυσικού αερίου διασχίζει μια χώρα, είναι φυσικό να υπάρχουν οικονομικά οφέλη για την εν λόγω χώρα, δηλαδή την Ελλάδα. Ο συνολικός οικονομικός αντίκτυπος αξιολογείται βάσει διαφόρων παραγόντων, όπως η διαδρομή του αγωγού, η ικανότητα εξυπηρέτησης με αέριο των τοπικών κοινωνιών, το αποτέλεσμα για τις τοπικές οικονομίες από την άποψη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και η δημιουργία θέσεων εργασίας.⁹⁹

Η κατασκευή του αγωγού TAP πρωταρχικά εξυπηρετεί τη διέλευση εξαγόμενου φυσικού αερίου από το Αζερμπαϊτζάν, αλλά από το πέρασμα του από την Ελλάδα, προκύπτουν διάφορα πλεονεκτήματα, δηλαδή οικονομικά και κοινωνικά οφέλη που συμβάλλουν, μεταξύ άλλων στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης κατά τη φάση κατασκευής και λειτουργίας του, στη δημιουργία καθαρού εισοδήματος για τις εταιρείες εκμετάλλευσης από τα τέλη διέλευσης, σε καθαρά έσοδα για την ελληνική κυβέρνηση από τους συνδεδεμένους φόρους, στη δημιουργία νέων επιχειρηματικών ευκαιριών σε τομείς όπου θα εισαχθεί το φυσικό αέριο για πρώτη φορά, π.χ. για τη Δυτική Μακεδονία και την Ήπειρο, στην αύξηση, αν και οριακή, του ΑΕΠ στην Ελλάδα.

Με λίγα λόγια, ο αντίκτυπος στην οικονομία από την κατασκευή των αγωγών μπορεί να εκτιμηθεί σε δύο επίπεδα. Πρώτον, από τα οικονομικά οφέλη που θα προκύψουν κατά τη φάση της κατασκευής, και, δεύτερον, από την επιχειρηματική δραστηριότητα που θα ακολουθήσει κατά το στάδιο λειτουργίας και θα εκτείνεται μακροπρόθεσμα.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, η τοποθέτηση ενός χιλιομέτρου αγωγού φυσικού αερίου, στο έδαφος της βόρειας Ελλάδας, είναι πιθανό να έχει ως αποτέλεσμα 1,8 θέσεις εργασίας ανά χιλιόμετρο για μια περίοδο 30 μηνών. Αυτό σημαίνει ότι στην περίπτωση του TAP, η συνολική φάση της κατασκευής θα δημιουργήσει άμεσα εκατοντάδες θέσεις εργασίας στην Ελλάδα.

Αλλά, η αληθινή οικονομική σημασία, δεν περιορίζεται στην πραγματική διάρκεια της κατασκευαστικής περιόδου. Με άλλα λόγια, υπάρχουν και έμμεσες επιδράσεις στην οικονομία, π.χ. αυξημένη ζήτηση για τα ενδιάμεσα αγαθά και η αύξηση της τελικής κατανάλωσης λόγω υψηλότερου εισοδήματος νοικοκυριού

⁹⁸ Μαθιός Ρήγας, «Το success story του Πρίνου, οδηγός για Γιάννενα και Κατάκολο», Greek Energy 2014, Ειδική Έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, energypress, 2014, σελ. 46-48.

⁹⁹ Stambolis, C., Sofianos, N., Simitchiev, R., Vassilopoulos, T., «Europe's natural gas supply prospects, the south corridor and the role of Greece», IENE Study Project, (M 10), January 2012, Athens, Greece, p. 92

Φαίνεται δηλαδή, ότι υπάρχουν αλληλεξαρτήσεις σε διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας.¹⁰⁰

3.5.Επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν και πρόκειται να πραγματοποιηθούν

Ο ενεργειακός τομέας συνεισφέρει μόνο το 4% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ), αλλά οι πραγματοποιούμενες επενδύσεις σε άλλους κλάδους παρουσιάζουν αρκετά μεγαλύτερη συμβολή στο ΑΕΠ, όπως π.χ. στον τουρισμό.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το επενδυτικό δυναμικό της δεκαετίας 2010-2019, που σύμφωνα με εκτιμήσεις του IENE ανέρχεται στα 41,5 δις ευρώ. Σε αυτές τις εκτιμήσεις δεν περιλαμβάνονται οι διεθνείς ενεργειακές διασυνδέσεις όπως οι αγωγοί φυσικού αερίου TAP, IGI, IGB, South Stream ή η ηλεκτρική διασύνδεση Κύπρου – Ελλάδα – Ισραήλ κ.λπ. Εάν συμπεριληφθούν οι επενδύσεις που αναλογούν στα Ελληνικά εδάφη, σε σχέση με τις επικείμενες διεθνείς ενεργειακές διασυνδέσεις, καθώς και οι δράσεις που αφορούν την ενεργειακή αποδοτικότητα, το συνολικό επενδυτικό δυναμικό μπορεί να φθάσει τα 50 δις ευρώ.

Πίνακας 5
Προβλεπόμενες Επενδύσεις στον Ενεργειακό Τομέα στην Ελλάδα, 2010-2019

Sector	Installed Capacity	Investments (in billion Euros)
Electricity Thermal Plants (CCP, Lignite & Lignite field development)	5.000 MW	3.5
RES: Wind + Solar	Wind = 7.000 MW Thermal & P/V = 4.000 MW	15.0
RES: Small & Large Hydro, Biomass, Waste, Geothermal	Small & Large Hydro = 1.200 MW Other = 800 MW	2.5
Hydrocarbon Exploration and Production	Target for 100,000 – 150,000 bb/d	5.0
Oil: Midstream and Downstream	Refinery upgrades, and new oil storage facilities	3.0
Electricity Grids	Upgrade and Expansion	7.0
Natural Gas: Main Gas Pipelines & City Networks (EPA)	2.000 Kms of pipelines	4.0
LNG Terminals and Gas Storage	Revithousa upgrade, FSRU and S. Kavala Gas Storage	1.5
Total Anticipated Investments		41.5

**Estimates, as reported in "SE Europe Energy Outlook 2011", editor C. Stambolis, Athens, 2011 and subsequently revised*

Σταμπολής Ν. Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., Μάζης Ι., Θεοφύλακτος Κ., Σοφιανός Ν., Ροϊνιώτη Α., «Για Μία Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 22-23

¹⁰⁰ «Stambolis, C., Sofianos, N., Simitchiev, R., Vassilopoulos, T., «Europe's natural gas supply prospects, the south corridor and the role of Greece», IENE Study Project, (M 10), January 2012, Athens, Greece, pp. 93-94

Οι παραπάνω επενδύσεις δημιουργούν πολλές νέες θέσεις εργασίας και σημαντικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ελληνικής τεχνογνωσίας ενισχύοντας την έρευνα, γεγονός που μπορεί να βοηθήσει καταλυτικά τον εξαγωγικό προσανατολισμό του ενεργειακού τομέα. Ήδη, έχει αναπτυχθεί αξιόλογη ελληνική εξαγωγική δραστηριότητα, για παράδειγμα στον κλάδο των ηλιακών θερμικών συστημάτων ζεστού νερού, που τα τελευταία δεκαπέντε (15) χρόνια εξάγεται το μεγαλύτερο μέρος της αντίστοιχης παραγωγής τους. Επίσης, έχουν σημειωθεί αξιόλογες εξαγωγικές επιδόσεις στους μεταλλικούς σωλήνες που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή μεγάλων αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου, ενώ υφίστανται και άλλοι τομείς με ενεργειακό ενδιαφέρον όπως για παράδειγμα τα ηλεκτρικά συστήματα παρακολούθησης και καταγραφής, συστήματα ελέγχου, μετρητές φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού, παραγωγή εξαρτημάτων εγκατάστασης φωτοβολταϊκών συστημάτων κ.λπ., που μπορεί να συμβάλλουν στην αύξηση των εξαγωγών.

Οι ιδιωτικοποιήσεις στον ενεργειακό τομέα αναμένεται να συνεισφέρουν έσοδα στο Ελληνικό Δημόσιο και πρόκειται να ενισχύσουν την επιχειρηματικότητα, τις επενδύσεις, την δημιουργία θέσεων εργασίας, την αναβάθμιση των υποδομών και την προσέλκυση επενδυτών και επισκεπτών υψηλού εισοδήματος.

Ωστόσο, για ορισμένες ιδιωτικοποιήσεις έχουν διατυπωθεί κάποιες επιφυλάξεις, για παράδειγμα σχετικά με τη χρονική στιγμή πώλησης της ΔΕΠΑ, που συμπίπτει με τη διεκδίκηση της Ελλάδας της διέλευσης μέσω των εδαφών της ορισμένων αγωγών στρατηγικής σημασίας, όπως μέρος του Νοτίου Διαδρόμου και την εξαγωγή του φυσικού αερίου της Ανατολικής Μεσογείου από τα κοιτάσματα της Κύπρου και του Ισραήλ μέσω του αγωγού East Med. Σύμφωνα με τη λογική αυτή η απώλεια της ΔΕΠΑ θα στερούσε από την κυβέρνηση το όργανο μέσω του οποίου μπορεί να διεκδικήσει την προώθηση και κατασκευή των διεθνών διασυνδετήριων αγωγών φυσικού αερίου, που έχουν τεράστια στρατηγική σημασία, καθώς συμβάλλουν στην ενεργειακή θωράκιση και ασφάλεια της χώρας.

Επίσης, αμφιλεγόμενη είναι η ορθότητα της ένταξης το 2011, στο ΤΑΙΠΕΔ του εξαντληθέντος κοιτάσματος της Νότιας Καβάλας, που ανήκε έως τότε στην εκχώρηση της Energean Oil & Gas, η οποία βάσει των όρων της εκχώρησης της είναι υποχρεωμένη να πραγματοποιεί συνεχείς επενδύσεις. Ως εκ τούτου, εκπονήθηκε μαζί με την Ιταλική εταιρεία Edison, λεπτομερές επενδυτικό σχέδιο αξίας 400 εκατομμυρίων ευρώ, για τη μετατροπή του εξαντληθέντος κοιτάσματος σε μόνιμη αποθήκη φυσικού αερίου, που έχει απόλυτη ανάγκη το Εθνικό Σύστημα Αερίου. Η παραπάνω επένδυση εκτιμάται ότι θα δημιουργούσε αρκετές νέες θέσεις εργασίας και θα ενίσχυε ουσιαστικά την ασφάλεια λειτουργίας του εθνικού συστήματος αερίου. Ωστόσο, το συγκεκριμένο έργο, περιήλθε στην δικαιοδοσία του ΤΑΙΠΕΔ, ώστε να προκηρύξει σχετικό διεθνή διαγωνισμό.

Βάσει των παραπάνω, υποστηρίζεται ότι η χώρα θα πρέπει να επιδείξει ιδιαίτερη προσοχή ως προς το χειρισμό των ενεργειακών επενδύσεων, οι οποίες θα πρέπει με κάθε τρόπο να ενθαρρύνονται από τη χώρα μας, ιδιαίτερα στον τομέα των υδρογονανθράκων, όπου η Ελλάδα παρουσιάζει μεγάλη ενεργειακή εξάρτηση. Συνεπώς, θα πρέπει με κάθε δυνατό τρόπο να επιδιωχθεί η αύξηση της εγχώριας παραγωγής η οποία σήμερα περιορίζεται στα 2.000 βαρέλια αργού την ημέρα, από το πεδίο του Πρίνου στη Θάσο, ενώ η εγχώρια κατανάλωση ανέρχεται σε 340.000 βαρέλια. Με άλλα λόγια, η Ελλάδα θα πρέπει να αποσκοπεί με κάθε τρόπο στην

προσέλκυση εγχώριων ή και διεθνών επενδύσεων, προκειμένου να αξιοποιηθούν έστω και μερικά από τα δεκαεπτά (17) γνωστά και βεβαιωμένα κοιτάσματα.¹⁰¹

Όσον αφορά τις επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν το προηγούμενο έτος στον τομέα των υδρογονανθράκων, δύο ήταν οι πιο σημαντικές εξελίξεις.

Η πρώτη σημαντική εξέλιξη αφορά τον τομέα του φυσικού αερίου, καθώς στις 28 Ιουνίου 2013 το Αζερμπαϊτζάν επέλεξε τον Αδριατικό αγωγό φυσικού αερίου (Trans Adriatic Pipeline – TAP) για τη μεταφορά φυσικού αερίου από την Κασπία στην Ευρώπη. Ο TAP θα διέρχεται από τη Βόρεια Ελλάδα και την Αλβανία, θα διασχίζει υποθαλάσσια την Αδριατική και θα καταλήγει στην Ιταλία. Από την απόφαση αυτή η Ελλάδα αναμένεται να ωφεληθεί σημαντικά, τόσο σε όρους ξένων άμεσων επενδύσεων όσο και σε όρους δημιουργίας θέσεων εργασίας.

Επίσης, στις 21 Δεκεμβρίου 2013 υπογράφηκε η συμφωνία πώλησης του 66% των μετοχών του ΔΕΣΦΑ ΑΕ (Διαχειριστή Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου) από το ΤΑΙΠΕΔ και την ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΑΕ στην αζέρικη εταιρία “State Oil Company of the Republic of Azerbaijan” (SOCAR).

Εξάλλου, αξιοσημείωτη ήταν η συμφωνία που υπογράφηκε στις 13 Ιανουαρίου 2014, βάσει της οποίας η πολυεθνική εταιρία British Petroleum (BP) κατέστη ο αποκλειστικός αγοραστής της παραγωγής πετρελαίου από τα κοιτάσματα του Πρίνου την επόμενη εξαετία.¹⁰²

Οι παραπάνω εξελίξεις έλαβαν χώρα στα μέσα Ιουνίου στην Αθήνα, ύστερα από συνάντηση του Υπουργού ΠΕΚΑ με τον Πρόεδρο του Αζερμπαϊτζάν, με τον οποίο συζητήθηκε, μεταξύ άλλων, το θέμα της ενέργειας, με κύρια έμφαση στην υλοποίηση του αγωγού TAP που θα μεταφέρει 10 εκατομμύρια μ³ φυσικό αέριο το χρόνο από την Κασπία, μέσω Ελλάδας προς Ιταλία και Ευρώπη. Το δεύτερο μεγάλο θέμα συζήτησης ήταν η διμερής συνεργασία, που σχετίζεται με την ιδιωτικοποίηση του ΔΕΣΦΑ.

Πρόκειται για δύο τεράστια σημασίας ζητήματα που σχετίζονται ασφαλώς με τις διμερείς σχέσεις Ελλάδας Αζερμπαϊτζάν, πολύ περισσότερο όμως σχετίζονται με την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης. Παράλληλα ενισχύεται ο ρόλος της χώρας μας, που δεν είναι απλώς διαμετακομιστικός προκειμένου να στέλνουμε στην Ιταλία φυσικό αέριο και από εκεί στην υπόλοιπη Ευρώπη. Διανοίγεται για την Ελλάδα μια μεγάλη προοπτική να δημιουργηθεί ένας νέος αγωγός φυσικού αερίου που θα ξεκινά από τη βόρεια Ελλάδα, θα συνδέει το δικό μας δίκτυο με το εθνικό δίκτυο της Βουλγαρίας και στη συνέχεια θα συνδέει το βουλγαρικό δίκτυο με τη Ρουμανία, την Ουγγαρία, και τις υπόλοιπες χώρες ως τη Βαλτική, ώστε να προχωρήσει η δημιουργία του αγωγού Φυσικού Αερίου Αιγαίου – Βαλτικής, που θα τροφοδοτεί όλες τις χώρες, ξεκινώντας από την Ελλάδα ως τη Βαλτική. Η χώρα μας θα μπορεί να λειτουργήσει ως πύλη εισόδου ενεργειακών προϊόντων, σε ενεργειακά εξαρτημένη Ευρώπη.

Τελικός στόχος είναι να εξασφαλιστεί φθηνή ηλεκτρική ενέργεια στις βιομηχανίες και την οικονομία των ευρωπαϊκών κρατών, έτσι ώστε να υπάρχει ανταγωνιστικότητα, να δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και να καταπολεμηθεί η

¹⁰¹ Σταμπολής Ν. Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., Μάζης Ι., Θεοφύλακτος Κ., Σοφινός Ν., Ροϊνώτη Α., «Για Μία Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 22-26

¹⁰² Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 2013, Φεβρουάριος 2014, σελ 171-172

ανεργία. Δεύτερος στόχος, ασφαλώς, είναι η παραγωγή φθηνής ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά της Ευρώπης.¹⁰³

Αντίστοιχα, για το 2014 υλοποιούνται μεταρρυθμίσεις στην εγχώρια αγορά ενέργειας, που στοχεύουν στη δημιουργία περιβάλλοντος υγιούς ανταγωνισμού με ξεκάθαρο ρυθμιστικό πλαίσιο, στην επίτευξη του κατάλληλου ενεργειακού μίγματος, με χρήση πολλαπλών επιλογών και μορφών ενέργειας και την επίτευξη ανταγωνιστικών τιμών για όλους τους καταναλωτές σε όλες τις μορφές ενέργειας.

Ειδικότερα, η μελέτη του ενεργειακού μίγματος ολοκληρώνεται εντός του 2015, ώστε να αποκτηθεί ο κατάλληλος σχεδιασμός και προγραμματισμός για τα επόμενα είκοσι με τριάντα χρόνια και να εξασφαλιστεί η οικονομική, ενεργειακή και γεωπολιτική αναβάθμιση της χώρας με απτά και μακροπρόθεσμα οφέλη.¹⁰⁴

Κατά τη συνεδρίαση της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων για την ένταξη των Έργων Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος του τομέα ενέργειας στις Διαδικασίες Στρατηγικών Επενδύσεων λήφθηκε ως βασική απόφαση η ένταξη στις διαδικασίες fast track, μιας σειράς ενεργειακών έργων, προτεραιότητας όχι μόνο για τη χώρα, αλλά και για την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπογραμμίζοντας τις δυνατότητες της Ελλάδας για επενδύσεις στο χώρο της ενέργειας.

Εγκρίθηκαν 12 μεγάλες ενεργειακές επενδύσεις, προϋπολογισμού άνω των 7 δισεκατομμυρίων ευρώ, που δημιουργούν περισσότερες από 17.000 νέες θέσεις εργασίας στη χώρα τα επόμενα χρόνια. Πρόκειται για έργα, τα οποία προετοιμάστηκαν το προηγούμενο χρονικό διάστημα και τώρα είναι στο στάδιο της υλοποίησης.¹⁰⁵

Συγκεκριμένα, περιλαμβάνονται τα ακόλουθα έργα ελληνικού ενδιαφέροντος, εκ των οποίων τα τρία πρώτα έργα αφορούν επενδύσεις στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας (Διασύνδεση Ισραήλ-Κύπρου-Ελλάδας μεταξύ Hadera (Ισραήλ) και περιοχής Αττικής, γνωστή ως Euro-Asia Interconnector, η Διασύνδεση μεταξύ Maritsa East 1 (Βουλγαρία) και Νέα Σάντα (Ελλάδα) και το Υδροηλεκτρικό αντλησιοταμίευσης (hydro-pumped storage) στην Αμφιλοχία).

Τα υπόλοιπα εννέα έργα αφορούν τον τομέα του φυσικού αερίου. Ειδικότερα, τα έργα αυτά είναι:

IGB: Διασυνδετήριο αγωγός Ελλάδας-Βουλγαρίας μεταξύ Κομοτηνής και Stara Zagora.

Ο αγωγός IGB προβλέπεται να συνδέσει το Ελληνικό Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου (ΕΣΦΑ) με το αντίστοιχο Βουλγαρικό, έχοντας σαν αφετηρία την περιοχή της Κομοτηνής. Θα έχει μήκος 182 χμ και αρχική μεταφορική ικανότητα 3

¹⁰³ Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ από τη δήλωση του Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη, για την επίσκεψη του Αζέρου Προέδρου, Ilham Heydar Oglu Aliyev, στην Αθήνα, 17-6-2014, διαθέσιμο στο:

[http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid\[524\]=3164&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid[524]=3164&language=el-GR)

¹⁰⁴ Δελτίο Τύπου από την ομιλία Υφυπουργού ΠΕΚΑ, Μάκη Παπαγεωργίου, στο συνέδριο «Athens Natural Gas Forum 2014: Ενεργειακή Ασφάλεια, Ανάπτυξη και Διακρατικές Συνεργασίες», Αθήνα, 30 Ιουνίου 2014, διαθέσιμο στο:

[http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid\[524\]=3194&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid[524]=3194&language=el-GR)

¹⁰⁵ Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ από τη Συνεδρίαση της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων για την ένταξη των Έργων Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος του τομέα ενέργειας στις Διαδικασίες Στρατηγικών Επενδύσεων, Αθήνα, 2 Ιουνίου 2014, διαθέσιμο στο: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid\[524\]=3135&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid[524]=3135&language=el-GR)

δισ κυβικών μέτρων/έτος με δυνατότητα αναβάθμισης στα 5 δισ κυβικά μέτρα/έτος. Ο IGB προβλέπεται να ξεκινήσει την λειτουργία του το 2016 και θα μεταφέρει αέριο από την Ελλάδα στην Βουλγαρία αποτελώντας μία εναλλακτική πηγή προμήθειας στη γείτονα χώρα και την ευρύτερη περιοχή.

Ο IGB βρίσκεται σε φάση ολοκλήρωσης των τεχνικών μελετών και αδειοδοτικών διαδικασιών. Έχει ήδη λάβει την Έγκριση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων στην Ελλάδα και την Βουλγαρία. Το εκτιμώμενο κόστος επένδυσης ανέρχεται στα 250 εκατομμύρια ευρώ ενώ προβλέπεται να δημιουργηθούν κατά τη διάρκεια της κατασκευής ή και κατά τη λειτουργία στην Ελλάδα περίπου 500 θέσεις εργασίας. Φορέας υλοποίησης του έργου θα είναι η ΔΕΠΑ.

Σταθμός Μόνιμης Ανάστροφης Ροής στα Ελληνο-Βουλγαρικά Σύνορα μεταξύ Σιδηροκάστρου και Kula.

Το έργο αφορά στην κατασκευή επιπλέον υπέργειων εγκαταστάσεων διασύνδεσης φυσικού αερίου ανάμεσα στην Ελλάδα και την Βουλγαρία, με στόχο την παροχή δυνατότητας μόνιμης αντιστροφής ροής φυσικού αερίου ανάμεσα στα δυο συστήματα, καθώς μέχρι σήμερα η ροή είναι μόνο από Βουλγαρία προς Ελλάδα. Οι εργασίες πραγματοποιούνται στο Σιδηρόκαστρο του Νομού Σερρών με προϋπολογισμό επένδυσης 1,3 εκατομμύρια ευρώ και προσδοκώμενη ημερομηνία έναρξης λειτουργίας τον Μάιο του 2014. Φορέας υλοποίησης του έργου είναι ο ΔΕΣΦΑ.

Πλωτός Σταθμός αποθήκευσης και επαναεριοποίησης Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου στην Αλεξανδρούπολη - INGS LNG Greece

Το έργο αυτό αφορά σε υπεράκτιο πλωτό σταθμό υποδοχής, προσωρινής αποθήκευσης και αεριοποίησης Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (ΥΦΑ) καθώς και σε αγωγό σύνδεσης αυτού με το Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου. Μέσω του αγωγού αυτού, το φυσικό αέριο που εισάγεται και αεριοποιείται στον πλωτό σταθμό θα προωθείται στις αγορές της Ελλάδας και των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης προς κατανάλωση. Ο πλωτός σταθμός θα εγκατασταθεί στο Θρακικό Πέλαγος, ΝΔ του λιμένα της Αλεξανδρούπολης, με αποθηκευτική ικανότητα 170.000 κυβικά μέτρα LNG και μέγιστη δυνατότητα παροχής αερίου στο σύστημα 6,1 δισ κυβικά μέτρα αερίου ετησίως. Φορέας του έργου είναι η εταιρεία GASTRADE A.E. και η συνολική επένδυση εκτιμάται σε € 340 εκατομμύρια, ενώ η έναρξη λειτουργίας του έργου τοποθετείται στο 2016.

Πλωτός Σταθμός αποθήκευσης και επαναεριοποίησης Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου - Aegean LNG import terminal

Ο σταθμός Aegean LNG προβλέπεται να έχει αποθηκευτική χωρητικότητα 150.000 κυβικά μέτρα LNG και δυνατότητα επαναεριοποίησης και μεταφοράς αερίου 3-5 δισ κυβικά μέτρα/έτος. Ο σταθμός προβλέπεται να ξεκινήσει τη λειτουργία του το 2016, ενώ θα προσφέρει μία επιπλέον εναλλακτική πηγή προμήθειας αερίου τόσο στο Ελληνικό Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου (ΕΣΦΑ), όσο και στις γειτονικές χώρες μέσω άλλων διασυνδετήριων αγωγών (πχ. IGB)

Το εκτιμώμενο κόστος επένδυσης του έργου ανέρχεται στα 275 εκατομμύρια ευρώ, ενώ το έργο του Πλωτού Σταθμού Aegean LNG εκτιμάται να προσφέρει περίπου 200 θέσεις εργασίας, χωρίς να υπολογίζεται η κατασκευή του πλωτού σταθμού η οποία θα γίνει στο εξωτερικό. Φορέας υλοποίησης είναι η ΔΕΠΑ. Σε εξέλιξη βρίσκεται η σχετική εκπόνηση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Εγκατάσταση αποθήκευσης στη Ν. Καβάλα.

Πρόκειται για την υπόγεια αποθήκη φυσικού αερίου στο εξαντλημένο κοίτασμα φυσικού αερίου στη θαλάσσια περιοχή του Νομού Καβάλας και διασύνδεση με το Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου με αγωγό μήκους 34 χιλιομέτρων, εκ των οποίων τα 32 υπεράκτια, που έχει αναλάβει το ΤΑΥΠΕΔ, με αρχικό Φορέα υλοποίησης τον ΔΕΣΦΑ. Το εκτιμώμενο κόστος της επένδυσης ανέρχεται στα 400 εκατομμύρια ευρώ, ενώ αναμένεται η δημιουργία 300 νέων θέσεων εργασίας κατά τη φάση κατασκευής με προσδοκώμενη έναρξη λειτουργίας το 2018.

Αγωγός TAP

Ο Αγωγός μεταφοράς φυσικού αερίου μεταξύ Τουρκίας – Ελλάδας – Αλβανίας - Ιταλίας συνολικού μήκους 871 χιλιομέτρων (766 χιλιόμετρα χερσαίο τμήμα και 105 υπεράκτιο) έχει ημερήσια μεταφορική ικανότητα 27,1 εκατομμύρια κυβικά μέτρα/ημέρα, με μέγιστη ημερήσια μεταφορική ικανότητα 30,1 εκατομμύρια κυβικά μέτρα/ημέρα και αρχική ετήσια μεταφορική ικανότητα 10 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα/έτος. Εντός της Ελλάδας ο αγωγός μεταφοράς (Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου) θα έχει όδευση που θα ξεκινάει από τα Ελληνο-Τουρκικά σύνορα στους Κήπους του Ν. Έβρου, και θα καταλήγει στα Ελληνο-Αλβανικά σύνορα του Ν. Καστοριάς. Φορέας του έργου είναι η εταιρεία Trans Adriatic Pipeline A.G. και το εκτιμώμενο κόστος της επένδυσης στον ελληνικό χώρο ανέρχεται στα 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Αναμένεται να δημιουργηθούν 2000 άμεσες και 10000 έμμεσες νέες θέσεις εργασίας, με προσδοκώμενη έναρξη λειτουργίας του αγωγού το έτος 2019.

Αγωγός ITGI

Πρόκειται για τον αγωγό φυσικού αερίου για τη διασύνδεση Τουρκίας – Ελλάδας και Ιταλίας. Το έργο έχει προταθεί από κοινού από τον ΔΕΣΦΑ και τη ΔΕΠΑ, ιδιοκτήτες αντίστοιχα του χερσαίου και του υποθαλάσσιου τμήματος του. Ο αγωγός IGI Poseidon προβλέπεται να διασυνδέσει την Ελλάδα με την Ιταλία μέσω υποθαλάσσιου αγωγού από τις ακτές της Θεσπρωτίας μέχρι την ακτή του Ότραντο της Ιταλίας, μήκους 207 χμ. και με προβλεπόμενη αρχική μεταφορική ικανότητα 8 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα/έτος με δυνατότητα αύξησης στα 12 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα/έτος. Ο αγωγός IGI Poseidon έχει ολοκληρώσει την Περιβαλλοντική Αδειοδότηση στην Ιταλία ενώ στην Ελλάδα βρίσκεται σε φάση ολοκλήρωσης. Το κόστος της επένδυσης για την κατασκευή του αγωγού IGI Poseidon εκτιμάται στο ένα δισεκατομμύριο ευρώ, ενώ η κατασκευή και λειτουργία του αγωγού θα προσφέρει περίπου 800 θέσεις εργασίας. Η έναρξη λειτουργίας του αγωγού θα εξαρτηθεί από τη διαθεσιμότητα αερίου είτε από την Νοτιοανατολική Μεσόγειο είτε από εναλλακτικές πηγές. Το χερσαίο τμήμα (ΔΕΣΦΑ) του αγωγού, του οποίου το

κόστος επένδυσης του χερσαίου τμήματος ανέρχεται στα 1,1 δισεκατομμύρια ευρώ, σχεδιάζεται να ξεκινήσει από την Κομοτηνή και να καταλήξει στη Θεσπρωτία.

Αγωγός από Κύπρο προς Ελληνική Ενδοχώρα μέσω Κρήτης.

Για την κατασκευή του εν λόγω αγωγού έχει πραγματοποιηθεί προμελέτη εφικτότητας με θετικά αποτελέσματα και ο διαγωνισμός για την ανάθεση της μελέτης εφικτότητας βρίσκεται σε εξέλιξη, ενώ σύμφωνα με τα ισχύοντα χρονοδιαγράμματα, η λειτουργία του προβλέπεται να ξεκινήσει το 2021.

Ο αγωγός Eastern Mediterranean θα δύναται να μεταφέρει αέριο από τα νέα κοιτάσματα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου στην Ελλάδα και μέσω του ΕΣΦΑ ή/και Διασυνδετήριων Αγωγών (IGB και IGI) προς την υπόλοιπη Ευρώπη. Θα αποτελείται από υποθαλάσσια τμήματα από τα κοιτάσματα έως την Κύπρο και στη συνέχεια από την Κύπρο, μέσω της Κρήτης και έως την Πελοπόννησο συνολικού μήκους περίπου 1200 χμ, ενώ τα τα χερσαία τμήματα του αγωγού από την Πελοπόννησο μέχρι την Ήπειρο θα έχουν μήκος περίπου 480 χμ.

Το έργο Eastern Mediterranean Pipeline εκτιμάται πως θα προσφέρει περίπου 2000 θέσεις εργασίας κατά τη διάρκεια της κατασκευής ή και κατά τη λειτουργία του με το εκτιμώμενο κόστος της επένδυσης υλοποίησης του έργου να ανέρχεται στα 6 δισεκατομμύρια ευρώ. Φορέας υλοποίησης του έργου είναι η ΔΕΠΑ.

Σταθμός συμπίεσης φυσικού αερίου στους Κήπους του Έβρου.

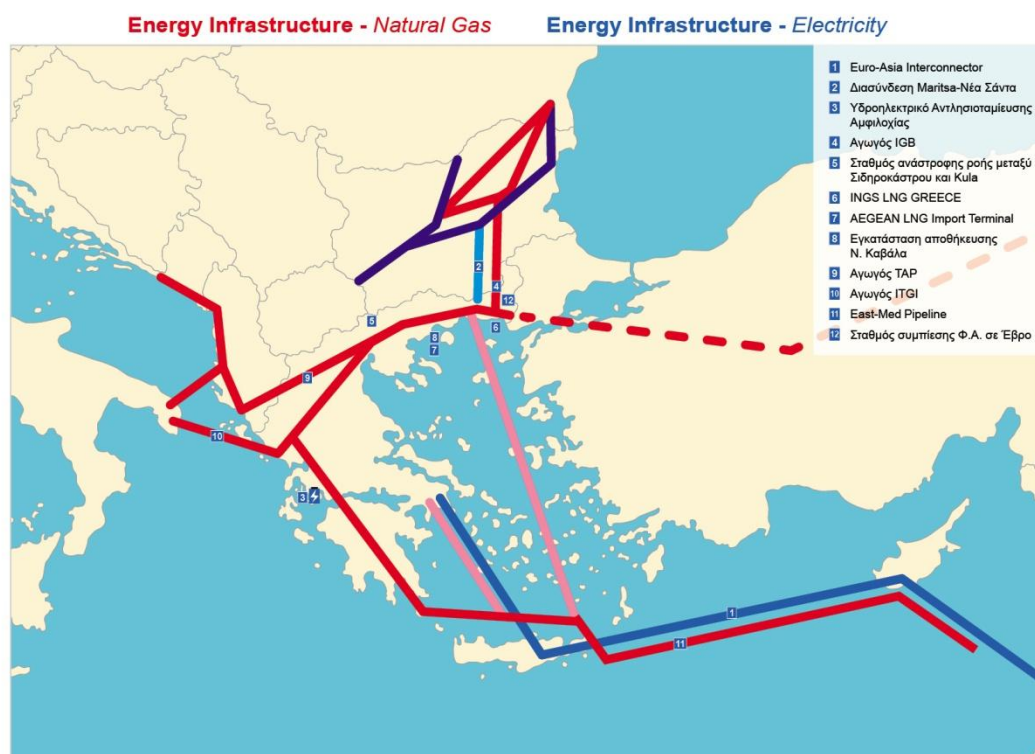
Ο σταθμός συμπίεσης φυσικού αερίου περιλαμβάνει το συμπιεστή για την τροφοδότηση του TAP ή του IGI με δυναμικότητα 10 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα, εκτιμώμενο κόστος επένδυσης 70 εκατομμύρια και 120 νέες θέσεις εργασίας κατά την κατασκευή και 6 κατά τη λειτουργία.

Εκτός από τον παραπάνω σταθμό συμπίεσης, στο έργο περιλαμβάνεται ο συμπιεστής για την τροφοδότηση του IGB και του ελληνικού συστήματος ή και μόνο του τελευταίου με εκτιμώμενο κόστος επένδυσης 37 εκατομμύρια ευρώ και 100 νέες θέσεις εργασίας κατά την κατασκευή και 6 κατά τη λειτουργία. Προσδοκώμενη έναρξη λειτουργίας το 2019 με φορέα υλοποίησης είναι το ΔΕΣΦΑ.¹⁰⁶

Παρακάτω αποτυπώνονται συνολικά όλα τα παραπάνω ενεργειακά έργα, που αφορούν τόσο τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, όσο και τον τομέα του φυσικού αερίου.

¹⁰⁶ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=m%2fBgbRnzZJg%3d&tabid=37&language=el-GR>

Χάρτης 16

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=dmMRzger%2b30%3d&tabid=37&language=el-GR>, τελευταία πρόσβαση 3-9-2014

Η σημαντικότερη εξέλιξη που διαδραματίστηκε το 2014 αφορά επενδύσεις που πρόκειται να πραγματοποιηθούν στον τομέα της έρευνας και παραγωγής των ελληνικών υδρογονανθράκων. Συγκεκριμένα, ολοκληρώθηκε ο πρώτος γύρος παραχωρήσεων με τρία πεδία που βγήκαν σε διαγωνιστική διαδικασία και υπεγράφησαν οι συμβάσεις.¹⁰⁷ Βάσει της Σύμβασης Μίσθωσης Ιωαννίνων, που υπεγράφη 14 Μαΐου 2014 και σύμφωνα με το Επενδυτικό πρόγραμμα του πρώτου ανάδοχου για την περιοχή των Ιωαννίνων, το σύνολο των επενδύσεων της ερευνητικής Φάσης, ανέρχεται στα €32 εκατομμύρια και το σύνολο εκτιμώμενων επενδύσεων στη φάση ανάπτυξης σε περίπτωση ανακάλυψης κοιτάσματος 100 εκατ. βαρελιών είναι €500 εκατομμύρια.¹⁰⁸ Αντίστοιχα, βάσει της Σύμβασης Μίσθωσης για την περιοχή του Κατάκολου, το σύνολο των επενδύσεων της ερευνητικής φάσης είναι €15 εκατομμύρια και το σύνολο των εκτιμώμενων επενδύσεων στη φάση ανάπτυξης σε περίπτωση ανακάλυψης κοιτάσματος 5 εκατομμυρίων βαρελιών είναι €50 εκατομμύρια.¹⁰⁹

Μάλιστα, σχετικά με την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στην περιοχή του Κατάκολου, προβλέπεται η λειτουργία Μονάδας Περιβάλλοντος, η οποία σε συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες θα μεριμνά για τη διασφάλιση της εφαρμογής

¹⁰⁷ Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ από τη Συνέντευξη Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη, Αθήνα, 16 Μαΐου 2014, διαθέσιμο στο: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sn\[524\]=3117&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sn[524]=3117&language=el-GR)

¹⁰⁸ Παρουσίαση της Σύμβασης Μίσθωσης Ιωαννίνων, Μάιος 2014, διαθέσιμη στο: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=dANA8wrB9bw%3D&tabid=765&language=el-GR>

¹⁰⁹ Παρουσίαση της Σύμβασης Μίσθωσης Κατάκολο, Μάιος 2014, διαθέσιμη στο: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=oWOBaBfgckQ%3D&tabid=765&language=el-GR>

των ιδιαίτερα αυστηρών περιβαλλοντικών όρων που έχουν τεθεί από τις Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που έχει εγκρίνει η κυβέρνηση.

Εξάλλου, εφόσον επιβεβαιωθεί η γεωλογική συνέχεια της Ηπείρου με γειτονικές περιοχές που παράγουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο στην Αλβανία και στην Αδριατική και αποδειχθεί ότι το κοιτάσμα του Κατάκολου είναι οικονομικά εκμεταλλεύσιμο, οι επενδύσεις θα πολλαπλασιαστούν και τα οφέλη για τις τοπικές κοινωνίες και την ελληνική οικονομία θα είναι σημαντικά.¹¹⁰

Η εκμετάλλευση των εγχώριων υδρογονανθράκων θα αποτελέσει μελλοντικά μία πολύ καλή πηγή δημοσίων εσόδων, καθώς όλες οι χώρες του κόσμου, οι οποίες με σοβαρότητα αξιοποιούν τους υδρογονάνθρακες τους, έχουν σοβαρά δημόσια έσοδα.

Επιπλέον, δημιουργείται ένας νέος οικονομικός κλάδος, ο κλάδος της αξιοποίησης του ορυκτού πλούτου που φέρνει και επιπλέον θετικές συνέργειες. Για παράδειγμα: μια γεώτρηση δημιουργεί περίπου 300 νέες θέσεις εργασίας. Όμως, οι έμμεσες θέσεις απασχόλησης που δημιουργούνται εξαιτίας ακριβώς της ύπαρξης της συγκεκριμένης γεώτρησης είναι διπλάσιες. Αυτό σημαίνει ότι δημιουργείται μια πολύ μεγάλη βιομηχανική μονάδα στη συγκεκριμένη περιοχή και τα δημόσια έσοδα τα μοιράζεται το Δημόσιο με τον ανάδοχο κάθε φορά. Το ποσοστό αυτό προκύπτει από έναν σύνθετο αλγόριθμο, ο οποίος έχει συμφωνηθεί με τις εταιρείες, υπήρχε και στη διαγωνιστική διαδικασία και τον οποίον εφαρμόζουν όλες οι χώρες του κόσμου.

Το παραπάνω ποσοστό εξαρτάται από την επίσπευση της παραγωγής, από την τιμή του πετρελαίου στην διεθνή αγορά, από το πώς γίνεται η αξιοποίηση. Γενικά όμως μπορεί κάποιος να λέει ότι για μία χώρα σαν την Ελλάδα, αλλά και ευρύτερα τις χώρες της Μεσογείου, και αφαιρώντας τις επενδύσεις, ότι κυμαίνονται περίπου από 40 ως 60% τα κέρδη του αντίστοιχου Δημοσίου. Αυτό κάθε φορά εξαρτάται από την συγκεκριμένη σύμβαση. Για παράδειγμα, η περίπτωση των Ιωαννίνων έχει διαφορετικά γεωλογικά χαρακτηριστικά και διαφορετικό επιχειρηματικό ρίσκο από την περίπτωση του Πατραϊκού.

Τέλος, βάσει Νόμου που τον ψήφισε η Βουλή των Ελλήνων, όλα τα έσοδα του ελληνικού δημοσίου από τους υδρογονάνθρακες θα πάνε στο Ταμείο Αλληλεγγύης Γενεών δηλαδή στο ασφαλιστικό σύστημα της χώρας.¹¹¹

3.6. Δυσχέρειες στην προσέλκυση επενδύσεων

Τα παραπάνω αποτελούν κάποιες θετικές εξελίξεις σχετικά με τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται στον τομέα της ενέργειας της χώρας μας. Ωστόσο, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που χρήζουν βελτίωσης, προκειμένου η χώρα μας να προσελκύει ευκολότερα επενδύσεις, κυρίως στον τομέα των υδρογονανθράκων και ιδιαίτερα σε μία χρονική περίοδο, που οι επενδύσεις μπορεί να συμβάλλουν δραστικά στην έξοδο της χώρας από την ύφεση και στην περαιτέρω οικονομική της ανάπτυξη.

¹¹⁰ Μαθιός Ρήγας, «Το success story του Πρίνου, οδηγός για Γιάννενα και Κατάκολο», Greek Energy 2014, Ειδική Έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, energypress, 2014, σελ. 46-48.

¹¹¹ Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ από τη Συνέντευξη Υπουργού ΠΕΚΑ, Αθήνα, 16 Μαΐου 2014, διαθέσιμο στο: <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid=524&language=el-GR>

Θα πρέπει, προκειμένου να πραγματοποιηθούν επενδύσεις στον ενεργειακό τομέα και να υπάρξει προοπτική οικονομικής ανάκαμψης, να έχει εξασφαλιστεί αντίστοιχο επιχειρηματικό περιβάλλον που να ευνοεί και να διευκολύνει αυτές τις επενδύσεις

Σχετικά με το υπάρχον επιχειρηματικό περιβάλλον στη χώρα μας, έχει επισημανθεί κατά καιρούς ότι δεν ευνοεί καθόλου την πραγματοποίηση επενδύσεων. Μάλιστα, διεθνείς οίκοι, όπως το ινστιτούτο Fraser, κατέταξαν την Ελλάδα, για το έτος 2012, στην 93^η θέση μεταξύ των χωρών που προσπαθούν να προσελκύσουν επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και παραγωγής των υδρογονανθράκων. Για το έτος 2013, η Ελλάδα, σε σύνολο 157 χωρών, όσον αφορά την προσέλκυση επενδύσεων στον τομέα της παραγωγής πετρελαίου κατατάχθηκε στην 116^η θέση. Συγκεκριμένα παρατίθεται ο παρακάτω πίνακας.

Πίνακας 6

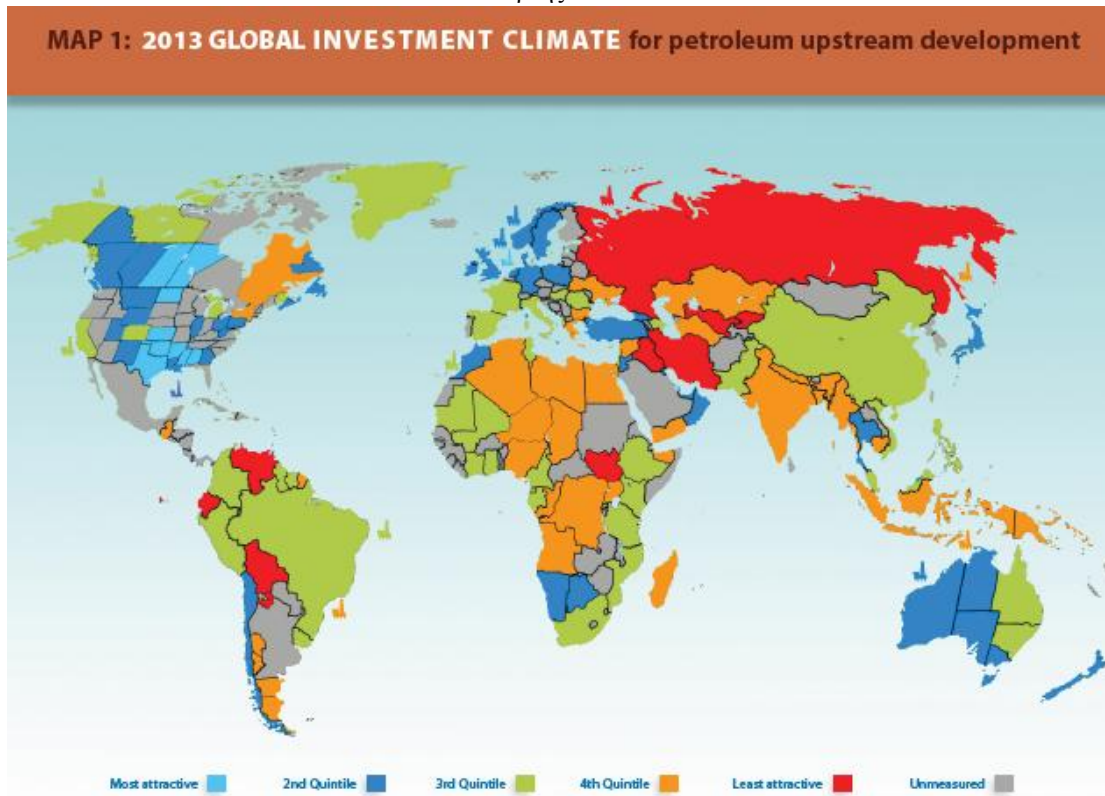
Κατάταξη Ελλάδας όσον αφορά την προσέλκυση επενδύσεων

Table 1: Jurisdictional rankings continued ...

	2013 Rank in Group of 157	2012 Rank in Group of 147	2011 Rank in Group of 135	2010 Rank in Group of 133	2009 Rank in Group of 140	2013 Score	2012 Score	2011 Score	2010 Score	2009 Score
Brazil—Onshore concession contracts	105	88	67	*	*	59.02	52.72	40.83	*	*
Peru	106	94	76	85	102	59.22	57.01	46.37	48.36	51.60
Brazil—Offshore concession contracts	107	74	68	*	*	59.71	48.08	41.22	*	*
Angola	108	118	117	93	112	60.14	69.84	72.70	52.65	58.72
French Guiana	109	N/A	N/A	N/A	N/A	60.18	N/A	N/A	N/A	N/A
Niger	110	79	N/A	112	142	60.75	50.88	N/A	65.46	99.03
Timor Gap (JPDA)	111	73	47	72	63	61.09	47.34	30.75	42.52	34.82
Madagascar	112	105	100	98	N/A	61.14	63.54	62.66	55.54	N/A
East Timor	113	121	112	118	N/A	61.28	71.63	70.68	76.06	N/A
Bulgaria	114	62	55	86	84	61.68	40.93	33.94	49.21	41.54
Brazil—Offshore presalt area profit sharing contracts	115	75	66	*	*	61.73	48.36	40.79	*	*
Greece	116	93	N/A	N/A	106	61.99	55.80	N/A	N/A	54.26

Wilson A., Gerry Angevine G., Cervantes M., «Global Petroleum Survey 2013», *Fraser Institute*, November 2013, σελ. 19

Χάρτης 17

Wilson A., Gerry Angevine G., Cervantes M., «Global Petroleum Survey 2013», *Fraser Institute*, November 2013, σελ. 108

Χάρτης 18

Wilson A., Gerry Angevine G., Cervantes M., «Global Petroleum Survey 2013», *Fraser Institute*, November 2013, σελ. 111

Διάφοροι λόγοι υπάρχουν για την αιτιολόγηση της δυσχέρειας της χώρας μας στην προσέλκυση επενδύσεων:

Έχει επισημανθεί από πολλούς ειδικούς στο χώρο των πετρελαίων ότι ένας από τους λόγους που υστερεί η εντατικοποίηση των ερευνών των υδρογονανθράκων οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έχει ακόμα συσταθεί η ΕΔΕΥ, η ίδρυση της οποίας προβλέπεται από το Ν. 4001/2011. Ο παραπάνω φορέας που θεωρητικά θα ήταν αρμόδιος για το χειρισμό των θεμάτων της παραγωγής και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, παρόλο που θεσμοθετήθηκε από το 2011, δεν έχει στελεχωθεί ακόμη με αποτέλεσμα να απουσιάζει η πρέπουσα σταθερότητα και η αξιοπιστία της Πολιτείας, καθώς και να δυσχεραίνει η προσέλκυση πολλών εταιριών και η υλοποίηση των αντίστοιχων κυβερνητικών στόχων. Σημειώνεται ότι η σύσταση και η οργάνωση του προβλεπόμενου φορέα, απαιτεί τουλάχιστον έξι (6) μήνες για την οργάνωση και λειτουργία του, γεγονός που υποδεικνύει ότι δεν πρόκειται καθόλου σύντομα να συσταθεί ο εν λόγω φορέας.

Επιπλέον, δυσχέρειες στην εξασφάλιση ενός κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι το έλλειμμα εμπειρίας και γνώσης των διοικητικών και άλλων πρακτικών εκ μέρους των θεσμικών οργάνων, με αποτέλεσμα καθυστερήσεις ως προς το χειρισμό των υποθέσεων που σχετίζονται με την έρευνα και την παραγωγή των υδρογονανθράκων. Για παράδειγμα, παρατηρήθηκε σοβαρή αργοπορία στην αξιολόγηση των προσφορών στους διαγωνισμούς Open Door για τα κοιτάσματα της Δυτικής Ελλάδας αφού χρειάστηκαν 12 ολόκληροι μήνες μετά την υποβολή προσφορών (1-7-2012) για να ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης και ν' ανακοινωθούν τα αποτελέσματα. Ουσιαστικά δεν υφίσταται σήμερα μηχανισμός εντός ή εκτός του ΥΠΕΚΑ για την ετοιμασία διεθνών διαγωνισμών, αξιολόγηση και παρακολούθηση εργασιών για έρευνες υδρογονανθράκων.¹¹²

Επίσης, αρνητικά σημεία είναι η έλλειψη πλήρους πολιτικής για το περιβάλλον, καθώς και η απουσία οριοθέτησης των θαλάσσιων αποκλειστικών οικονομικών ζωνών, δηλαδή της ΑΟΖ ή της υφαλοκρηπίδας με την Αλβανία, Λιβύη, Αίγυπτο, Κύπρο και Τουρκία.

Αρνητικοί παράγοντες συνεχίζουν να είναι το προβληματικό οικονομικό περιβάλλον, λόγω της μεγάλης οικονομικής κρίσης, και οι αδυναμίες του τραπεζικού συστήματος.¹¹³

3.7. Πώς θα βελτιωθεί η προσέλκυση επενδύσεων

Όλες οι διεργασίες που έχουν αναπτυχθεί το προηγούμενο διάστημα στον τομέα της αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης του πετρελαϊκού δυναμικού της χώρας μας, βρίσκονται στην τελική ευθεία, προκειμένου να καθορίσουν τη σταθεροποίηση της πετρελαϊκής αγοράς. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του τομέα της παραγωγής των υδρογονανθράκων και αντίστοιχη προσέλκυση επενδύσεων θα πρέπει να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις.

¹¹² Σταμπολής Ν. Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., Μάζης Ι., Θεοφύλακτος Κ., Σοφινός Ν., Ροϊνιώτη Α., «Για Μία Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 37

¹¹³ Νικολάου, Κ., «Πώς θα έχουμε το βέλτιστο αποτέλεσμα στην έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων», *Greek Energy 2013*, Ειδική Έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, *energypress*, 2013, σελ. 36-37.

Η βασική προϋπόθεση που θα πρέπει να εξασφαλιστεί είναι η ύπαρξη ενός θεσμικού, κανονιστικού και χρηματοοικονομικού πλαισίου που να διασφαλίζει διαφάνεια, σαφείς όρους αξιολόγησης, μακροοικονομική και δημοσιονομική σταθερότητα, εφαρμογή σαφών κανόνων διαχείρισης και ελέγχου, συμβατότητα με τη διεθνή πρακτική, ευελιξία και ελαχιστοποίηση των στρεβλώσεων του συστήματος, συμμόρφωση με τις σχετικές ευρωπαϊκές και διεθνείς συνθήκες και εναρμόνιση με την εθνική νομοθεσία.

Επιπλέον, θα πρέπει να υφίστανται ισχυροί θεσμοί διαχείρισης, οι οποίοι να διασφαλίζουν διαφάνεια και αξιοκρατία στις διαγωνιστικές διαδικασίες, αποτελεσματική εποπτεία και έλεγχο των συμβατικών υποχρεώσεων των αναδόχων, ταχύτητα στην εξέλιξη εργασιών, στη διασφάλιση των σχετικών αδειών και στο συντονισμό των συναρμόδιων δημόσιων υπηρεσιών. Στα πλαίσια της ανάγκης δημιουργίας ισχυρών θεσμών διαχείρισης βρίσκεται η άμεση σύσταση και στελέχωση του φορέα, ΕΔΕΥ Α.Ε.

Η ύπαρξη ενός σαφούς και συνεκτικού επιχειρησιακού σχεδίου εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης θα συνέβαλλε στην επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος της παραγωγής των υδρογονανθράκων. Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να εστιάζει σε δράσεις που δημιουργούν επενδυτικές ευκαιρίες, ενισχύοντας το πετρελαϊκό ενδιαφέρον και συμβάλλουν στην συνεχή προώθηση και αναβάθμιση των δυνατοτήτων της χώρας.

Οι παραπάνω δράσεις, θα πρέπει να επιδιώκουν την άμεση αξιοποίηση του πετρελαϊκού δυναμικού της χώρας και περιλαμβάνουν τη χορήγηση αδειών έρευνας και εκμετάλλευσης σε περιοχές ενδιαφέροντος (blocks), τη χορήγηση αδειών αναζήτησης σε νέες περιοχές¹¹⁴ την επαναπροκήρυξη παλαιών περιοχών εκχωρήσεων σε συνδυασμό με την επέκταση των χωρικών υδάτων σε 12 ν.μ. σε επιλεγμένες περιοχές της Ελλάδος, την προκήρυξη ΑΟΖ, μετά από την επίτευξη ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαπραγματεύσεων με τις γειτονικές χώρες και την οριοθέτηση ΑΟΖ για τις περιοχές νοτίως της Κρήτης, νοτίως της Ρόδου και του συμπλέγματος του Καστελόριζου, στο Ιόνιο και την Αδριατική.¹¹⁵

Η διεθνής προώθηση της Ελλάδας στην πετρελαϊκή αγορά συμβάλλει στην ενίσχυση της προσπάθειας να αξιοποιηθεί στο μέγιστο βαθμό το πετρελαϊκό δυναμικό της χώρας και στην προσέλκυση αντίστοιχων επενδύσεων. Συνεπώς, η οργάνωση του Γύρου Παραχωρήσεων, η παρουσίαση όλων των δραστηριοτήτων, του χρονοδιαγράμματός τους, καθώς και του θεσμικού, κανονιστικού και χρηματοοικονομικού πλαισίου, που διέπει το καθεστώς των αδειοδοτήσεων, θα πρέπει να πραγματοποιείται με ιδιαίτερη προσοχή, καθώς δίνεται η ευκαιρία στη χώρα μας να συνεχίσει να αξιοποιεί τα διεθνή φόρα, ώστε να συζητήσει με στελέχη και εμπειρογνώμονες του πετρελαϊκού τομέα όλες τις πλευρές του πετρελαϊκού εγχειρήματος.¹¹⁶

¹¹⁴ Σταματάκη, Σ., «Το άνοιγμα της πετρελαϊκής αγοράς. Ένα στοίχημα που πρέπει να κερδηθεί», Greek Energy 2014, Ειδική Έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, *energypress*, 2014, σελ. 41.

¹¹⁵ Σταμπολής Ν. Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., Μάζης Ι., Θεοφύλακτος Κ., Σοφινιάς Ν., Ροϊνιώτη Α., «Για Μία Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013, σελ. 37

¹¹⁶ Σταματάκη, Σ., «Το άνοιγμα της πετρελαϊκής αγοράς. Ένα στοίχημα που πρέπει να κερδηθεί», Greek Energy 2014, Ειδική Έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, *energypress*, 2014, σελ. 44.

Η προσέλκυση επενδυτών από το εξωτερικό, που θα δραστηριοποιηθούν στον ενεργειακό τομέα αποτελεί μία απαραίτητη προϋπόθεση, προκειμένου να ανακάμψει η ελληνική οικονομία. Η παραγωγή και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων θα στηριχθεί σε μεγάλο βαθμό στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, οι οποίες θα ενισχύσουν τόσο την ελληνική ενεργειακή βιομηχανία αλλά και τη διπλωματία των αγωγών. Τα πολλαπλασιαστικά οφέλη που προκύπτουν είναι η δημιουργία θέσεων εργασίας στον ενεργειακό τομέα, η αύξηση των κρατικών εσόδων και η ενίσχυση της εικόνας της χώρας μας σε διπλωματικό επίπεδο, καθώς αυξάνεται το κύρος της ως χώρα που είναι ανταγωνιστική και προσελκύει επενδύσεις. Με άλλα λόγια, η υλοποίηση π.χ. μίας επένδυσης ύψους €1.5 δις στη Βόρεια Ελλάδα από την κοινοπραξία TAP θα έχει πολύ μεγαλύτερες ευεργετικές επιπτώσεις για τη χώρα μας πέραν της ίδιας της επένδυσης των €1.5 δις.

Παράλληλα με την προσέλκυση των ξένων επενδυτών στον ενεργειακό τομέα, θα πρέπει να ενισχυθεί η εξωστρέφεια των ελληνικών ενεργειακών επιχειρήσεων σε αντίστοιχους τομείς και κυρίως σε αυτούς που έχουν υψηλό γεωστρατηγικό όφελος για την Ελλάδα. Πέραν από το ρόλο των μεγάλων ενεργειακών ομίλων στο εσωτερικό της Ελλάδος μια σειρά από ελληνικές επιχειρήσεις αναπτύσσουν σημαντικές επενδυτικές πρωτοβουλίες στο εξωτερικό, ενώ μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο και στην υλοποίηση της διπλωματίας των αγωγών μέσω π.χ. της συμμετοχής τους στον αγωγό TAP, τη συμμετοχή τους στους διαγωνισμούς εκχωρήσεων των πεδίων της Κύπρου, της Αιγύπτου, του Μαυροβουνίου και μελλοντικά του Λιβάνου, τη συμμετοχή τους στην κατασκευή των υποδομών εξαγωγής αερίου της Κύπρου και τη συγκρότηση στρατηγικών συνεργασιών με αραβικές ή και ισραηλινές εταιρίες.

Ακόμη, η αναγκαστική ιδιωτικοποίηση της ελληνικής ενεργειακής βιομηχανίας δε συνεπάγεται υποχρεωτικά ότι θα πρέπει να περιέλθει σε μη ελληνική ιδιοκτησία ή να πωληθεί σε ευρωπαϊκές εταιρίες. Προτεραιότητα της ελληνικής κυβέρνησης θα πρέπει να είναι η διασφάλιση της παρουσίας ελληνικών ενεργειακών ομίλων στον καταμερισμό της ισχύος, σε συνδυασμό με την παρουσία μιας μεγάλης διεθνούς ή ευρωπαϊκής εταιρίας. Η πώληση π.χ. της ΔΕΠΑ ή του ΔΕΣΦΑ σε ένα ελληνο-ευρωπαϊκό ή ελληνο-ρωσικό consortium ή η αγορά του 35,5% των ΕΛΠΕ από μια ελληνο-αραβική κοινοπραξία αποτελούν απολύτως βιώσιμες επιλογές που θα διασφαλίσουν τη διατήρηση ενός μεγάλου μέρους της ενεργειακής μας βιομηχανίας σε Ελληνικές εταιρίες, που θα φορολογηθούν στην Ελλάδα και μπορούν να επενδύσουν στην Ελλάδα.¹¹⁷

Στον τομέα της οικονομικής διπλωματίας το Υπουργείο Εξωτερικών έχει δραστηριοποιηθεί σημαντικά στον τομέα της ενέργειας, της προσέλκυσης επενδύσεων από την Μέση Ανατολή στην Ελλάδα και την προώθηση των ελληνικών εξαγωγών στην Μέση Ανατολή. Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες και πιο εντατικές προσπάθειες.

Η προσέγγιση της Ελλάδας από την πλευρά των Ισραηλινών υπήρξε αποτέλεσμα της διατάραξης των σχέσεων του Ισραήλ με την παραδοσιακά σύμμαχο του Τουρκία, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να καλείται να διαδραματίσει μαζί με τη

¹¹⁷ Τσακίρης, Θ., «Η Ενεργειακή Διάσταση της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής: Από τη Διπλωματία των Αγωγών στην Παραγωγή Υδρογονανθράκων», *ΕΙΛΑΜΕΠ*, No. 21, Νοέμβριος, 2012, σελ. 10-11

Λευκωσία σημαντικό ρόλο στα ενεργειακά, βάσει της επικείμενης εκμετάλλευσης κάποιων από τα υπάρχοντα κοιτάσματα, αλλά και την διαμόρφωση ενός θαλάσσιου διαδρόμου μεταφοράς ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο. Τα δυναμικά οικονομικά και στρατηγικά κέρδη είναι πολλά, αλλά βασική προϋπόθεση για την βιωσιμότητα της ελληνο-ισραηλινής συνεργασίας είναι η ισορροπημένη στάση της Ελλάδας έναντι του αραβικού κόσμου.¹¹⁸

Παρόμοια επιτυχής προσέγγιση στον ενεργειακό τομέα ήταν αυτή που πραγματοποιήθηκε στο Αζερμπαϊτζάν, με το οποίο, ελήφθησαν σημαντικές αποφάσεις για συνεργασία στον τομέα της ενέργειας. Οι σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Αζερμπαϊτζάν ενισχύθηκαν, μετά την επίτευξη συμφωνιών κατά το έτος 2013, σχετικά με τη συμμετοχή της εταιρείας SOCAR κατά 67% στη ΔΕΣΦΑ, καθώς και την επιλογή του αγωγού TAP, προκειμένου να μεταφέρει το αζέρικο αέριο, μέσω της χώρας μας στην Ευρώπη.¹¹⁹ Βάσει των παραπάνω συμφωνιών, οι δύο παραπάνω χώρες αποτελούν στρατηγικούς συμμάχους στον τομέα της ενεργειακής ασφάλειας, καθώς η Ελλάδα αποτελεί την πρώτη χώρα στην Ε.Ε., που θα μεταφέρει αζέρικο αέριο στην Ευρώπη.

¹¹⁸ Βενέτης, Ευ., «Η Ελληνική Διπλωματία και η Αραβο-Ισραηλινή Διένεξη», ΕΛΙΑΜΕΠ, No. 20, Νοέμβριος 2012, σελ. 9-14

¹¹⁹ Rahman Mustafayev R., «Azerbaijani-Hellenic Relations in 2013: Opening New Horizons for Bilateral Cooperation» Middle East Mediterranean, *ELIAMEP*, Report, September-December 2013 4/2, pp.5-8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ Ν.Α. ΜΕΣΟΓΕΙΟ

4.1. Ανακαλύψεις κοιτασμάτων σε Κύπρο και Ισραήλ

Η ανατολική Μεσόγειος αποτελεί μια περιοχή με πολύπλευρη σημασία και πληθώρα από ιδιαιτερότητες, που από το 2010 και έπειτα, η ενέργεια πρωτοστατεί και έχει αναδειχθεί σε κυρίαρχο ζήτημα. Η ανακαλύψεις σημαντικών ποσοτήτων φυσικού αερίου στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ, καθώς και οι εκτιμήσεις, για την ύπαρξη ακόμη μεγαλύτερων ποσοτήτων υδρογονανθράκων στο υπέδαφος του πυθμένα της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, αναμένεται να ωθήσουν τα κράτη της περιοχής, καθώς και διεθνείς ισχυρούς δρώντες να συμμετάσχουν στο ενεργειακό γίγνεσθαι της περιοχής τα επόμενα χρόνια. Με άλλα λόγια, οι πρόσφατες ανακαλύψεις υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο θα αναβαθμίσουν το γεωπολιτικό ενδιαφέρον της περιοχής, και ενδεχομένως την αναδείξουν σε ένα από τα πιο νευραλγικά σημεία του πλανήτη τα επόμενα χρόνια.¹²⁰

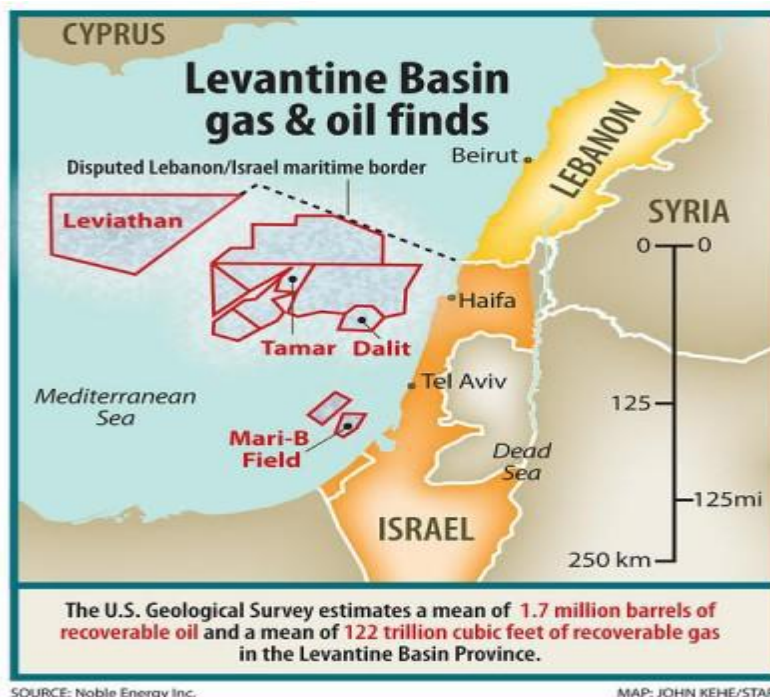
Τον πρώτο λόγο στις ενεργειακές εξελίξεις της περιοχής, διαθέτουν το Ισραήλ και η Κύπρος, στα θαλάσσια σύνορα των οποίων ανακαλύφθηκε το μεγαλύτερο κοίτασμα που ανακαλύφθηκε τα τελευταία δέκα χρόνια παγκοσμίως, το ΛΕΒΙΑΘΑΝ. Η περιεκτικότητα αυτού σε φυσικό αέριο ανέρχεται σε 0,5 τρις μ³, που ισοδυναμεί με τις σημερινές ανάγκες της Ελλάδας σε φυσικό αέριο για τα επόμενα εκατό χρόνια. Τα συνολικά απολήψιμα αποθέματα φυσικού αερίου της περιοχής, καθώς και αυτά που υπολογίζονται ως απολήψιμα αποθέματα, βάσει σεισμικών ερευνών ανέρχονται σε 2 τρις μ³, ενώ η περιοχή ανάμεσα σε Κρήτη, Κύπρο και Αίγυπτο πιθανώς διαθέτει απολήψιμα αποθέματα φυσικού αερίου, μεγέθους 15 τρις μ³.¹²¹

Επίσης, το Ισραήλ διαθέτει αξιόλογες ποσότητες φυσικού αερίου, που εντοπίστηκαν και στο κοίτασμα Ταμάρ το 2009 της τάξεως των 0,25 τρις μ³ και στο Τανίν το Φεβρουάριο του 2012. Επίσης, ανακαλύφθηκε φυσικό αέριο στο κυπριακό Οικόπεδο 12 ή «Αφροδίτη» για την Κύπρο που υπολογίζεται γύρω στα 0,2 τρις μ³, ποσότητα που αποτελεί την τρίτη μεγαλύτερη ανακαλυφθείσα στην περιοχή.

Έτσι, τα δύο, αυτά, κράτη, τα οποία κατέχουν αξιοσημείωτες ποσότητες φυσικού αερίου θα πρέπει να υιοθετήσουν μια πολιτική εξαγωγών ορισμένης ποσότητας του φυσικού τους αερίου και τον προσανατολισμό αυτών προς την Ευρώπη ή την Ασία.

¹²⁰ Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ε., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», Ινστιτούτο Διεθνών Σχάσεων, Αθήνα, 2012, σελ. 9

¹²¹ Τσάλτας Γρ. Ι., «Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος. Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευση Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Φυσικών Πόρων», Εκδ.Ι.Σιδέρης, Αθήνα 2014, σελ. 173

Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ελ., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», Ινστιτούτο Διεθνών Σχάσεων, Αθήνα, 2012, σελ.27

Πρώτα από όλα όμως θα πρέπει να σημειωθεί ότι τόσο η Κύπρος, όσο και το Ισραήλ είναι ενεργειακά εξαρτημένα κράτη, με την ενεργειακή εξάρτηση της Κύπρου να προσεγγίζει το 100%, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το 2009. Συνεπώς, ορισμένη ποσότητα φυσικού αερίου σίγουρα θα διατηρείται για την κάλυψη των εθνικών αναγκών, καθώς προτεραιότητα της ενεργειακής πολιτικής τόσο της Κύπρου όσο και του Ισραήλ είναι η ασφάλεια του ανεφοδιασμού.

Αν το Ισραήλ προχωρήσει σε εξαγωγή μέρους των αποθεμάτων του, η Ιορδανία και η Παλαιστίνη συγκεντρώνουν τις περισσότερες πιθανότητες, γιατί έτσι εκτιμάται ότι θα ενισχυθεί η επιρροή του στις τοπικές οικονομίες. Όμως, οι Ισραηλινοί ενδιαφέρονται και για την προοπτική εξαγωγής στην Ευρώπη, καθώς αυτή θα έχει πολλαπλασιαστικά θετικά αποτελέσματα.¹²²

Από την πλευρά της η Κύπρος επωφελείται με διάφορους τρόπους αν αποφασίσει να εξάγει φυσικό αέριο, τόσο σε οικονομικό επίπεδο, αλλά και σε περιβαλλοντικό, καθώς η σταδιακή αντικατάσταση του πετρελαίου από το φυσικό αέριο θα λειτουργήσει ευεργετικά για το περιβάλλον και θα συμβάλλει στην επίτευξη των ευρωπαϊκών περιβαλλοντικών στόχων της Κύπρου.

Οι συνέργειες στις εξαγωγές, μεταξύ των χωρών που διαθέτουν φυσικό αέριο, θα είχε αμοιβαία οφέλη για όλα τα κράτη της περιοχής για διάφορους λόγους. Πρώτα από όλα θα ρυθμίζονταν οι διαφορές που προκύπτουν αναφορικά με την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών μεταξύ τους, καθώς οι χώρες της Α. Μεσογείου ενδέχεται να αντιμετωπίσουν τις διαφορές τους, είτε επιταχύνοντας τις διαδικασίες νομικο-πολιτικής επίλυσής τους, είτε προκρίνοντας τη δημιουργία συνεργιών και

¹²² Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ελ., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», Ινστιτούτο Διεθνών Σχάσεων, Αθήνα, 2012, σελ. 57-62

συνεργασιών, αναφορικά με την κοινή εκμετάλλευση συγκεκριμένων διαφιλονικούμενων κοιτασμάτων, αλλά και περιοχών, όπως ήδη συμβαίνει με το Ισραήλ και την Κύπρο, ενώ πιθανολογείται να συμβεί και μεταξύ της Κύπρου και της Ελλάδας, του Λιβάνου, αλλά και της Αιγύπτου.¹²³

Δεύτερον, θα διασφάλιζαν τη μεγαλύτερη δυνατή ποσότητα αερίου προς εξαγωγή, αναβαθμίζοντας το ρόλο της Ανατολικής Μεσογείου στον ενεργειακό χάρτη και αυξάνοντας την ισχύ όλων των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου μεμονωμένα και στο σύνολό τους, αλλά και τη δυνατότητα εξαγωγών για τους μικρότερους παραγωγούς, που δεν θα είχαν τη δυνατότητα να εξάγουν, καθότι το κόστος θα ήταν πολύ μεγάλο σε σχέση με το όφελος για μια τέτοια επένδυση.

Η ανάπτυξη μιας σχέσης συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ, θεμελιώνεται στη βάση του αμοιβαίου συμφέροντος, ενώ παράλληλα θα πρέπει να επιδιωχθεί και η συνεργασία στον ενεργειακό τομέα και με άλλα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου, μεταξύ των οποίων και μουσουλμανικών/αραβικών, ώστε να προαχθεί η ανάπτυξη του συνόλου της περιοχής και να αποφευχθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας αντιπαραθέσεων. Άλλωστε, η συνεργασία των παραπάνω χωρών θα συμβάλλει στην αύξηση της ισχύς τους και στη διεύρυνση της υποστήριξης που θα είχαν, π.χ. στο θέμα της οριοθέτησης των θαλασσιών ζωνών στην περιοχή.

Τα πλεονεκτήματα για τα κράτη εξαγωγείς θα είναι πολλαπλά, καθώς πρόκειται να αυξήσουν σημαντικά τόσο τα έσοδά τους, όσο και την ισχύ τους γενικότερα. Ειδικότερα, θα αυξηθούν οι επενδύσεις, θα μειώσει το κόστος της εξόρυξης, καθιστώντας βιώσιμη την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, θα αυξηθεί η διεθνής κινητικότητα και το ενδιαφέρον προς τις χώρες της περιοχής, ενώ θα αυξηθεί η τεχνογνωσία και η υλικοτεχνική υποδομή, που θα δώσει ώθηση και στην εσωτερική αγορά. Οι εξαγωγές θα συμβάλλουν, επίσης, στη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών, στην αύξηση της εισροής συναλλάγματος, στη ρευστοποίηση χρήματος, ακόμα και στην οικονομική εξυγίανση του κάθε κράτους. Τέλος, η συνεργασία μεταξύ των κρατών της περιοχής θα εξασφαλίσει περιφερειακή σταθερότητα, που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέλκυση επενδύσεων.

Αντίθετα, σε περίπτωση που ένα κράτος επιλέξει να κατευθύνει τους φυσικούς του πόρους μόνο προς την εσωτερική αγορά, με σκοπό την διασφάλιση των αποθεμάτων του, αυξάνεται ο κίνδυνος απομόνωσης και αποδυνάμωσης του σε περιφερειακό επίπεδο.

Στην περίπτωση που το Ισραήλ και η Κύπρος αποφασίσουν να εξάγουν ποσότητες φυσικού αερίου θα πρέπει να επιλέξουν τον προορισμό των εξαγωγών με κύριες επιλογές την Ευρώπη και την Ασία, η καθεμία από τις οποίες παρουσιάζει διάφορα πλεονεκτήματα και περιορισμούς.

Όσον αφορά την Ε.Ε., έχει διαμορφωθεί ένα νομικό πλαίσιο, που δημιουργεί, πρόσφορο έδαφος για την είσοδο νέων δρώντων στην ευρωπαϊκή ενεργειακή αγορά.¹²⁴ Δεδομένου ότι η πλειοψηφία των κρατών μελών δε διαθέτουν επαρκείς ενεργειακούς πόρους, εξαρτώμενα σε μεγάλο βαθμό από τις ρωσικές εξαγωγές, τα ζητήματα της ενεργειακής εξάρτησης και της σχετικής μείωσης της από το ρωσικό

¹²³ Ο.π., σελ. 53

¹²⁴ Ο.π., σελ. 64-72

αέριο και πετρέλαιο κυριάρχησαν στην ατζέντα της Ε.Ε τελευταίως, η οποία με τη Συνθήκη της Λισαβόνας¹²⁵ δίνει έμφαση στην ενεργειακή ασφάλεια, υιοθετώντας πολιτικές, όπως η διαφοροποίηση των προμηθευτών, η δημιουργία καλύτερου δικτύου διασύνδεσης, ο διαχωρισμός της διαχείρισης δικτύων παραγωγής και διανομής φυσικού αερίου και πετρελαίου κλπ. Άλλωστε, εδώ και μία δεκαετία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί την ανάπτυξη του Νότιου Διαδρόμου, τόσο για την εξασφάλιση της διοχέτευσης φυσικού αερίου από την Κασπία, αλλά και από άλλες πηγές, προκειμένου να ενισχύσει την ενεργειακή της ασφάλεια.¹²⁶

Μάλιστα, στο πλαίσιο αυτό, ο κοινοτικός προϋπολογισμός πρόκειται να συμβάλλει στη χρηματοδότηση των μεγάλων αυτών έργων υποδομής, με σχετικές δράσεις, οι οποίες εντάσσονται στη χρηματοδοτική ενότητα «Συνδέοντας την Ευρώπη», που σύμφωνα με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο προϋπολογισμός τους θα φθάσει τα 5,1 δισεκατομμύρια ευρώ. Το ιδιαίτερα υψηλό κόστος των συγκεκριμένων επενδύσεων, αλλά και ο χαρακτήρας τους προϋποθέτουν διεθνική συνεργασία και διακρατικές ενέργειες και όχι μεμονωμένες, αυτοτελείς εθνικές ή διεθνικές δράσεις, προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη και ευκολότερη πρόσβαση όλων στην ενιαία αγορά και τα πλεονεκτήματά της.

Οι υποδομές που αφορούν ιδιαίτερα την Ελλάδα στον τομέα της ενέργειας είναι η διασύνδεση Βορρά-Νότου στην Κεντρική-ανατολική και Νότια-ανατολική Ευρώπη με ηλεκτρική ενέργεια και φυσικό αέριο, καθώς και ο Νότιος Διάδρομος Αερίου, η χρηματοδότηση των οποίων αναμένεται να έχει θετικές συνέπειες για τη χώρα μας.¹²⁷

Στην περίπτωση της διασύνδεσης με την Ευρώπη, η δημιουργία αγωγού που θα συνδέει την Ανατολική Μεσόγειο με την Ελλάδα είναι μια προοπτική, κατά την οποία φαίνεται να αντιμετωπίζονται πληθώρα κινδύνων, που εδράζονται στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και σχετίζονται με τη μεταφορά αερίου σε υγροποιημένη μορφή, μέσω τάνκερ. Παράλληλα, δημιουργείται η προοπτική μεταφοράς μεγαλύτερου όγκου αερίου στους εισαγωγείς, με μεγαλύτερη ασφάλεια και μικρότερο κόστος, για όλα τα μέρη.

Η μεταφορά είτε πραγματοποιηθεί μέσω αγωγού, είτε με την κατασκευή τερματικών σταθμών υγροποίησης, συνεπάγεται υψηλό κόστος και απαιτεί επενδυτές με μεγάλα κεφάλαια, εξειδικευμένη τεχνογνωσία και τεχνολογία. Προϋπόθεση όμως για οποιαδήποτε επένδυση είναι η εξασφάλιση χαμηλού ρίσκου και κατάλληλου πολιτικού πλαισίου, οι οποίες απουσιάζουν από την Ανατολική Μεσόγειο, καθώς για παράδειγμα η πολιτική κατάσταση σε Κύπρο και Ισραήλ είναι αβέβαιη, όπως και η οικονομική κατάσταση της Κύπρου. Συνεπώς, είναι απαραίτητη η πολιτική

¹²⁵ Συνθήκη της Λισαβόνας, Άρθρο 194, 13 Δεκεμβρίου 2007, διαθέσιμο στο : http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2010.083.01.0001.01.ELL

¹²⁶ Stambolis, C., «Energy Cooperation and Long term Planning: The Pivotal Role of Greece in Azerbaijan's Gas Exports Outreach to Europe» Middle East Mediterranean, Eliamper, September-December 2013, pp. 12

¹²⁷ Μήτσιου, Αχ., Οι πολιτικές που χρηματοδοτούνται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό και η ελληνική οικονομία, ΕΛΙΑΜΕΠ, *Μελέτη κατ' ανάθεση από την Τράπεζα της Ελλάδος* Τελική Έκθεση: Δεκέμβριος 2013-Μάρτιος 2014, σελ. 139

υποστήριξη από έναν ισχυρό δρώντα, που να εγγυάται την ασφάλεια στην περιοχή, όπως για παράδειγμα την ΕΕ και κατ' επέκταση τις χώρες της Δύσης.¹²⁸

4.2.Η ευρωπαϊκή ενεργειακή ασφάλεια και η επιλογή της Ελλάδας ως διαμετακομιστή

Με τον όρο «Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Ασφάλεια» θα μπορούσε να περιγραφεί το σύνολο των πολιτικών και νομικών ενεργειών της Ε.Ε, που σκοπεύουν στην εξασφάλιση της απρόσκοπτης τροφοδοσίας της Ένωσης με τους απαραίτητους, για τις βασικές ανάγκες της, ενεργειακούς πόρους αποσκοπώντας στην καταπολέμηση δημιουργίας μονοπωλίων ή και ολιγοπωλίων ή την ελάττωση της επιρροής των ήδη δημιουργηθέντων επί των ενεργειακών εισαγωγών της Ένωσης (όπως για παράδειγμα η περίπτωση της Ρωσίας). Σε ότι αφορά το φυσικό αέριο, η Ε.Ε επιδιώκει την ενεργειακή της ασφάλεια, βάσει των πολιτικών της διαφοροποίησης των προμηθευτών της και της διαφοροποίησης των διαμετακομιστών φυσικού αερίου προς την αγορά της.¹²⁹

Η εξάρτηση ορισμένων κρατών – μελών προσεγγίζει το 100% ενώ για το σύνολο της Ε.Ε., σύμφωνα με τη Eurostat φθάνει το 64,2% για το φυσικό αέριο και 83,5% για το πετρέλαιο, καθιστώντας τις ευρωπαϊκές χώρες ευάλωτες στα ρωσικά συμφέροντα. Συνεπώς, τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου μπορούν σε ένα βαθμό να συμβάλλουν στην ευρωπαϊκή ενεργειακή ασφάλεια, καθιστώντας τη Ρωσία τον κύριο, αλλά όχι αποκλειστικό προμηθευτή ενέργειας της Ευρώπης, αποτρέποντας μια πιθανή διακοπή της παροχής ενέργειας από τη Ρωσία.¹³⁰

Βέβαια, η οικονομικότερη επιλογή διασύνδεσης με την Ευρώπη με αγωγό θα ήταν για τις χώρες της Αν. Μεσογείου μέσω Τουρκίας, που όμως, οι κακές πολιτικές σχέσεις της με την Κύπρο, όσο και η διάρρηξη των σχέσεών της με το Ισραήλ αποτελούν για την ώρα εμπόδια.

Συνεπώς, απομένει η επιλογή της Ελλάδας ως διαμετακομιστή, η οποία θα λειτουργούσε σταθεροποιητικά, εγγυώμενη ασφάλεια και προβλεψιμότητα, τόσο στους Ευρωπαίους εταίρους, όσο και στα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου, αποτελώντας μια επένδυση χαμηλού ρίσκου που συγκεντρώνει για την Ε.Ε. όλες τις προϋποθέσεις, περί διαφοροποίησης της πηγής και της διαδρομής. Άλλωστε, στόχος και σημαντικό πλεονέκτημα για την Ευρώπη στην περίπτωση διασύνδεσής της με την Ανατολική Μεσόγειο είναι να μην παρεμβάλλονται πολλά και διαφορετικά νομικά καθεστώτα, καθώς και η αποφυγή μη κρατών-μελών ως διαμετακομιστών.

Από την πλευρά του το Ισραήλ αντιμετωπίζει τη προσέγγιση της Ε.Ε μέσω Κύπρου και Ελλάδας ως την επικρατέστερη λύση, εξαιτίας των διαταραγμένων σχέσεών του με την Τουρκία και των εχθρικών σχέσεων με τους βόρειους γείτονές του, χωρίς ωστόσο να εξασφαλίζεται ότι δε θα προκύψει μελλοντικά κάποια ανατροπή.

Η Κύπρος προωθεί το διαμετακομιστικό ρόλο της Ελλάδας, ενώ οι στενές σχέσεις των δύο κρατών εγγυώνται την ομαλότητα και τη σταθερότητα που θα

¹²⁸ Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ε., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», *Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα, 2012, σελ. 97-99

¹²⁹ Ο.π., σελ. 12

¹³⁰ Ο.π., σελ. 102-105

διέπουν τη μελλοντική τους συνεργασία στον ενεργειακό τομέα, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι θα προκύψει σίγουρα μια συνεργασία μεταξύ των δύο κρατών.

Επίσης, η Ελλάδα και η Κύπρος αντιμετωπίζονται από το Ισραήλ ως ένας αξιόπιστος διαμεσολαβητής, σε σχέση με τα μουσουλμανικά/αραβικά κράτη, ο οποίος θα συμβάλλει στην αποκλιμάκωση των σχέσεων και σε συνομιλίες με κράτη και οργανώσεις, που οι σχέσεις είναι τεταμένες. Δεδομένου ότι πρόκειται για τις τρεις πλέον αναπτυγμένες δημοκρατίες της περιοχής, οι συνεννοήσεις μεταξύ τους καθίστανται ευκολότερες και αποδοτικότερες όταν ασφαλώς εξυπηρετούνται εξίσου τα συμφέροντά τους.¹³¹

Η διοχέτευση του φυσικού αερίου στην Ευρώπη δύναται να πραγματοποιηθεί με διάφορους τρόπους. Ο πρώτος είναι μέσω υποθαλάσσιου αγωγού που μπορεί να έχει ένα, δύο ή τρία μέρη ή να είναι και διπλός και να έχει και αντίστροφη ροή, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα ανατροφοδότησης της Αν. Μεσογείου. Μάλιστα, στην περίπτωση, που υπάρξει διασύνδεση με τον αγωγό ITGI θα μπορούσε να έρθει φυσικό αέριο στην Ανατολική Μεσόγειο με αντίστροφη ροή από την Αλγερία.

Συγκεκριμένα, ο αγωγός θα μπορούσε να συνδέει τις πηγές με την Κύπρο, την Κύπρο με την Ανατολική Κρήτη και την τελευταία με την ελληνική ενδοχώρα. Αντίστοιχα, θα μπορούσε να ξεκινά η διαδρομή από το Ισραήλ, ώστε να μεταφέρει και το ισραηλινό αέριο. Αλώστε, το Ισραήλ με την Κύπρο μπορούν, επίσης, να συνδεθούν μεταξύ τους με υποθαλάσσιο αγωγό. Από την Πελοπόννησο, τώρα, το αέριο θα μπορούσε να διανέμεται στη Δυτική Ευρώπη και τα Βαλκάνια μέσω Ιταλίας (IGI) και Βουλγαρίας (IGB) αντίστοιχα.

Ο δεύτερος τρόπος μεταφοράς φυσικού αερίου είναι μέσω τάνκερ. Αυτό προϋποθέτει τη δημιουργία τερματικών σταθμών υγροποίησης και αφυγροποίησης φυσικού αερίου, τόσο στις χώρες παραγωγής, όσο και στις χώρες υποδοχής, καθώς και τα απαραίτητα κεφάλαια από κάθε ενδιαφερόμενο μέρος για την κατασκευή των τερματικών σταθμών. Το Ισραήλ και η Κύπρος δύνανται, επίσης, να διασυνδεθούν μεταξύ τους είτε με αγωγό είτε μέσω τάνκερ κατασκευάζοντας σταθμούς LNG.

Όσον αφορά το LNG, τα δεξαμενόπλοια μεταφοράς είναι ευαίσθητα στις καιρικές συνθήκες και στις τιμές της αγοράς, αλλά κυρίως σε επιθέσεις, που στόχο έχουν να πλήξουν τον ανεφοδιασμό του παραλήπτη επιδρώντας στην τελική τιμή του προϊόντος, ξεπερνώντας το κόστος κατασκευής του υποθαλάσσιου αγωγού.¹³² Επίσης, σημαντική είναι η ανάγκη χρηματοδότησης για την κάλυψη του κόστους της κατασκευής των αναγκαίων υποδομών LNG και της μεταφοράς του.

Παρόλα αυτά η Κύπρος έχει λάβει σε κυβερνητικό επίπεδο την απόφαση να προχωρήσει με την κατασκευή τερματικού σταθμού LNG, ως την καλύτερη επιλογή για τη διοχέτευση του φυσικού αερίου της Κύπρου, σε σχέση με τη διοχέτευσή του στον τουρκικό αγωγό ή με υποθαλάσσιο αγωγό στην Ελλάδα και από εκεί στην ευρωπαϊκή αγορά. Το τερματικό υγροποίησης στο Βασιλικό υπολογίζεται ότι θα έχει συνολικό κόστος 10 δισεκατομμύρια δολάρια, από τα οποία μόνο το 50% θα βαρύνει την Κύπρο. Αν και εκτιμάται 30% ακριβότερο έναντι του αντίστοιχου τουρκοκυπριακού αγωγού, η Κύπρος θεωρεί ότι δεν υπάρχει κανένα απολύτως ρίσκο

¹³¹ Ο.π., σελ. 109-116

¹³² Ο.π., σελ. 88-90

διαμετακόμισης ενώ δίνει πρόσβαση σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό εναλλακτικών αγορών και αγοραστών.¹³³

Στην περίπτωση του υποθαλάσσιου αγωγού μεταξύ Κύπρου ή και Ισραήλ και Ανατολικής Κρήτης, η ύπαρξη του αποτελεί έναν ασφαλή και ανεμπόδιο τρόπο μεταφοράς ενέργειας στην Ευρώπη, καθώς τα μακροχρόνια συμβόλαια, μεταξύ αγοραστή και προμηθευτή, προσδίδουν σημαντική σταθερότητα στις σχέσεις τους.

Από κατασκευαστικής απόψεως, το βάθος δεν είναι μεγαλύτερο από 3000 μέτρα και το μήκος δεν αποτελεί εμπόδιο, ενώ οι ιδιαιτερότητες του υπεδάφους όπως κοντά στην Κρήτη, καθώς και οι χαμηλές θερμοκρασίες κατά την άφιξη του αερίου, μπορούν και αυτά να αντιμετωπιστούν και δεν συνιστούν αξεπέραστο εμπόδιο για την κατασκευή του αγωγού. Συνεπώς, η υλοποίηση του παραπάνω σεναρίου είναι εφικτή. Τέλος, το κόστος για τη διασύνδεση της Ανατολικής Μεσογείου με την Ελλάδα είναι, σαφώς μικρότερο από εκείνο της διασύνδεσής της απευθείας με την Ιταλία, με οποιονδήποτε τρόπο.¹³⁴

Ιδανικά για τα συμφέροντα της Ελλάδας το φυσικό αέριο θα μπορούσε να μεταφερθεί, μέσω υποθαλάσσιου αγωγού, που θα διέρχεται από την Ελλάδα. Η κατασκευή του αποτελεί έναν βιώσιμο σχεδιασμό, που μπορεί να χαρακτηριστεί, τόσο από οικονομικής, όσο και από απόψεως ασφάλειας ως η πιο συμφέρουσα επιλογή. Παράλληλα, η δυνατότητα δημιουργίας αγωγού αντίστροφης ροής είναι κρίσιμη για την ασφάλεια τροφοδοσίας, τόσο της Ευρώπης, όσο και της Ανατολικής Μεσογείου.

Χάρτης 20

Η Διασύνδεση των Πηγών της Ανατολικής Μεσογείου με την Ευρώπη μέσω Ελλάδος

Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ε., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», *Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα, 2012, σελ. 86

Η Ελλάδα, άλλωστε αποτελεί έναν αξιόπιστο διαμετακομιστή, αλλά και την ασφαλέστερη δίοδο για το φυσικό αέριο της Ανατολικής Μεσογείου προς την

¹³³ Τσακίρης, Θ., «Πόσο πραγματικά ανταγωνιστικός είναι ένας αγωγός Κύπρου-Τουρκίας;» *Eliamep Briefing Notes 7*, Φεβρουάριος 2013, σελ. 3

¹³⁴ Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ε., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», *Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα, 2012, σελ. 89

ευρωπαϊκή αγορά.¹³⁵ Μάλιστα, οι πιθανότητες η χώρα μας να αναδειχθεί σε διαμετακομιστικό κόμβο του φυσικού αερίου της Ανατολικής Μεσογείου ενισχύονται και από την απόρριψη του ITGI από την Κοινοπραξία του Shah Deniz, η οποία για τη μεταφορά του αζέρικου φυσικού αερίου μέσω του νότιου ευρωπαϊκού ενεργειακού διαδρόμου, πρόκρινε τον TransAdriaticPipeline (TAP) έναντι του ITGI. Αυτό ουσιαστικά ανοίγει το δρόμο στην προοπτική το υπό κατασκευή δίκτυο του ITGI και ο διασυνδεδετήριος υποθαλάσσιος αγωγός Ελλάδας-Ιταλίας να χρησιμοποιηθεί για την μεταφορά αερίου της Ανατολικής Μεσογείου στην ιταλική αγορά.¹³⁶

Η κατασκευή, ειδικά του αγωγού TAP, καθιστά τη χώρα μας το σημείο εισόδου για μία νέα πηγή και οδό προμήθειας φυσικού αερίου για την Ευρώπη, καθώς πρόκειται για ένα μεγάλο διεθνή αγωγό που θα ενώσει την Κασπία και το Αζερμπαϊτζάν με την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Ελλάδος. Η υλοποίηση του νέου ελληνο-βουλγαρικού αγωγού IGB δημιουργεί έναν απαραίτητο δίαυλο τροφοδοσίας στα Βαλκάνια αποτελώντας το πρώτο βήμα διασύνδεσης των Βαλκανίων μέσω Ελλάδος.

Χάρτης 21
Το σύστημα αγωγών ITGI & IGB

IENE, «Δυνατότητες Προμήθειας Φυσικού Αερίου στην Ευρώπη, ο Νότιος Διάδρομος και ο ρόλος της Ελλάδας», Εκτενής Περίληψη, *Μελέτη IENE (M 10)*, Αθήνα, Ιανουάριος 2012, σελ. 17

Ταυτόχρονα με την αναβάθμιση της χωρητικότητας του σημαντικότερου τερματικού σταθμού υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) στην περιοχή της Ρεβυθούσας με την κατασκευή της τρίτης δεξαμενής, ενισχύεται ακόμη περισσότερο η ενεργειακή θωράκιση της περιοχής, ενώ σχεδιάζονται ακόμη ένα ή δύο LNG terminals στη Βόρεια Ελλάδα.

¹³⁵ Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ε., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», *Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα, 2012, σελ. 6-7

¹³⁶ Ο.π., σελ. 41

Επίσης, η αξιοποίηση των νέων πηγών προμήθειας, καθιστά ακόμη μεγαλύτερες τις προοπτικές που διανοίγονται για το μέλλον. Συγκεκριμένα, ο σχεδιασμός του TAP προβλέπει την δυνατότητα επαύξησης των ποσοτήτων που μπορεί να μεταφέρει, για την μελλοντική περαιτέρω αξιοποίηση των μεγάλων κοιτασμάτων φυσικού αερίου της Κασπίας και της Μέσης Ανατολής.

4.3.Η Ελλάδα ως ενεργειακός κόμβος

Η ανακάλυψη νέων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην ευρύτερη περιοχή, όπως φυσικά στην Κύπρο και το Ισραήλ, σε συνδυασμό με τις έρευνες που ξεκινούν στη χώρα μας, αποδίδουν τα πρώτα ενθαρρυντικά αποτελέσματα, τα οποία στα επόμενα χρόνια μπορεί να ενισχύσουν το ρόλο της Ανατολικής Μεσογείου ως μια απόλυτα σημαντική αναδυόμενη πηγή προμήθειας για την Ευρώπη.¹³⁷

Σύμφωνα με δηλώσεις της ελληνικής κυβέρνησης, η χώρα μας έχει ως στρατηγικό στόχο τη μετατροπή της σε ενεργειακό κόμβο, προωθώντας την περιφερειακή συνεργασία και διευκολύνοντας τη ροή του φυσικού αερίου της Μεσογείου προς την Ευρώπη, ενισχύοντας την ενεργειακή ασφάλεια. Ενθαρρυντική προς αυτήν την κατεύθυνση είναι η απόφαση της Επιτροπής για την προώθηση εκτός του TAP, του Ελληνο-βουλγαρικού αγωγού IGB, τα οποία, θα συνδέουν την ανατολική Μεσόγειο με την Ευρώπη, ως έργα Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος.

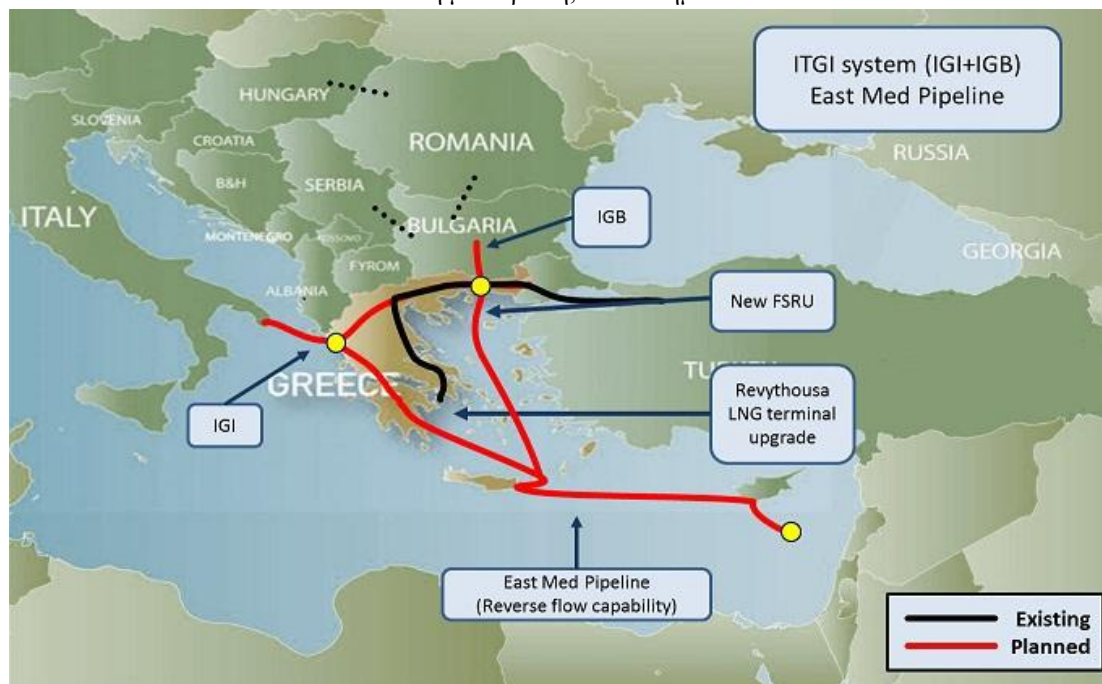
Η προοπτική κατασκευής του τερματικού σταθμού LNG του Βασιλικού της Κύπρου, θα επιτρέπει στο φυσικό αέριο να φτάνει σε όλες τις αγορές παγκοσμίως. Η Ελλάδα, με έναν από τους μεγαλύτερους στόλους στον κόσμο, θα έπαιζε πολύ σημαντικό ρόλο στη μεταφορά του LNG σε όλη την Ευρώπη και ευρύτερα.

Η προοπτική του αγωγού EastMed που προωθεί η ΔΕΠΑ και το Κυπριακό Υπουργείο Ενέργειας, αποτελεί, σύμφωνα με σχετικές μελέτες ένα τεχνικά βιώσιμο έργο, που θα προσέφερε τις πλέον εμπορικά ανταγωνιστικές χρεώσεις μεταφοράς περίπου κατά ένα τρίτο χαμηλότερες από εκείνες που αφορούν το LNG. Ο παραπάνω αγωγός συμβάλλει με μοναδικό τρόπο στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης. Η όδυσή του από τα παράκτια κοιτάσματα της Κύπρου στην Ελλάδα, προσφέρει μια καινούρια διαδρομή για τη μεταφορά φυσικού αερίου, επιπλέον της υφιστάμενης όδευσης από την Κασπία. Με συνέργειες, όπως ο διασυνδεδημένος αγωγός «Ποσειδών» IGI, συνδέει την Ανατολική Μεσόγειο με την Ιταλία και ευρύτερα.¹³⁸

¹³⁷ Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, Ομιλία Υφυπουργού ΠΕΚΑ Μάκη Παπαγεωργίου στο Συνέδριο του Economist, Αθήνα, 10 Ιουλίου 2014, διαθέσιμο στο: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid\[524\]=3206&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid[524]=3206&language=el-GR)

¹³⁸ Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, Παρέμβαση Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη, κατά την Υπουργική Διάσκεψη στη Μάλτα με θέμα την Ασφάλεια Εφοδιασμού Φυσικού Αερίου και τον ρόλο της Μεσογείου, Αθήνα, 10 Ιουλίου 2014, διαθέσιμο στο: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid\[524\]=3212&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid[524]=3212&language=el-GR)

Χάρτης 22
Σύνδεση με Ευρώπη, το σύστημα ITGI

Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ελ., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», *Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα, 2012, σελ. 87

Όσον αφορά τον αγωγό TAP, οι εργασίες του οποίου έχουν ήδη ξεκινήσει, πρόκειται να συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, στην απόκτηση τεχνογνωσίας, που μελλοντικά θα είναι χρήσιμη για την κατασκευή παρόμοιων έργων και κυρίως συνίσταται γεωπολιτική μας αναβάθμιση, καθώς δύναται να διασυνδέσει την Ελλάδα με την Νοτιοανατολική Ευρώπη ακόμη και με μέρος της Ανατολικής Ευρώπης, καθώς μέσω του εν εξελίξει αγωγού, IGB, ποσότητες από τον TAP, θα μπορούν να διατεθούν τόσο στη Βουλγαρία όσο και στην Ουγγαρία, με άξονα τη χώρα μας.

Χάρτης 23
Αγωγός TAP

http://pipelinesinternational.com/news/feed_completed_for_tap/080695/τελευταία_πρόσβαση_3-9-2014

Οι επικείμενες ανακαλύψεις νέων κοιτασμάτων, ειδικότερα στην Κύπρο, καθώς και η δραστηριοποίηση της Ελλάδας, αλλά εσχάτως και του Λιβάνου, προς την αναζήτηση νέων πηγών, που θα διευκολύνουν τη διαχείριση της οικονομικής της κρίσης, αποτελούν ενθαρρυντικούς παράγοντες για την ανάδειξη της ανατολικής Μεσογείου σε σημαντικό ενεργειακό παράγοντα.

Μία επιπλέον πτυχή της ενεργειακής μας πολιτικής είναι η δημιουργία αποθηκευτικών χώρων, οι οποίοι δύνανται να φιλοξενούν πλεονάζουσες ποσότητες, που θα μπορούν να διατίθενται -ειδικότερα σε περιόδους κρίσης- στις αγορές. Στα πλαίσια αυτά, θα πρέπει να διερευνήσουμε και τα περιθώρια μετεξέλιξης μας σε μεταπωλητή του προϊόντος, από τη στιγμή που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απαγορεύει τις συμφωνίες με τους προμηθευτές, λόγω δεσπόζουσας θέσης, γεγονός που μας δίνει τη δυνατότητα να εμπορευόμαστε φυσικό αέριο χωρίς να απαιτείται συνεννόηση με τον προμηθευτή.

Συνεπώς, οι ενεργειακές προοπτικές για τη χώρα μας απλώνονται από τη διαμετακόμιση, την αποθήκευση και τη μεταπώληση έως την παραγωγή υδρογονανθράκων, τον καθορισμό του ενεργειακού μείγματος και τη διεύρυνση των προμηθευτών.¹³⁹

4.4.Οφέλη για Ελλάδα, Κύπρο και Ισραήλ

Η Ελλάδα, είτε ως διαμετακομιστής, είτε ως παραγωγός αναμένεται να αντλήσει πληθώρα ωφελειών, καθώς θα ενταχθεί στον ενεργειακό χάρτη αυξάνοντας τη γεωπολιτική της σημασία, τόσο σε περιφερειακό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ε.Ε., με μεγαλύτερη δυνατότητα επιρροής σε αποφάσεις, που εξυπηρετούν τα εθνικά της συμφέροντα.

Σε περίπτωση που η Ελλάδα καταστεί έστω και μικρή παραγωγός, το ύψος των εσόδων, που αναμένεται να έχει σε προοπτική εικοσαετίας αγγίζει περίπου τα δέκα με δεκαπέντε δισεκατομμύρια ευρώ.¹⁴⁰ Παράλληλα, υπολογισμοί θα είναι το κέρδος σε αναπτυξιακούς όρους από την εισροή μεγάλων κεφαλαίων στη χώρα και την προσέλκυση επενδύσεων από το εξωτερικό, με τη μορφή των άμεσων ξένων επενδύσεων, κυρίως στον τομέα των υδρογονανθράκων, αλλά και σε συναφείς τομείς όπως οι κατασκευές, κ.α. Η άνθιση του ενεργειακού τομέα θα δημιουργήσει πολλές νέες θέσεις εργασίας και θα τονώσει την ανάπτυξη.

Επιπλέον, η αύξηση των εσόδων θα συμβάλλει στην βελτίωση του παραδοσιακά ελλειμματικού ισοζυγίου πληρωμών και πιθανώς στη μετατροπή του σε πλεονασματικό.

Πολύ σημαντικό είναι το γεγονός ότι στην περίπτωση που η Ελλάδα καταστεί παραγωγός χώρα, αλλά και αν αποτελέσει χώρα διαμετακομιστή, θα δύναται να επιτύχει μεγαλύτερη, αν όχι ολοκληρωτική ενεργειακή αυτάρκεια και συνεπώς, να εξοικονομήσει τους αντίστοιχους πόρους από τη μείωση των εισαγόμενων ενεργειακών προϊόντων, καθώς και της τιμής των εγχώριων ενεργειακών προϊόντων.

¹³⁹ Φύλης Κ., «Γεωπολιτικές Ευκαιρίες και Εσωτερικές Προκλήσεις», *Επίκαιρα Καθημερινής* Δεκέμβριος 2013

¹⁴⁰ Φύλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ε., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», *Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα, 2012, σελ. 117

Επίσης, θα καθιερωθεί η ευρεία χρήση του φυσικού αερίου, έναντι του πετρελαίου, στη βιομηχανία, αλλά και τον εμπορικό και οικιακό τομέα, με αποτέλεσμα τη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών, παρέχοντας παράλληλα τη δυνατότητα για σχετικές επενδύσεις (π.χ. συστήματα συμπαραγωγής, ενεργειακής απόδοσης κλπ).

Η άνοδος της βιομηχανίας πετρελαίου και φυσικού αερίου και τα έσοδα που θα προκύψουν από την αύξηση της παραγωγής του πετρελαίου και τις εξαγωγές φυσικού αερίου και της αποθήκευσης του, καθώς και από τη διέλευση των αγωγών, θα ενισχύσει την οικονομία της περιοχής. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την Ελλάδα και την Κύπρο, οι οποίες ανήκουν στην ευρωζώνη, και των οποίων οι οικονομίες έχουν πληγεί ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης.

Για τις τρεις χώρες, η δημιουργία ενός East Med ενεργειακού διαδρόμου, που θα συνδυάζει την υδροποίηση και την αποθήκευση του φυσικού αερίου, καθώς και εγκαταστάσεις αεριοποίησης και ένα υποβρύχιο αγωγό που συνδέει τα κοιτάσματα της λεκάνης του Λεβιάθαν προς την Ευρώπη, θα ενισχύσει σημαντικά την ενεργειακή τους ασφάλεια.¹⁴¹

4.5.Τι θα πρέπει να προσέξει η ελληνική πλευρά

Η Ελλάδα πρόκειται να αποκομίσει πολλαπλά οφέλη από τη συμμετοχή της στην εταιρική σχέση Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ και ως χώρα διαμετακόμισης του φυσικού αερίου των παραπάνω χωρών στην Ε.Ε., προκειμένου αυτή να οχυρώσει την ενεργειακή της ασφάλεια. Μάλιστα, τα οφέλη της χώρας μας θα πολλαπλασιαστούν, όταν καταστεί και η ίδια χώρα παραγωγής υδρογονανθράκων. Η Ε.Ε από την πλευρά της επιθυμεί τη συνεργασία αυτή με τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου και την Ελλάδα, καθώς επωφελείται και η ίδια με διάφορους τρόπους.

Ωστόσο, η συνεργασία αυτή, στον τομέα της διάθεσης του φυσικού αερίου από την Ανατολική Μεσόγειο προς την Ευρώπη, θα πρέπει να εξασφαλίζει εκτός από την πολιτική και οικονομική υποστήριξη τουλάχιστον της Ε.Ε, αντίστοιχη υποστήριξη από τις Η.Π.Α. με επιθυμητή την υποστήριξη και άλλων διεθνών δρώντων, όπως η Ρωσία και η Κίνα.

Η συνεργασία με το Ισραήλ και την Κύπρο, χωρίς την ευρωπαϊκή πολιτική υποστήριξη ή και κάποιου μουσουλμανικού/αραβικού κράτους, δεν επαρκεί για τη διασφάλιση της θέσης της χώρας και του ρόλου της, καθώς θα απουσίαζε η απαιτούμενη περιφερειακή σταθερότητα και πιθανώς να εκτιθόταν σε μελλοντικές απειλές και ανταγωνισμούς.¹⁴²

Η Ελλάδα θα πρέπει να κινητοποιηθεί και να οριοθετήσει την ΑΟΖ της στην περιοχή το ταχύτερο δυνατόν, τόσο με την Αίγυπτο, όσο και με την Κύπρο, ώστε να εξασφαλίσει και να ξεκαθαρίσει τα δικαιώματά της στην εκμετάλλευση και διαμετακόμιση των υδρογονανθράκων της περιοχής, κυρίως δεδομένων των τουρκικών διεκδικήσεων, αλλά και της πολιτικής αστάθειας της περιοχής.

¹⁴¹ Stambolis, C., Sofianos, N., «The role of Greece as a supply route to Europe in view of the latest gas discoveries in the East Mediterranean», *IENE*, Research Note No. 3, Athens, December, 2012, pp 59

¹⁴² Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ε., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης, *Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων*», Αθήνα, 2012, σελ. 118-120

Επιπλέον η χώρα μας δε θα πρέπει να εξαρτά την επιτυχή έκβαση των σχεδιασμών της αποκλειστικά από την περιοχή της Ν.Α. Μεσογείου, γιατί δεν αποκλείονται ανατροπές που ενδέχεται να αποδυναμώσουν τη θέση μάς. Αυτό είναι πιθανό να συμβεί εξαιτίας του ασταθή χαρακτήρα των διακρατικών σχέσεων στην περιοχή, καθώς και διαφόρων αντιπαραθέσεων πολιτικών θρησκευτικών κ.α.

Για παράδειγμα το Ισραήλ, με την προϋπόθεση ότι θα αποκαταστήσει τις σχέσεις του με την Τουρκία, θα μπορούσε να επιλέξει τη μεταφορά του φυσικού του αερίου μέσω του ήδη υπάρχοντος τουρκικού δικτύου αγωγών, παρακάμπτοντας, έτσι, τον όποιο ρόλο θα μπορούσε να διαδραματίσει η Ελλάδα, δεδομένου πως όλα τα σχέδια του νοτίου ευρωπαϊκού διαδρόμου, που περιλαμβάνουν μη ρωσικό αέριο, διέρχονται από την Τουρκία.

Συνεπώς, η Ελλάδα οφείλει να αναζητήσει όλες τις πιθανές εναλλακτικές, ώστε να μην εγκλωβιστεί σε λύσεις που εν τέλει ίσως δεν προχωρήσουν. Ενδεχομένως, αποφασιστεί από κοινού με την Κύπρο να λειτουργήσει ανεξάρτητα από το Ισραήλ, σε συνεργασία και με άλλους δρώντες της περιοχής υπό την προστασία των δυτικών της εταιρών.

Στα πλαίσια της επιδίωξης ευρύτερης συνεργασίας με άλλα κράτη της περιοχής θα μπορούσε να επιδιωχθεί η εξαγωγή από κοινού του παλαιστινιακού αερίου, σε συμφωνία με την ισραηλινή πλευρά ή και του αιγυπτιακού αερίου. Σε προοπτική δεκαετίας και πλέον, ο Λίβανος θα μπορούσε να αποτελέσει αξιοπρόσεκτη λύση, ενώ η Ελλάδα, μπορεί εντός δεκαετίας να καταστεί παραγωγός, αναπτύσσοντας έναν επιπλέον ρόλο στις περιφερειακές διεργασίες και αποφάσεις.

Επίσης, δεδομένου ότι στις διεθνείς σχέσεις όλα είναι ρευστά, σε καμία περίπτωση η ελληνική πλευρά δε θα πρέπει να επαναπαυθεί αποκλειστικά και μόνο στους χειρισμούς και τις επιλογές της Κύπρου. Αντιθέτως, απαιτείται από πλευράς ελληνικής εξωτερικής πολιτικής να βρίσκεται σε εγρήγορση, να προσαρμόζεται διαρκώς στις συνεχόμενες ανατροπές που προκύπτουν σε ενεργειακό επίπεδο και να εξυπηρετεί πρωταρχικά, τα ελληνικά συμφέροντα, λαμβανομένου υπόψη της ανάγκης συνεργασίας με άλλες χώρες, αλλά αποσκοπώντας σε κάθε περίπτωση στη διαμετακόμιση του φυσικού αερίου από την χώρα μας προς την Ευρώπη.

Τέλος, η επικείμενη αξιοποίηση των ελληνικών υδρογονανθράκων, που ήδη έχει δρομολογηθεί, θα πρέπει να επιδιωχτεί με συνέπεια και προσοχή, ώστε η χώρα μας εκτός από διαμετακομιστής, να καταστεί και χώρα παραγωγός. Αυτό θα συμβάλλει στην περαιτέρω ενδυνάμωση της γεωπολιτικής και οικονομικής θέσης της Ελλάδας, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε ευρωπαϊκό ενεργειακό επίπεδο, με πολλά οφέλη για τη χώρα μας.¹⁴³

¹⁴³ Ο.π., σελ. 151-154

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για αρκετά χρόνια οι δραστηριότητες της έρευνας και παραγωγής των υδρογονανθράκων είχαν σταματήσει σχεδόν ολοκληρωτικά, εξαιτίας κυρίως λανθασμένων κυβερνητικών χειρισμών και έλλειψης πολιτικής βούλησης. Πρόσφατα, ελήφθησαν οι κατάλληλες πρωτοβουλίες για την επανεκκίνηση των ερευνών για τον εντοπισμό κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Στο πλαίσιο αυτό, εκσυγχρονίστηκε το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις εν λόγω δραστηριότητες εισάγοντας ορισμένες καινοτομίες, ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων, για παράδειγμα μέσω της διαδικασίας ανοιχτής πρόσκλησης, ενώ επίσης οι αλλαγές αυτές στοχεύουν στην προσέλκυση των επενδύσεων. Πράγματι, η μείωση του ειδικού φόρου εισοδήματος για τον Ανάδοχο με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) και του περιφερειακού φόρου με συντελεστή πέντε τοις εκατό (5%), συνιστά μια θετική εξέλιξη ως προς την προσέλκυση επενδύσεων στον τομέα της έρευνας και παραγωγής των ελληνικών υδρογονανθράκων.

Επίσης, η χώρα μας έχει ήδη προβεί σε διαγωνιστικές διαδικασίες παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων για διάφορες περιοχές της χώρας, όπου είτε υφίστανται κοιτάσματα υδρογονανθράκων, είτε υπάρχουν βάσιμες εκτιμήσεις ότι θα προκύψουν αντλήσιμα αποθέματα πετρελαίου ή φυσικού αερίου.

Η αύξηση της εγχώριας παραγωγής πρόκειται να μειώσει τις ενεργειακές ανάγκες της χώρας και τις αντίστοιχες εισαγωγές υδρογονανθράκων, γεγονός που θα συμβάλλει άμεσα στη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης και στην ασφάλεια του εφοδιασμού. Η μείωση των εισαγωγών, όπως είναι φυσικό, θα έχει θετικό αντίκτυπο στο εμπορικό ισοζύγιο και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και στην ουσία θα εξοικονομηθούν πολύτιμοι οικονομικοί πόροι, που τη δεδομένη χρονική περίοδο η χώρα έχει μεγάλη ανάγκη. Δεδομένου ότι η χώρα μας καταναλώνει περίπου το 5% του ΑΕΠ της για την εισαγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου, με ετήσιες δαπάνες, που για το έτος 2012 ανέρχονταν περίπου σε 10-12 δισεκατομμύρια ευρώ, η οποιαδήποτε αύξηση της εγχώριας παραγωγής υδρογονανθράκων, θα συμβάλλει στην αντίστοιχη ελάφρυνση του κόστους εισαγωγής τους.

Η αξιοποίηση των εγχώριων κοιτασμάτων είναι δεδομένο ότι θα προσφέρει πολλαπλά οικονομικά και άλλα οφέλη για την χώρα και τις τοπικές κοινωνίες. Όπως αποδεικνύεται και από την περίπτωση της αξιοποίησης του μικρού κοιτάσματος του Πρίνου της Καβάλας, η τοπική κοινωνία απολαμβάνει διάφορα οφέλη, όπως θέσεις εργασίας, τόνωση της τοπικής οικονομίας και αύξηση της τεχνογνωσίας. Παράλληλα, το ελληνικό κράτος εισέπραξε σημαντικά έσοδα από είσπραξη φόρων και ασφαλιστικών εισφορών. Αντίστοιχες δραστηριότητες και σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα, θα τονώσουν τις τοπικές οικονομίες των περιοχών, που πρόκειται να αναμειχθούν.

Η δραστηριοποίηση της Ελλάδας στον τομέα της έρευνας και παραγωγής των υδρογονανθράκων, σε συνδυασμό με τις μελλοντικές διεθνείς ενεργειακές διασυνδέσεις της χώρας τόσο στον ηλεκτρισμό όσο και στο φυσικό αέριο θα συμβάλλουν αποφασιστικά στην ενεργειακή θωράκιση της χώρας μέσω της διαφοροποίησης των εισαγωγών, ενώ θα βοηθήσουν σημαντικά στην αξιοποίηση του

διασυνοριακού ενεργειακού εμπορίου. Η κατασκευή του αγωγού TAP, που ήδη έχει δρομολογηθεί, θα μεταφέρει το αζέρικο αέριο μέσω της Ελλάδας στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενισχύοντας την ασφάλεια του εφοδιασμού και την ενεργειακή ασφάλεια της ευρύτερης περιοχής της Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

Οι προοπτικές που διαφαίνονται για την Ανατολική Μεσόγειο μετά την ανεύρεση αξιόλογων κοιτασμάτων σε Ισραήλ και Κύπρο, καθώς και τον πιθανό μελλοντικό εντοπισμό κοιτασμάτων στην περιοχή της Νότιας και Ανατολικής Κρήτης είναι ιδιαίτερα ελπιδοφόρες για την Ελλάδα. Η συνεργασία των Μεσογειακών χωρών δύναται να ενισχύσει το ρόλο της Ελλάδας ως διαμετακομιστή φυσικού αερίου από τα ήδη εντοπισμένα κοιτάσματα στην Ευρώπη, συμβάλλοντας περαιτέρω στην αναβάθμιση του γεωπολιτικού της ρόλου στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Η δραστηριοποίηση της χώρας στην έρευνα και παραγωγή των υδρογονανθράκων, όπως είναι φυσικό, θα πρέπει να έχει ως στόχο την προσέλκυση όσο το δυνατόν περισσότερων επενδύσεων, κάτι για το οποίο η Ελλάδα έχει επικριθεί ότι δε χειρίζεται αποτελεσματικά.

Συνεπώς, θα πρέπει να εξασφαλιστούν όλες οι αναγκαίες προϋποθέσεις, ώστε να εξασφαλιστεί κατάλληλο επενδυτικό κλίμα, που θα ενθαρρύνει το εγχείρημα της έρευνας και παραγωγής των υδρογονανθράκων. Σε αυτό μπορεί να συμβάλει η εξασφάλιση ενός σταθερού θεσμικού και φορολογικού πλαισίου, η δημιουργία αξιόπιστων θεσμών, που θα εποπτεύουν και θα διαχειρίζονται τα θέματα των υδρογονανθράκων και η επίσπευση των επιμέρους διαδικασιών, που σχετίζονται με το εν λόγω θέμα, για παράδειγμα της αξιολόγησης των προσφορών που κατατίθενται από εταιρείες, στα πλαίσια των διαγωνιστικών διαδικασιών. Η προσέλκυση επενδύσεων αποσκοπεί στην έναρξη της αξιοποίησης όσο το δυνατόν περισσότερων από τα γνωστά και βεβαιωμένα κοιτάσματα, προκειμένου να αυξηθεί άμεσα η παραγωγή, να ενισχυθεί η οικονομία και η ενεργειακή ασφάλεια της χώρας.

Προκειμένου να αξιοποιηθούν τα διαθέσιμα κοιτάσματα της Ελλάδας, θα πρέπει να δρομολογηθεί η επίλυση των ζητημάτων που αφορούν την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ σε αμφιλεγόμενες ή αλληλεπικαλυπτόμενες θαλάσσιες περιοχές. Σε αντίθετη περίπτωση, που η χώρα αδρανήσει, οι περιοχές δεν πρόκειται να ερευνηθούν ποτέ και τα αντίστοιχα κοιτάσματα θα παραμείνουν αναξιοποίητα.

Ένα επιπλέον κρίσιμο ζήτημα είναι η ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας και των μέτρων ασφαλείας, ώστε η επικείμενη δραστηριοποίηση στον τομέα των υδρογονανθράκων να πραγματοποιείται με απόλυτη ασφάλεια για το περιβάλλον και τις τοπικές κοινωνίες. Με αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλιστεί και η κοινωνική αποδοχή και κυρίως η προστασία του περιβάλλοντος. Η Ελλάδα, όπως και οι υπόλοιπες χώρες της Ανατολικής Μεσογείου, που εμπλέκονται στις υπεράκτιες εξορυκτικές δραστηριότητες πρέπει να επικυρώσουν το Πρωτόκολλο για την Προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη Ρύπανση, που προέρχεται από την Εξερεύνηση και την Εκμετάλλευση της Υφαλοκρηπίδας και του Θαλάσσιου Βυθού και του Υπεδάφους του, προκειμένου να ενισχυθεί η συνεργασία των συμβαλλομένων μερών ως προς τη λήψη των κατάλληλων μέτρων προστασίας της θαλάσσιας περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου.

Παράλληλα με τον τομέα της έρευνας και παραγωγής των υδρογονανθράκων, η Ελλάδα θα πρέπει να κινηθεί πολύ προσεκτικά ως προς την διεκδίκηση του ρόλου του διαμετακομιστή φυσικού αερίου από τα κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου.

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να αναζητήσει συμμαχίες με τα εν λόγω κράτη που διαθέτουν τα κοιτάσματα, διατηρώντας ισορροπίες όσο με τα υπόλοιπα αραβικά κράτη όσο και με την Ε.Ε., προκειμένου να επιτύχει τα μέγιστα οφέλη και να μεγιστοποιήσει τις πιθανότητες να καταστεί ενεργειακός κόμβος.

Η γεωστρατηγική θέση της χώρας μας την καθιστά βασική οδό μεταφοράς ενεργειακών προϊόντων από την Ανατολική Μεσόγειο προς την Ευρώπη, γεγονός που ευνοεί τις πετρελαϊκές επενδύσεις στην περιοχή μας και την ανάπτυξη του πετρελαϊκού τομέα στο σύνολό του, με πολλαπλά οφέλη για την οικονομία και την κοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. ΒΙΒΛΙΑ

- Μανιάτης, Γ., «Ενέργεια και Ορυκτός πλούτος. Εθνικοί πύλώνες ανάπτυξης», Εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2012
- Πουλιαντζάς Νικ. Μ., *Το δίκαιο της θάλασσας*, Εκδ. Σταμούλης, Β΄ Έκδοση, Αθήνα, 2007
- Τσάλτας Γρ. Ι., «Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος. Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευση Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Φυσικών Πόρων», Εκδ.Ι.Σιδέρης, Αθήνα 2014

2. ΑΡΘΡΑ

- Aristotle Tziampiris, Greek Foreign Policy and Russia: Political Realignment, Civilizational Aspects, and Realism, *Mediterranean Quarterly*, Volume 21, Number 2, Published by Duke University Press Spring 2010
- Rahman Mustafayev R., «Azerbaijani-Hellenic Relations in 2013: Opening New Horizons for Bilateral Cooperation» *Middle East Mediterranean*, ELIAMEP, Report, September-December 2013 4/2
- Βενέτης, Ευ., «Η Ελληνική Διπλωματία και η Αραβο-Ισραηλινή Διένεξη», *ΕΛΙΑΜΕΠ*, No. 20, Νοέμβριος 2012
- Μαθιός Ρήγας, «Το success story του Πρίνου, οδηγός για Γιάννενα και Κατάκολο», *Greek Energy* 2014, Ειδική Έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, *energypress*, 2014
- Νικολάου, Κ., «Πώς θα έχουμε το βέλτιστο αποτέλεσμα στην έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων», *Greek Energy* 2013, Ειδική Έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, *energypress*, 2013
- Σταματάκη, Σ., «Το άνοιγμα της πετρελαϊκής αγοράς. Ένα στοίχημα που πρέπει να κερδηθεί», *Greek Energy* 2014, Ειδική Έκδοση για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις Ενέργειας στην ελληνική αγορά, *energypress*, 2014
- Τσακίρης, Θ., «Η Ενεργειακή Διάσταση της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής: Από τη Διπλωματία των Αγωγών στην Παραγωγή Υδρογονανθράκων», *ΕΛΙΑΜΕΠ*, No. 21, Νοέμβριος, 2012
- Τσακίρης, Θ., «Πόσο πραγματικά ανταγωνιστικός είναι ένας αγωγός Κύπρου-Τουρκίας;» *Eliamer Briefing Notes* 7, Φεβρουάριος 2013
- Φίλης Κ., «Γεωπολιτικές Ευκαιρίες και Εσωτερικές Προκλήσεις», *Επίκαιρα Καθημερινής*, Δεκέμβριος 2013

3. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- Ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις.»(ΦΕΚ 179/Α΄)

4. ΕΚΘΕΣΕΙΣ/ΜΕΛΕΤΕΣ

- EUROPEAN ECONOMY, Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment Occasional Papers 145 | April 2013, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs
- International Energy Agency, *Energy policies of IEA countries, Greece, 2011 Review*, International Energy Agency, France
- Stambolis, C., «Energy Cooperation and Long term Planning: The Pivotal Role of Greece in Azerbaijan's Gas Exports Outreach to Europe» Middle East Mediterranean, Eliamep, September-December 2013
- Stambolis, C., Sofianos, N., «The role of Greece as a supply route to Europe in view of the latest gas discoveries in the East Mediterranean», *IENE*, Research Note No. 3, Athens, December, 2012
- Stambolis, C., Sofianos, N., Simitchiev, R., Vassilopoulos, T., «Europe's natural gas supply prospects, the south corridor and the role of Greece», IENE Study Project, (M 10), January 2012, Athens, Greece
- Wilson A., Gerry Angevine G., Cervantes M., «Global Petroleum Survey 2013», Fraser Institute, November 2013
- Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 2013, Φεβρουάριος 2014
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, Μηνιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων, *KENTPO ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ*, No 5, Μάιος 2014
- IENE, «Δυνατότητες Προμήθειας Φυσικού Αερίου στην Ευρώπη, ο Νότιος Διάδρομος και ο ρόλος της Ελλάδας», Εκτενής Περίληψη, Μελέτη IENE (M 10), Αθήνα, Ιανουάριος 2012
- Μήτσιου, Αχ., Οι πολιτικές που χρηματοδοτούνται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό και η ελληνική οικονομία, ΕΛΙΑΜΕΠ, *Μελέτη κατ' ανάθεση από την Τράπεζα της Ελλάδος* Τελική Έκθεση: Δεκέμβριος 2013-Μάρτιος 2014
- Νικολάου Α. Κ., «Ιστορικό, Πετρελαϊκά Συστήματα. Ανάλογα, Ανακαλύψεις & Προοπτικές», *IENE*, Απρίλιος 2013
- Οικονομόπουλος Κ., Σταμπολής Κ., «Hydrocarbon Exploration and Production in the East Mediterranean and the Adriatic Sea», *IENE*, 2012
- Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., «Η οικονομική διάσταση της πετρελαϊκής εξάρτησης της Ελλάδας», *ΜΕΛΕΤΗ IENE M07*, Σύνοψη Μελέτης, Ιούλιος 2013,
- Ροϊνιώτη Α., Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης Ι., «Ενέργεια και Απασχόληση στην Ελλάδα», *Μελέτη IENE* Δεκέμβριος 2013, Εκτεταμένη Περίληψη
- Σταμπολής, Κ., Χατζηβασιλειάδης, Ι., Μάζης, Ι., Θεοφύλακτος, Κ., Σοφιανός, Κ., Ροϊνιώτη, Α., «Για μια Εθνική Ενεργειακή Πολιτική», *IENE*, Αθήνα, Αύγουστος 2013
- Φίλης Κ., Κωνσταντακόπουλος Γ., Μαλανδράκη Ε., «Ο ρόλος της Ανατολικής Μεσογείου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης», Ινστιτούτο Διεθνών Σχάσεων, Αθήνα, 2012

5. ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ από τη δήλωση του Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη, για την επίσκεψη του Αζέρου Προέδρου, Ilham Heydar Oglu Aliyev, στην Αθήνα, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2010.083.01.0001.01.ELL
- <http://www.depa.gr/content/article/002003006001/186.html>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014
- <http://www.depa.gr/content/article/002005/265.html>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014
- <http://www.depa.gr/content/article/002005005/179.html> τελευταία πρόσβαση 3-9-2014
- <http://www.desfa.gr/default.asp?pid=216&la=1>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014
- <http://www.desfa.gr/default.asp?pid=298&la=1>, τελευταία πρόσβαση 2-9-2014
- http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_agreements.htm, τελευταία πρόσβαση 9-9-2014
- http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_historical_perspective.htm τελευταία πρόσβαση 9-9-2014
- <http://www.unep.ch/regionalseas/main/med/medoffsh.html>, τελευταία πρόσβαση 9-9-2014
- <http://www.unepmap.org/index.php?module=content2&catid=001001004>, τελευταία πρόσβαση 9-9-2014
- [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni\[524\]=3179&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni[524]=3179&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση 3-9-2014
- [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni\[524\]=3194&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni[524]=3194&language=el-GR)
- [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni\[524\]=3212&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni[524]=3212&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση 3-9-2014
- <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=550>, τελευταία πρόσβαση 9-9-2014
- <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=765&language=el-GR>
- <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=766&language=el-GR>
- <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=766&language=el-GR#map1>
- <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=aNo2Mn%2fY55s%3d&tabid=768&language=el-GR>, τελευταία πρόσβαση 8-9-2014
- <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=m%2fBgbRnzZJg%3d&tabid=37&language=el-GR>
- <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=OzfgRp%2bB8AU%3d&tabid=877&language=el-GR>, τελευταία πρόσβαση: 2-9-2014
- <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=TJFb%2b%2b9GvBs%3d&tabid=875&language=el-GR>, τελευταία πρόσβαση 7-9-2014
- <http://ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=b%2fk9f%2fcCa3Q%3d&tabid=765&language=el-GR>, τελευταία πρόσβαση 7-9-2014
- Δελτίο Τύπου από την ομιλία Υφυπουργού ΠΕΚΑ, Μάκη Παπαγεωργίου, στο συνέδριο «Athens Natural Gas Forum 2014: Ενεργειακή Ασφάλεια, Ανάπτυξη και Διακρατικές Συνεργασίες», Αθήνα, 30 Ιουνίου 2014, διαθέσιμο στο:

- Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ από τη δήλωση του Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη, για την επίσκεψη του Αζέρου Προέδρου, İlham Heydar Oğlu Aliyev, στην Αθήνα,
- Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ από τη Συνεδρίαση της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων για την ένταξη των Έργων Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος του τομέα ενέργειας στις Διαδικασίες Στρατηγικών Επενδύσεων, Αθήνα, 2 Ιουνίου 2014, διαθέσιμο στο: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni\[524\]=3135&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni[524]=3135&language=el-GR)
- Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ από τη Συνέντευξη Υπουργού ΠΕΚΑ, Αθήνα, 16 Μαΐου 2014, διαθέσιμο στο: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni\[524\]=3117&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni[524]=3117&language=el-GR)
- Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, Αθήνα, 28 Αυγούστου 2014, [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=390&sni\[524\]=3291&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=390&sni[524]=3291&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση: 2-9-2014
- Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, Ομιλία Υφυπουργού ΠΕΚΑ Μάκη Παπαγεωργίου στο Συνέδριο του Economist, Αθήνα, 10 Ιουλίου 2014, διαθέσιμο στο: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni\[524\]=3206&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni[524]=3206&language=el-GR)
- Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, Παρέμβαση Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη, κατά την Υπουργική Διάσκεψη στη Μάλτα με θέμα την Ασφάλεια Εφοδιασμού Φυσικού Αερίου και τον ρόλο της Μεσογείου, Αθήνα, 10 Ιουλίου 2014, διαθέσιμο στο:
- Παρουσίαση του Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη του προγράμματος παραχωρήσεων για έρευνα υδρογονανθράκων στον ελληνικό θαλάσσιο χώρο της Δυτικής Ελλάδας (Ιόνιο) και Νότια της Κρήτης, στο Λονδίνο, Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, 1-7-2014, [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni\[524\]=3196&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni[524]=3196&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση: 2-9-2014
- Συνθήκη της Λισσαβόνας, Άρθρο 194, 13 Δεκεμβρίου 2007, διαθέσιμο στο : http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2010.083.01.0001.01.ELL
- Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, 22-4-2014, [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=390&sni\[524\]=3075&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=390&sni[524]=3075&language=el-GR)
- Παρουσίαση της Σύμβασης Μίσθωσης Ιωαννίνων, Μάιος 2014, διαθέσιμη στο: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=dANA8wrB9bw%3D&tabid=765&language=el-GR>
- Παρουσίαση της Σύμβασης Μίσθωσης Κατάκολο, Μάιος 2014, διαθέσιμη στο: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=oWOBaBfgckQ%3D&tabid=765&language=el-GR>
- Δελτίο Τύπου ΥΠΕΚΑ, 14-5-2014, [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni\[524\]=3112&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni[524]=3112&language=el-GR), τελευταία πρόσβαση: 2-9-2014
- 17-6-2014, διαθέσιμο στο: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni\[524\]=3164&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sni[524]=3164&language=el-GR)
- <http://www.tap-ag.gr>, τελευταία πρόσβαση: 3-9-2014